פרשת **נח** תשפ"ז לפ"ק | גליון א'תעא, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי יצר לב האדם רע מנעוריו

שתי עיירות שכל אחד מהן השתייכה למדינה אחרת, שכנו על יד הגבול, וביניהן היה יער שנחשב לשטח הפקר, יהודי העיירות היו מתגנבים באישון לילה לתוך היער ומחליפים ביניהם סחורות, וכך הצליחו לעשות מעט לפרנסתם על אף מצב הקשה שבעת ההוא גזרו על היהודים גזירות קשות ושללו מהם את כל מקורות הפרנסה.

פעם אחת יצא יהודי אחד באמצע הלילה ועל גבו שק מלא סחורה ונכנם ליער, כדי שיוכל להעבירו בעיסקת חליפין ליהודי מהעיירה השניה, ומובן מאליו שהוא היה מפוחד וזהיר, וכל רשרוש ששמע עצר את נשימתו, לפתע ראה מרחוק שוטר, לבו עמד מלפעום, מיד הלך והשליך את השק מעל שכמו, כדי שהשוטר לא יוכל לתפוס אותו עם הסחורה, והמשיך לצעוד כך ללא הסחורה.

והנה הוא רואה שהשוטר עומד ומסתכל עליו, אולם הוא ממשיך לעמוד כך כבול עין ללא נוע, הוא מתקרב עוד יותר והשוטר אינו זז ואינו מניע אבר, ההליט היהודי, בוודאי הוא אילם או שיכור, אם כך – חשב היהודי לעצמו – למה אשאיר את השק הפקר, חוזר הוא על עקבותיו, מרים את השק ושם אותו על שכמו וממשיך ללכת, עיניו אינן סרות מהשוטר, והשוטר ממשיך לעמוד באותו מצב ללא תנועה, היהודי ממשיך ללכת וכבר עבר את השוטר בשלום וכך הולך הוא סמוך ובטוח שכל רע לא יאונה לו.

אבל לפתע לאחר שעבר את השוטר מרחק מסוים, רואה הוא שהלה מתחיל ללכת אחריו, עכשיו כבר אין לו שום ברירה, אין הוא יכול לסלק את השק מעל גבו שהרי הוא כבר נראה עם השק, לעצור אינו יכול מכיון שהשוטר הולך בעקבותיו, מה יעשה, ממשיך הוא ללכת, והשוטר הולך אחריו ושותק, חושב היהודי אולי בכל זאת הוא ינצל ממנו כיון שהוא אינו אומר מאומה, וכך עובר היהודי לכל אורך היער כשהשוטר הולך בעקבותיו, והוא כבר מגיע אל העיירה השניה, ואז לפתע צועק השוטר לעברו: יהודי! מה יש לך בשק... פרץ היהודי בבכי מר ונואש: רשע מרושע, הלא ראית אותי כבר בתחילת היער, ואם כן מדוע נתת לי ללכת את כל הדרך הארוכה, כשלבי דופק בחזקה וכתפי נשברות מכובד המשא, כיצד יכולת להניח לי ללכת את כל הדך ואתה כל הזמן שותק, ועתה תשלח אותי בחזרה על עקבותי.

והנמשל מובן מאליו, שאדם משנולד הוא מגיע לכלל בינה, אל יחשוב ואל יתן מרגוע לנפשו כי זכיתי לבי וטהרתי מחטאי וימצא מרגוע לנפשו, ויביא ראיה מזה שהיצר מניח לו בתורתו ובתפילתו ויסמך עצמו על אמרם ז"ל כיון שלא חטא שוב לא יחטא, וידמה בנפשו שהוא נכלל בברכת הפסוק רגלי חסידיו ישמור, כי זאת ידע וישית נגד עיניו תמיד כי יצר האדם רע, ומנעוריו עומד ואורב לו בצידי ושבילי הדרכים, והוא הוא אחד מתחבולותיו שהאדם ישוה לו וידמה לו שהשטן שכח ממנו, ושלא יפחד להביא עצמו לידי נסיונות ושערי היתר, ועי"ז יפול בניקל בשערי איסור וישקע ברשתות היצר ח"ו, ולבסוף יביא אותו בחשבון, ויענש על כל פסיעה ותנועה.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ב
קדוש יאפ"ר ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פיתי קדת ..... ז
שבילי העירוב ..... ח
פשיט כהלכה ..... ט
לוח ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
פשולחן מלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

בעזהשי"ת

קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים

ברכת מזל טוב

בחדרת קודש ובקול ורנן, נשגר בזה בשם אלפי אנשי שלומינו חברי קהלתינו הקדושה, ברכת מזלא טבא ונדריא יאה, אל מזל פני אבינו רועינו, עטרת תפארת ראשינו, נשיא אלקים בתוכינו

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במקהלות ברכו אלקים על כל ברכה ושירה, זקנים עם נערים כל העדה המאושרה, כטוב לב המלך, צדיק כתמר יפרח, בעת משוש כלולת פרי קודם הילולים, ישמח צדיק בפרי מעלליו בנעימים

לרגל שמחת נשואי נכדו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן המופלג בתורה ויר"ש פרע"ח

הרב **יואל** שליט"א

ממצוייני תלמידי ישיבתינו הק' פק"ק קרית יואל

בן הגה"צ ר' **דוד דוב דושינסקיא** שליט"א

חדב"נ - ורב דביהמ"ד אהל פיגא

בן כ"ק אדמו"ר מדושינסקיא שליט"א

על ישראל הדרתו בעיה"ק ירושלים ת"ו

עב"ג הכלה המהוללה בתש"ק תחי'

בת הגה"צ ר' **יחזקאל דוד זינגער** שליט"א

ר"מ בישיבה"ק אהבת התורה

בן הגה"צ ר' **שמואל צבי זינגער** שליט"א

וחתן הגה"צ ר' **יחיאל הלברשטאם** שליט"א

אבד"ק פאשקעווץ טשענסקאוויץ

וחתן הגה"צ ר' **יקותיאל טייטלבוים** שליט"א

בן הרה"צ ר' אלחנן חיים זצ"ל

חתן הגה"צ רבי יצחק מאשקאוויטש זצ"ל אבד"ק נייטרא וומסב"ג

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

ויה"ר שהשמחה זו ישפע שפע רב לכל קהל עדתינו ולכל בית ישראל, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

המברכים בקידה מול פני הקודש

הנהלת הקהלה

הלימוד שלא לשמה, ממשיך עכ"פ שפע פרנסה

והנה עלה זית טרף בפיה. "נראה לפרש, כי כתיב (משלי ג, טז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', ודרשו חז"ל (שבת סג. ועי' בפירש"י שם) אורך ימים בימינה הלומד תורה לשמה, ובשמאלה הלומד תורה שלא לשמה, עושר וכבוד איכא. והנה ידוע שהשמן רומז לתורה (עי' מנחות פה:) ו'זית' מורה על תורה שלא לשמה, כי כמו שהזית מעורב עדיין בתוכו שמרים ואינו צלול, כמו כן התורה שלא לשמה שלומד אבל אינו בבהירות, כי עיקר הלימוד הוא תורה לשמה. וזה פירוש הכתוב: **'והנה עלה זית'** רומז לדפין הגמרא שאדם לומד אפילו שלא לשמה **'טרף בפיה'** אפילו הכי בא ג"כ לאדם פרנסה. 'טרף' רומז לפרנסה, כמו שנאמר (משלי לא, טו) **"ותתן טרף לביתה".**

אור לשמים

יסוד גדול לתורה ולמצוות הנלמד מהמבול

ויזכור אלקים את נח וגו' **ויעבר אלקים רוח על הארץ וישוכו המים.** הנה ה'אור החיים' הק' כבר דייק למה לנו לידע מה עשה ה' תחבולה (ויעבר אלקים רוח על הארץ') בכדי להשקיט המים, וכתב כי המים היו עמוקים במצותם אשר גזר עליהם ה' להתגבר, והגם שכבר נמחה כל היקום, המשיכו להתגבר ולקיים ציווי הש"י, ולא דרשו דרשות מדעתם נגד ציווי הש"י, להימנע מהתגברות שאין בה עוד צורך מאחר שכבר נמחה כל היצור, רק עשו שליחותם, הגם שלא ידעו עוד מה טעם לזה, עד שהש"י שלח רוחו אליהם שכבר כלתה מצותן אזי נחו שקטו, עד כאן. **"וטובא איכא למשמע מהדבר הזה לכל בעל נפש, דהעבד הנאמן אין לו לבקש טענה לפטור את עצמו ממצותיו ית', הגם שידמה בדעתו וימצא איזה טעם למצוה, ולפי הטעם שמצא, ימצא עת שאינו נוהג הטעם הזה, ועל ידי זה יבוא לחפר חוקי התורה, אשר מזה נתפקרו הפלסופים, שבדו טעמים מלבם למצות הש"**, וכאשר מצא עת שאינו נוהג הטעם אשר בדו מלבם בשכלם המזוהם, התירו לחפר חוקי התורה עד שיצאו מכלל כל חוקי התורה, ובפרט בדורותינו בעוה"ר וכו', **חלילה לעשות ולתלות המצוה על הטעם שנתגלה לנו,** לומר, הנה בעת הזאת הטעם הזה איננו נוהג, אזי אפטור מהמצוה. כי הם חכמתו של יוצר בראשית ואין סוף לחכמתו ודעתו, ואם כן אין סוף לטעמים שלהם, **"ואם הטעם הזה שאנו משיגים אינו נוהג באיזה זמן ועת, הנה עוד לאלקי מילין וטעמים עד אין סוף וחקר".**

וזה הענין שהמים עשו רצון קוניהם בלי שום טעם, דהנה חטא דור המבול היה בזנות, ומבואר ב'ברית מנוחה' (בהקדמה) "להיות שהיה לדורות הקודמים ידיעה גדולה בנסתרות (עי' זוה"א נו), והבינו הרכבת כחות עליונות אלו עם אלו, ואמרו כן נעשה גם אנחנו וכו', ודור המבול בחכמתם הגדולה הקרו למצוא טעם לכל איסור ברזין עליונים. והנה עי"ז מצאו לעצמם היתרים, באופן זה מותר, כי נמצא הרכבה כזאת באורות עליונים, עד שהפרו חוק והתירו לעצמם כל האיסורים, עד שהביא עליהם הקב"ה את מי המבול. **"וחשמיענו הקב"ה בהנהגת מי המבול, שהעבד הנרצה בעבודתו ומצותיו, לעשות רצונו בכל זמן ועידן אפילו בלא מצוא טעם, וחכן הדבר כי הוא יסוד ופנה לתורה ולמצות"**

אגרא דכלה

שיתלה סיבת צמצום מזונותיו רק בגזירת עליון בלבד

והנה עלה זית טרף בפיה וגו'. פירש"י: "טרף, חטף. ומדרש אגדה, לשון מזון, ודרשו (עירובין יח:) 'בפיה' לשון מאמר, אמרה: "יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם" ע"כ. הנה, במסורה איתא, טרף ב' במסורה, חדא כאן, ועוד (הושע ג, א): "כי הוא טרף וירפאנו" (עי' בעל הטורים), וראיתי לפרש שבא לרמז לאדם שרואה מזונותיו מצומצמים, שלא יתלה הלילה את הדבר בטבע, אלא ידע ויבין שהכל הוא בהשגחה, ויתבונן במעשיו ויתקן הכל. וזהו הרמז: **"כי הוא טרף"**, היינו אם נטרף ונחטף ממנו הטרף היינו המזונות, כמו שמפורש כאן **"והנה עלה זית טרף בפיה"** כאמור אזי יתן לב להתבונן **"כי הוא טרף"** שהכל מאתו ית"ש ובהשגחתו, וכשידע ויבין זאת, **"וירפאנו"** תהיה לו רפואה בהמשכת כל טוב.

הרה"ק מהר"ש מבעלוא זללה"ה

באכילתו יקרב המאכל אל פיו ולא להיפך

ואתת קח לו מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך. נראה לרמז, דהתורה הקדושה מלמדת אותנו את הדרך אשר נלך, והוא דרך ארץ בשעת אכילה, לבל לקרב את גופו להמאכל שהוא אוכל, רק ליקח הכף עם המאכל אצלו, כמובא בשם הרה"צ מהרי"ם מזלאטשוב זצלה"ה, לבל יאכל כדרך הרעבתנים. וזהו: 'קח לך' דייקא, 'מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליו' ולא להרכין גופו להמאכל כו'.

מעדני מלך

תפילה אחר הלימוד פרחת לעילא

וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ. אין מים אלא תורה (תענית ז' ע"א) ובא הכתוב לרמז דתפילה שהוא אחר לימוד התורה, התפילה מקובלת ביותר ועולה למעלה, **'מפני שתפלה שאחר לימוד הוא בודאי בקדושה ובדחילו ורחימו ופרחת לעילא'.** וזהו שרמז **'וירבו המים'** היינו אחר שהרבה בלימוד התורה אזי **'וישאו את התבה ותרם מעל הארץ'** יעלו תיבות התפלה מן הארץ ותתקבל לעילא.

הגה"ק רבי מנחם מענדל מליפקא זללה"ה

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

ד' המדרש בפרשתן המדבר ברוממות מעלת עסק תורה שבע"פ ומעלת לומדיה, וגודל שכרה הנפלא בזה ובבא

אלה תולדות נח נח, יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שבחר בישראל משבעים אומות כמ"ש **כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו** (דברים ל"ב) ונתן לנו את התורה בכתב ברמז צפונות וסתומות ופרשום בתורה שבע"פ וגלה אותם לישראל כו'. ועל שבע"פ נאמר **'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים'** (איוב י"א) וכתיב **'ולא תמצא בארץ החיים'** (שם כ"ח) ומאי לא תמצא בארץ החיים וכי בארץ המתים תמצא אלא **שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש ענג העולם תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה אלא במי שממית עצמו עליה** שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (במדבר י"ט) וכך דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, **לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ שנאמר 'כי ע"ל פ"י הדברים האלה כרתי אתך ברית'** (שמות ל"ד) ואמרו חז"ל כו' זו היא תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר **'העם ההולכים בחשך ראו אור גדול'** (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור ולעתיד לבא **'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'** (שופטים ה) ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר **'ויתיצבו בתחתית ההר** (שמות י"ט) כו', ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, **אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאול קנאתה, "לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"** (דברים ו'), ומנין אתה למד שאין אהבה זו אלא לשון תלמוד ראה מה כתיב אחריו **'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ושננתם לבניך'**, שצריכה שינון, ובפ' שנייה כתיב בה בכל לבבכם ובכל נפשכם ולא כתב בכל מאדכם **ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעה"ב שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול אור גדול אור שנברא ביום ראשון "שגנזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ ביום ובלילה שבזכותן העולם עומד"**, שנאמר (ירמיה נ"ג) 'כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי', **אי זה הוא ברית שנוהג ביום ובלילה זו תלמוד** כו', ואומר (תהלים א) כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ואף הקב"ה כרת ברית עם ישראל שלא תשכח תורה שבע"פ מפיהם ומפי זרעם עד סוף כל הדורות כו' שנא' לא ימושו מפיך וגו' כו'. וצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים והגלה את גלות יכניה לגלות צדקיה כדי **שלא תשתכח מהן תורה שבע"פ וישבו בתורתן בבבל מן אותה שעה עד היום ולא שלט בהן לא אדום ולא יון ולא גזרו עליהם שמד 'ואף לימות המשיח אין חבלי של משיח רואין'** כו', ומשם מתחלת הגאולה משם עולין לירושלים שנאמר **'ועלו מושיעים בהר ציון', אותה שעה 'והיתה לה' המלוכה'.**

מדרש תנחומא – פר' נח, ג'

פניני או"ר החיי"ם הקדוש

ותשחת הארץ לפני האלקים כי מלאה הארץ חמס. יתבאר הענין על דרך אומרם באבות (פרק ד' משנה י"א) העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור, פירוש, מלאך משחית, אך צריך אתה לדעת כי אין המשחית יכול עשות דבר, קודם שישפוט שופט כל הארץ, שה' מונעם מעשות רע, והוא סוד פירוש 'נושא עון' (במדבר יד יח), ואחר שישפוט האלהים, אז ישלחם ביד פשעם, שהם קטיגורים שנבראים במעשיהם הרעים, כאומרו 'תיסרך רעתך' (ירמיה ב יט).

אמנם הגם שימנע ה' את המקטרג להזיק, עם כל זה כשירבה חטאים אז יכול המקטרג לאבדו לפני שהקב"ה ישפוט אותו, כי האדם הזה משפטו מפורש, והוא אומרו **ותשחת הארץ לפני האלקים**, פירוש קודם שיגמור דינם ועוד לפני שהקב"ה ישפוט אותם, ותשחת הארץ הם מעשיהם הרעים, ומצד זה נתמלאה הארץ מקטרגים המתייחסים בשם חמס, והוא שהודיע ה' לנח באומרו **'קץ כל בשר בא לפני'** והגם שמדתו יתברך להחיות נושא עון עד עת בא דבר משפט, הדור ההוא גדול עונם מנשוא, והטעם, **'כי מלאה הארץ חמס'** פירוש אותם המקטרגים שנבראו מיושבי הארץ.

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, וי"ל דהנה נח היה צדיק אלא שהיי לו קצת חסרון מה שלא התפלל על בני דורו, והנה הר"ם בספר המורה כתב כי גם בדורות שמאדם ועד נח לא היו חיים כ"א קי או ק"כ שנים כדכתיב והיו ימיו מאה ועשרים שנה רק אנשים פרטים הנקובים בשמותם בתורה לומר שהיו חיים ערך טי מאות שנה וכדוי ע"ד נם, ומעתה נח שהיה בן שש מאות בעת המבול ראה כמה דורות, וקודם דור המבול שלא היה צורך להתפלל להגין בעדם היה צדיק גמור מבלי שום חסרון, וזש"ה צדיק תמים היה בדורותיי שקודם המבול אז היה צדיק תמים בלי שום חסרון כי לא היה צריך להגין עליהם, אך עתה זאת היה לו את האלקים התהלך נח, זהו החסרון שהסכים עם מדהי"ד ולא הגין בתפילתו בעדם, וזה שא"ל הקב"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזה דייקא, ולא אמר תמים כי בדור הזה לא היה תמים כי לא התפלל עליהם.

(ישמח משה)

☆

אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו'. וכתיב בתריה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה ולא נאמר צדיק תמים, ני"ל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפי כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עיי"ש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפי יאמר לי השיי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי אבל ברגע שאחי"ז שוב יוכל להיות חיי שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, וע"ד שאמרו המקדש אשה ע"מ שאני רשע אפי כל ימיו היי צדיק היי מקודשת, וע"כ אפי אם שמעתי מפי השיית עצמו שאני צדיק לא הייתי מחזיק אי"ע לצדיק ע"כ שמעתי, ולזה בשעה שאמר השיי לנח כי אותך ראיתי צדיק שבודאי נח היה מאמין באותו רגע שהוא צדיק, ונחסר לו אז המצוה שלא להיות צדיק בעיניו שהוא אי מתרי"ג מצוות לדעת סמ"ק, ושוב אין לו תואר תמים, משא"כ שלא בפניו שהוא מחזיק אי"ע שאינו צדיק ומקיים הל"ת זו, ע"כ יש לו תואר תמים.

(ויטב לב)

☆

נח איש צדיק וגו' את האלקים התהלך נח. ויבואר עפיי"מ שכתב בצמח הי לצבי עהי"פ מה הי"א שואל מעמך, כי בחינת ענוה ויראה כמעט אי אפשר להיות ביחד, כי משורש ענוה להיות בטל במציאות ואינו בגדר שיתיירא כי מה הוא, וגדר יראה יש על כל פנים במציאות, וזש"ה מה הי"א שואל מעמך, היינו שתהיה בבחינת מה, כי אם ליראה, היינו ליראה לא תהיה בבחינת מה ע"כ, והנה רשיי פירש במסי ע"ז נח איש צדיק תמים שהיה עניו ושפל רוח, ועל כן אמר הכתוב דאף שהיה עניו, מכל מקום לענין היראה היה בבחינת גאות לבש, ויגבה לבו בדרכי ה', וזהו שאמר את האלקים התהלך נח וכתרגומו בדחלתא דהי הליך נח, שאף שהיה עניו, מכל מקום לגבי היראה הלך בדרך ויגבה לבו, והענוה לא מיעט ממנו גדר היראה.

(עצי חיים)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות"ק עצי התמרים

המעביר על מדותיו להפך שורת הדין לרחמים וחסדים, כן במדה זו מודדין לו

אלה תולדות נח כו' את האלקים התהלך נח, ולעיל כתיב **ונח מצא חן בעיני ה'**. להבין אומרם ז"ל (סנהדרין קח.) שאף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן, והענין צריך הבנה, כלום משא פנים יש בדבר. **שמעתי זה שנים מפ"ק אדמו"ר** (הנה"ק בעל הייטב לב זצ"ל) **[שליט"א]**, דהנה אמרו רז"ל תמים בדרכיו צדיק במעשיו, ופירש 'תמים' עניו וסבלן כו', **והיינו שהיה מעביר על מדותיו, ועל ידי זה זכה שפיר להינצל ממי המבול, ואף גם שנגזר עליו ונחתם גזר דינו, הרי צדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים**, כפירש"י ז"ל על הכתוב 'ויזכור אלקים את נח', כי על ידי שהוא מעביר על מדותיו להפך משורת הדין ולמתק טבעו לטוב, כן במדה זו מודדין לו. **וזהו ונ"ח מצא ח"ן בעיני ה' כי** 'נח' **הנו"ן קודם לחי"ת** 'וחן' **בהיפך**, [ועל דרך זה פירש להלן כי באברהם אבינו ע"ה נאמר (להלן כה- כח) שבע כבשות הצאן 'לבדהן' ה"א קודמת לנו"ן, ואבימלך אמר אשר הצבת 'לבדנה' נו"ן קודם לה"א], וזה טעם שמצא נח חן מכל אנשי דורו ונטל חלקם בחיים, וביאור טעם הכתוב **אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה וגו', תמים בדרכיו עניו וסבלן ומעביר על מדותיו, ולכן גם את האלקי"ם התהלך נח להפכו לרחמים.**

גרסא דינקותא (בראשית)

אלה תולדות וגו'. וברש"י ללמד שעיקר תולדותיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, ויובן בהקדם דברי הכתוב גם מעוף השמים שבעה שבעה לחיות זרע על פני כל הארץ, ולכאורה לחיות זרע מיותר הוא, אך הנה ממשמעות הכתובים משמע שע"י הקרבנות שהקריב נח אחר המבולהציל את העולם שלא יבא עוד מבול, וזהו כוונת הכתוב שמאלו הבהמות יקריב קרבנות אחר המבול וע"י הקרבנות גרם לחיות זרע על פני כל הארץ, והיה זה שכרו על הקרבנות שלא יבא עוד במבול, אך הנה ידוע כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אולם כתבו המפרשים דעל מה שמוסיפים יתר על החיוב איכא שכר בהאי עלמא, ונח לא נצטווה מפי הקב"ה על הקרבנות והוי אינו מצווה ועושה ששכרו בעוה"ז, וכתה בבנ"י לפרש הכוונה של מצוות ומעש"ט דלכאורה היינו אך, וביי דמצוות קאי על מה שמחויבים ע"פ הדין, ומעש"ט פירושו מה שמוסיפים מעצמו על החיוב, וזש"ה אלה תולדות נח ופירש"י שעיקר מעשיהן של צדיקים מעשיהם הטובים, דכוונתו על מה שהקריב הקבנות אחר המבול שזה נקרא מעשים טובים על שהיי בלי ציווי, וע"ז נשארו לו תולדות כי בא בשכרו להחיות זרע.

(דברי יואל)

☆

כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. יש לפרש עפ"י"מ שמצינו בדברי חז"ל בכ"מ שהשפעת האב על יוצאי חלציו נמשכת עד עשרה דורות, וכענין שאמרו חניכת אבות בניטין עד עשרה דורות, ובמסי קידושין גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסור, ובמסי סנהדרין גיורא עד עשרה דורא לא תבזי ארמאה באפיה, הרי שקשר האב עם בניו ובני בניו נמשך עד עשרה דורות, וכן ידוע מכקי"ש הבעש"ט זי"ע שהבטיח כי עד עשרה דורות יבא להשתתף בשמחת צאצאיו, והנה שנינו עשרה דורות מאדם ועד נח, ועשרה דורות מנח עד אברהם, וכתב התוס' יו"ט דלא דמי עשרה דורות שמאדם ועד נח לעשרה דורות שמנח ועד אברהם, כי אדם ונח בכלל עשרה, אבל אברהם אינו בכלל עשרה, ומעתה יש לומר כי אף שהעידה תורה נח איש צדיק תמים, מכל מקום זאת היתה מהשפעת הקדושה של אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה, שהרי הוא היה הדור העשירי לאדם, וזש"ה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדוי"ר הזי"ה היינו בהיותו בדור זה הוא הדור העשירי לאדם הראשון, אבל אברהם אבינו היה כבר הדור האחד עשר מנח, ועכ"ז התחזק בצדקו בלי סיוע מהשפעתו של נח, וע"ז אמר רש"י נח היה צריך סעד לתומכו היינו זכות אבותיו בהיותו דור עשירי מאדם, אבל אברהם התחזק מעצמו בלי שום זכות אבות.

(ברך משה)

☆

ואתם פרו ורבו. ובמסורה ג"פ ואתם, דין, ואידך ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואידך ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום, ויבואר דהנה איתא בזוה"ק גי דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה ואורייתא ויישראל, ובי בספה"ק דבאמצעות התורה איתקשרין הני תלת בהדי הדדי, ואמרתי בכוונת הענין עפ"מ דאי בזוה"ח שיש ששים ריבוא אותיות בתורה, וכנגדן יש שישים ריבוא נשמות בישראל וכל נשמה אחוזה ומוקשרת באות אחת שבתורה, ובמגלה עמוקות נתן בו רמז שכן ישראל"ל ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה, והנה אי' בזוה"ק שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה הם, וע"כ כיון שכל איש ישראל מקושר לאות אחת בתורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה, ע"ז מתקשרין בנ"י אל הקב"ה, ושפיר מתקשרין הני תלת דרגין חדא, וזאת תורת המסורה ואתם פרו ורבו היינו ע"י קיום מצוה זו תזכו להוריד נשמות חדשות מאוצר הנשמות להשלים סי' ריבוא נשמות שבישראל, שכל נשמה ונשמה מקושר לאות אחת בתוה"ק, ובאמצעות התוה"ק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש האמור בקבלת התורה, ע"ז ואתם הדבקים בה"א חיים כלכם היום להיות דבוק באור פני מלך חיים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

פייס איש הפשוט בדרך נועם וחכמה

ולעבר ילד שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן. סיפר לנו הרה"ג רב דקהל מקור חיים, שבעת שדיבר רבינו זללה"ה מענייני הישיבה ובאיזה מסכתא ילמוד בזמן הזה, סיפר רבינו זי"ע מעשה מאביו מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זללה"ה, שבעיר סיגוט היה דר איש פשוט מאוד, וכשהי' לו יארצייט בשבת קודש פרשת נח, ביקש לעלות לתורה, ועלה לתורה, והבעל קורא סיים בו "ושם אחיו יקטן", והאיש הפשוט הנ"ל הי' לו הרבה בושה מסיום זה, והלך לקרוא את הבעל קורא לדין תורה אצל הקדושת יו"ט זי"ע, והקדושת יו"ט ידע היטב את האיש הפשוט הנ"ל, על כן פסק שצריך לקרוא להסופר ולמחוק את תיבות "יקטן", וקרא להסופר ואמר לו מה שפסק הקדיו"ט, ותמה הסופר על פסק דין זה, ושאל: "הא כל הספר תורה יפסל על ידי זה", ואז ענה בעל הקדושת יו"ט להאיש הנ"ל: **"אם משום חסרון תיבה זו יפסול את כל הספר תורה, אם כן מוכח דתיבה זו יש לה חשיבות גדול, אם כן אין לך במה להתבייש מתיבה זו".**

מבצר תורה ויראה (ח"ב דף מ"ח)

ליקוטי אמרים מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אלה תולדות נח נח איש צדיק. (ו ט) יש לדקדק שממהיל לומר אלה תולדות נח, ומינו מזכיר תולדותיו אלא מעשיו הטובים (מפרשים).

וגרמה למרו (ויקרא רבה לה): ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם (ויקרא כו), אם שמרתם את התורה, הריני מעלה עליכם כאילו עשיתם עצמכם; והיינו שעל ידי שמירת התורה והמצות נחשב לאדם כאילו הוא ברא ועשה את עצמו. ונמצא שעל ידי שהיה נח איש צדיק, נחשב כאילו הוא עשה את עצמו, וזהו אלה תולדות נח, היה נח בעצמו, שנחשב לו שברא ועשה את עצמו.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הרשעים, כאן פסל את הרשעים דור המבול (מדרש).

נח הוליד שלשה בנים שם חם ויפת, חם היה רשע, יפת ינאי ממנו גוג ומגוג ואומות הרבה, וכולם היו רשעים, ורק שם ותולדותיו היו צדיקים. הנה הש"ך כתב (דניאל כט ד"ה וכתב): בן הרשע הוא גלגול מזרע הרשעים, ומינו משורש הצדיק להיות מתולדותיו לפי האמת; נמצא שחם ויפת לא היו תולדותיו של נח מצד שורשו, אלא גלגולי רשעים מדור המבול. וזהו אלה תולדות נח, פסל את הרשעים דור המבול, אלו התולדות שהיו גלגולי הרשעים מדור המבול, פסל אותם הכתוב מלהיות נקראים בכלל תולדותיו, כי נח היה צדיק תמים, ומשורש מתוק לא יצא מר.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. הרבה כתבים היו בדור המבול כגון נח, ונמנו עם הדור (תנחומא רלה). נספר היטב כתב: ה' סילקם מן העולם כדי שלא יתפללו על דורם, כי היה טובה לקיום העולם שימתו; אבל נח ניצול בשביל תולדותיו, כדאמרו (ילקוט): בזיזה זכות בזכות תולדותיו, שנאמר אלה תולדות נח; וזהו אלה תולדות נח, פסל את הרשעים, בדבר העמדת תולדות פסל את הכתבים שבימיו, שכולם לא זכו להעמיד דורות בעולם ומתו, ונח לבדו היה ממוקן לכך.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. ר' עושה חסד עם החתרונים בזכות הרשעים, ומינן שה' עושה חסד עם הרשעים בזכות החתרונים, ונח מצא חן בעיני ה', בזכות תולדותיו (מדרש).

לכאורה הלא מתולדותיו היו גם דור הפלגה ואנשי סדום, והלוא ניצל נח בזכות תולדותיו הלזו שמרדו בה'. ונראה להתר"י כתב (שער הפסוקים שמות): דור הפלגה נתגלגלו באנשי סדום, ומאחר כך נתגלגלו בדור יוצאי מצרים, ועל כאן לידי תיקונם; וזהו אלה פסל את הרשעים, אלא הרשעים אנשי דור הפלגה וסדום היו בכלל אלה תולדות נח, שבעבורם מצא נח חן בעיני ה', אלא שמצא חן בעבור החתרונים, והיינו מאחר שנתקנו.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. נח מצא חן בעיני ה' בזכות תולדותיו (מדרש).

לכאורה הרי חם היה רשע, וגם יפת לא נתפרסם בצדקתו, ואיך הגיעו עליו זכות תולדותיו (מזר הקודש). ויובן להפרשת דרכים (דרך מצרים ד) כתב: לטובה ה' דן על שם העתיד, אבל לרעה אינו מסתכל על העתיד, ואינו דן את האדם אלא בשעתו, כדאמרו (שמות רבה ג): ויאמר ה' ראה ראיתי (שמות ג), זו ראיית מעשה העגל, אמר ה' איני דנם לפי המעשים העתידים לעשות, ולטובה דן אותם ה' על שם

העמיד, לכתיב (שם) בהושיעך את העם ממצרים מעבדון את האלוקים על ההר הזה, בשביל שהם עמידים לקבל את התורה הם נגאלים; ומפשר הטעם מה שהמתיל ה' בזכות התורה, ולא בחטא העגל, להגה בכל דורות הגלות נמתק ונתקן חטא העגל מעט מעט, ולעתיד יהיה נתקן לגמרי, ועל כן ה' מסתכל על העמיד עד תכליתו וסופו, ואז אין חטא העגל מקטרג עוד, אבל קבלת התורה לנצח לטובה על שם העמיד, דגלוי לפני ה' דלעתיד בעת הגאולה תגדל מעלתם של ישראל עוד יותר, ויקבלו עליהם עול תורה ומצות מהחדש ה'. ולפי זה נאמר, דגם נח לא ניצול אלא בשביל תולדות הצדיקים העתידים, ואף שגם הרבה רשעים עתידים לצאת מזרעו, אמנם אין רצוי לדון זכות על שם סופו, דה' רואה העתיד עד תכליתו, וכל הרשעה כולה כעצן מכלה, אבל דורות הצדיקים הם ישארו נצחיים וקיימים.

(דברי יואל)

אלה תולדות נח. הלא הוא לכתיב (משלי יב): הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד, 'הפוך רשעים ואינם' זה דור המבול, 'ובית צדיקים יעמוד' זה נח (מדרש).

מגודל השלוה של דור המבול שהיו מלאים כל טוב, מרדו ובעטו בה' (סנהדרין קח.). ולעומת זה אמרו (פרקי דרבי אליעזר כג): מלה ועשרים שנה נגה נח את התיבה כדי לעוררם לתשובה, ואנשי הדור היו מבזים אותו; והנה אמרו (בבא בתרא י.): מה ארוחים שהרשעים הם ברוח המעלה והצדיקים להיפוך, הוא בבחינת עולם הפוך; וזהו הפוך רשעים ואינם זה דור המבול, אלא כי הני רשעים היו עליונים ברוח המעלות בבחינת עולם הפוך רגליהן, לא היה זה אלא לפי שעה, ולבסוף נתקיים אצלם הפוך רשעים ואינם, שנתהפך הכל והיו עליונים למטה, שנאמר ונאבד זכרם בשעת המבול, ובית צדיקים יעמוד זה נח, שזכה לגדולה ונתעלה מספונתו והוא לבדו נשאר, וגדולתו היה לה קיום והעמדה נצחית.

(טיב לבב)

אלה תולדות נח נח איש צדיק וגו' ויולד נח שלשה בנים (ו ט). יש לדייק למה הפסיק בתומרו לומר צדיק וגו'. ונראה דהנה מדת הרחמנות היה יניר כפיו של ה', והיה משורש הטוב בתכלית, ובלתי שום ספק נוגר בתכונות טובות, וככה היו בניו מחריו, ולפי זה בכל עת שהחזיקו במעשה אבותיהם ובמדותיהם הטובות היה בהם תכונות ומדות טובות, לולם כשנתמעטו הדורות והפך תכונתם של אנשי דור המבול להיות סורח רע, אז נהפכה גם תכונתם מטוב לגיש. וזהו אלה, כל מקום שנאמר אלה פסל את הרשעים (מדרש), שבא לפסול את דור המבול שהיו בתכונות רעות, מה שאין כן נח לומר צדיק תמים היה, הוא נתן והפציע תכונות ומדות טובות בדורותיו, לפי שהוא עלמו היה צדיק ומשורש טוב. וזהו ויולד נח את שם, שכולם היו משורש טוב, ולכן זכו לדורות עולם, וזכה שיצא ממנו שם ועבר ואברהם וכלל ישראל.

(תשבא)

צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח. (ו ט). כל המתגאה אין לבי והוא יכולין לדור, וכתיב (ישעיה נז) לבי אשכון את דכא ושפל רוח, ואצל הענין נאמת שם הוא שכינתו יתברך שמו (סוטה ה.). וזהו צדיק תמים היה, על ידי שהיה תמיד, שהוא ענין ושפל רוח (רמ"י עבודה זרה ו:), לכן את האלהים התהלך נח, שהיה שוכן אצלו ה'. ומעתה מתין נמשך לו מדת הענוה, דהנה ליתא (מדרש): ה' עושה חסד עם המרושים בזכות הרחמנים, ומנין שה' עושה חסד עם הרחמנים בזכות המתרושים, ונא מצא תן בעיני ה', בזכות תולדותיו; וביתרו (מפרשים): הכוונה על כל המולדות שנמשכו מתולדותיו, האבות הקדושים וכל זרע ישראל; ובזה יש לומר שמצא נח מקום לחשוב עלמו שבאמת הוא גרוע מבני דורו, ומה שניצול יותר מהם הוא רק בשביל תולדותיו, ואינו בשביל עלמו כלל. וזהו צדיק תמים היה, שהיה ענין ושפל רוח בשביל שהיה תולה שהכל הוא בשביל דורותיו, וזהו הרמז (בעל הטורים): את האלהי"ם התהל"ך נ"ח סופי תיבות תכ"ס, כי יתרו (לעיל ג): ויזבח יתרו עולה לאלהים.

(דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

אלה תולדות נח נח

פע"א נזדמן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לבית מרן החת"ס בשעה שהיה יושב בעמק הלכה באיזה תוספות תמוה, כשנכנס הרה"ק מבארדיטשוב נתן לו החת"ס שלום, ושאלו: האם כבודו תלמיד חכם ויודע ללמוד, הרה"ק מבארדיטשוב שהיה עייף ויגע מטלטול הדרך השיבו: אילו הייתי יושב במנוחה כמו הרב דפרעשבורג והייתי סועד היום סעודה כמו הרב מפרעשבורג, הייתי גם אני יכול ללמוד, תיכף ומיד ציוה החת"ס שיביאו לפני האורח מעט יין ישן טוב ומיני מתיקה, וביני לביני חזר להתעמק בלימודו בדברי התוספות המוקשים, הרה"ק מבארדיטשוב ישב לפניו שעה ארוכה ולא טעם מאומה, כשהרגיש החת"ס שהאורח עדיין לא טעם, תמה ושאלו: למה אינו טועם מר, הלא כל זה הובא בשביל מעלתו, השיב לו הרה"ק: בגמרא הקשו (ברכות ל"ה.) כתוב אחד אומר "לה' הארץ ומלואה", וכתוב אחד אומר "והארץ נתן לבני אדם", ותירצו: לא קשיא, כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה, ואם כן, כל זמן שכבוד תורתו לא יברך על המאכל הזה עדיין לא קנה החפץ מהשי"ת ואינו שלו, ולא יוכל לכבדני בדבר שאינו שלו, מיד בירך החת"ס ושתה מעט, ורק אח"כ אכל ושתה הרה"ק מבארדיטשוב, אח"כ שאלו החת"ס שוב: האם כבודו יכול ללמוד, והשיב לו: אם אומרים לי דבר תורה אני מבינם, יגיד לי הרב מפרעשבורג איזה דבר תורה והראה לו הגאון את דברי התוספות התמוהים אשר עמד בהם באין מבין דבר, תיכף פתח הרה"ק מבארדיטשוב בהתלהבות קאפיטל כ"ד שבתהלים "לדוד מזמור" עד כי נפל תחת השולחן מרוב דביקות, כמנהגו, ואח"כ קם והגיד להחת"ס פירוש דברי התוספות, החת"ס שראה כי זה אינו מגדר האנושי, אמר להרה"ק מבארדיטשוב: טוב, עתה הנני מכיר גדולת כבוד קדושתו, אך עם כל זה יגיד נא לי מדוע אמר דווקא מזמור הלז שבתהלים, השיב לו הרה"ק: כי במזמור זה מרומז שם בעלי התוספות המוקשה, והתפללתי אל ה' שבעל התוספות יבוא מהיכל העליון ויאמר לי הפשט, ואכן בא ואמר לי, או אז ידע החת"ס כי איש אלוקים קדוש לפניו וכיבדו מאוד, ודיברו מענין לענין עד שבאו למאמר חז"ל (מכות י"ז:) אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תלד, ואם לאו לא תלד, והיא פליאה דאם כן לא שבקת חיי לכל בריה, ואמר הרה"ק מבארדיטשוב: כתיב "ולשם יולד גם הוא" שהוא הוליד את עצמו, כי "אלה תולדות נח - נח" שתולדותיהן של צדיקים מעשים טובים, וא"כ הצדיק מוליד את עצמו ע"י מעשיו הטובים, כמו שאמו הרה ויולדת אותו, וזהו "ולשם יולד גם הוא" שהוא גם הוליד את עצמו, כאמור, וכן ר' שמעון היה מהתנאים שהתעצמו כל כך במעשיהם הטובים שנקראו בשם "לידה" שהולידו את עצמם, וזהו שאמרו "דילדה אימיה כרבי שמעון תלד" דהיינו מי שיתעצם כל כך עד שהגיע למדריגה כזו כמו רבי שמעון, יוכל לכנות עצמו בשם "לידה", ואם לאו לא תלד שאם לא יתעצם עד למדריגה נעלה זו אין הוא מכונה בשם לידה.

(עשר אורות)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אלה תולדות נח וגו'. פירש רש"י יש מרבותינו דורשים לשבח וכו' ויש דורשין לגנאי וכו'. **אמרתי בדרך צחות,** דזה רבות שנים עמדתי על דברי רש"י שכתב יש "מרבותינו" דורשים לשבח, ובגנאי כתב יש שדורשים לגנאי ולא כתב "יש מרבותינו", והוא דקדוק עצום ולא ראיתי מי שעמד על זה. ורק יש לומר דיש מרבותינו היינו תלמידי חכמים, דורשים תמיד לשבח רכן הוא מדתם, אבל יש דורשים, אם הם רק 'יש דורשים' דהיינו כלפי חוץ בלי שום תוך ופנימיות, אנשים כאלה דורשים תמיד לגנאי, וזה נכון מאד ואמת.

פרדס יוסף

ותשחת הארץ לפני האלקים. אומרים העולם על דרך צחות, כי אפשר לו לאדם לעשות מעשה השחתה ורשעות, כגון לצער את חבירו ולרודפו עד חרמה, ולומר שכוונתו היא לשם שמים, וכדומה יש עוד הרבה אופנים שאין צורך להאריך בזה. וז"ש 'ותשחת הארץ', דהיינו שעשו הרבה מעשי השחתה, אבל הם אמרו שעושים זאת 'לפני אלקים' בשביל השי"ת, להרבות כבוד שמים בעולם.

ילקוט אמרי שפר

קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ברש"י אי' לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, ונל"פ עפי"מ דאיתא אין בית דין נזקקים על פחות משוה פרוטה אבל בשכבר יושבים אז ידונו על הכל, ודין פרוטה כדין מאה, והנה מבואר כאן במדרש דהיו גוזלים פחות פחות משוה פרוטה, לכך דייק רש"י בלשניה ואמר לא נחת"ם גזר דינם אלא על הגזל, היינו שעל החטא של גזל לא היו יכולים לדון אלא בשעת גמר הדין דבתחלה אין בית דין נזקקין לפחות משוה פרוטה.

(עדות ביהוסף)

☆

ומן הבהמה אשר לא טהורה היא. ונראה עפי"ד הרמ"א בדרכי משה (יו"ד סי' ל"ה) סימן לידע על הבהמה מחיים אם כשרה היא או לא, שיעביר האדם ידו ויחליקה על שדרת הבהמה, אם היא שוחה, נכפפת ונכנעת תחת ידו סימן הוא שהיא טריפה, וזה מרומז כאן בכתוב: "ומן הבהמה אשר לא" היינו שהיא מכניעה עצמה ונחשבת כ"לא", סימן הוא ש"טהורה היא" וכשרה, וטעמי הנגינה ג"כ ירמזו על כן, שהרי הנגינה על תיבת "לא" היא מונח שהיא נגינה מפסקת, ומחלקה מתיבת טהורה.

(חתם סופר)

☆

כל החיה כל הרמש כל רומש על הארץ למשפחותיהם יצאו מן התיבה. אי' בגמ' (סנהדרין ק"ח:) למשפחותיהם יצאו ולא הם, ונל"פ עפי"מ שמצינו בגמ' (חולין נ"ח.) דכל בריה שאין בה עצם אינה מתקיימת י"ב חודש, עי"ש, והנה ידוע דמשפט דור המבול היה י"ב חודש, וא"כ לפי"ז צריך לומר שהתולעים עצמם מתו בתיבה ורק משפחותיהם יצאו מן התיבה ולא הם.

(גן רויה)

☆

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ כוונת המסורה דהנה לכאורה קשה למה הוצרך הקב"ה לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט.

(ראשי בשמים)

☆

ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השורץ על הארץ וכל האדם. ולהלן נאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים, כאן כתב את האדם לבסוף ולהלן הקדימו תחילה והוא תמוה. ונראה, דהנה מצינו במצרים כשטבעו בים סוף דכתיב שם ג' לשונות ירדו במצולות כמו אבן, יאכלו כקש, צללו כעופרת, ואמרו רז"ל הרשעים כקש , הולכין ומטורפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת שנחו מיד. ולפי זה כאן במי המבול בודאי היה ראוי לו לאדם להיות נענש ולהתייסר ביסורים קשים יותר משאר בעלי חיים, כי הוא בעל בחירה ובעל שכל, ולפיכך כשבא הכתוב להודיע סדר גויעתם האיך היה, פרט תחילה שאר הנבראים, שמתו תחילה, ואח"כ כתב את האדם שמת לבסוף, משא"כ בפסוק אחריו שלא בא להודיענו סדר המיתה, כי אם לומר שנמחו כל הנבראים וישאר אך נח, חשב את האדם בתחלה, כי הוא החשוב שבנבראים ועיקר בריאת העולם, ושאר הנבראים טפלים לו.

(תורי זהב)

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. ג' במסורה א' דין, ב' משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם, ג' להודיע לבני האדם, ונל"פ דהנה לכאורה למה הוצרך ה' לירד לראות הלא הכל צפוי וגלוי לפניו ית', רק הענין הוא שהקב"ה עשה זאת כדי שילמדו ממנו בני האדם שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות, וזאת תהיה תורת המסורה "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" ולכאורה קשה הלא "משמים הביט ה' וראה את כל בני האדם" וא"כ למה הוצרך לירד, והתי' הוא "להודיע לבני האדם" שצריך דרישה וחקירה במשפט. **(ראשי בשמים)**

דורש טוב

צהר תעשה לתבה, כתב רש"י יש אומרים 'חלון', ויש אומרים 'אבן טובה' המאירה להם.

ויש לומר דשני הי"א ברש"י הולכים לשיטתם, במחלוקת שהביא רש"י קודם (פסוק ט') **צדיק תמים היה בדורותיו, יש מרבותינו דורשים אותו לשבח** כ"ש שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, **ויש שדורשים אותו לגנאי** לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

לדעת הדורשים לשבח, אפשר לפרש צהר 'חלון', שהותר לו להסתכל בחלון ולראות את הרשעים אובדים. **אולם לדעת הדורשים לגנאי,** שרק כנגד בני דורו נחשב לצדיק, **אי אפשר לפרש צהר 'חלון', שאינו ראוי לראות בפורענותם,** כמ"ש אצל לוט (יט, יז) אל תביט אחריך, ומפרש רש"י אל תביט אחריך, אתה הרשעת עמהם ובזכות אברהם אתה ניצול, אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצול. לכך פירש דצוהר היינו 'אבן טובה', שמאירה רק לפנים, אולם להביט החוצה אי אפשר ודפח"ח.

רבי שלמה קלוגער ז"ל

ביאורים נפלאים מעשה חש"ב

שבח"י רמב"ן

בדברי הרמב"ן הקדוש בפרשתנו

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם. (פרק ח פסוק א)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה: הַזְכִּירָה בְּנֹחַ מִפְּנֵי שֶׁהָיָה צַדִּיק תָּמִים, וְכָרַת לוֹ בְּרִית לְהַצִּילוֹ. וְנֹחַ יָכוֹל זַרְעוֹ אֲשֶׁר אִתּוֹ שָׁם. וְלֹא הַזְכִּירָם כִּי בִּזְכוּתוֹ נִצּוֹלוּ. אֲבָל הַזְכִּירָה שֶׁאָמַר בַּחַיָּה וּבְכָל הַבְּהֵמָה אֵינָהּ בִּזְכוּת, שֶׁאֵין בְּכָעֲלֵי נֶפֶשׁ זְכוּת אוֹ חוֹבָה זוּלָתִי בָּאָדָם לְבַדּוֹ[א]. אֲבָל הַזְכִּירָה בָּהֶם כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קָדְשׁוֹ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם וְהָרְצוֹן אֲשֶׁר לוֹ בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם עָלֶה לְפָנָיו וְרָצָה בְּקִיּוּם הָעוֹלָם בְּמִנָּיָן אֲשֶׁר בָּרָא בוֹ. וְהָנָה רָאָה עָתָּה לְהוֹצִיאָם שֶׁלֹּא יִכְלוּ בַּתֵּבָה. וְלֹא הַזְכִּיר הָעוֹף וְהַשֶּׁרֶץ כִּי זִכְרוּת הַחַיָּה שָׁוֶה עִמָּהֶם וְיוֹגִיד עָלָיו רָעוֹ:

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים, זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם, וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: אֶת קַשְׁתִּי, נָתַתִּי בֶּעָנָן; וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית, בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ: (פרק ט פסוקים יב יג)

זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן. הַמִּשְׁמָע מִן הָאוֹת הַזֶּה שֶׁלֹּא הָיָה קֶשֶׁת בֶּעָנָן מֵעֹלָם בְּרֵאשִׁית, וְעַתָּה בָּרָא ה' חֲדָשָׁה לַעֲשׂוֹת קֶשֶׁת בַּשָּׁמַיִם בְּיוֹם עָנָן. וְאָמְרוּ בְּטַעַם הָאוֹת הַזֶּה, כִּי הַקֶּשֶׁת לֹא עָשָׂאוּ שֶׁיִּהְיוּ רִגְלָיו לְמַעְלָה שְׁיִרְאֶה כְּאִלּוּ מִן הַשָּׁמַיִם מוֹרִים בּוֹ, וְיִשְׁלַח חִצָּיו וְיִפִּיצֵם בָּאָרֶץ (תהלים יח טו) אֲבָל עָשָׂאוּ בְּהֶפֶךְ מִזֶּה לְחֶרְאוֹת שֶׁלֹּא יוֹרֶה בּוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְכֵן דֶּרֶךְ הַנִּלְחָמִים לַהֲפֹךְ אוֹתוֹ בְּיָדָם בְּכָל מַאֲשֶׁר יִקְרָאוּ לְשָׁלוֹם לְמִי שֶׁכְּנֶגְדָּם. וְעוֹד שֶׁאֵין לַקֶּשֶׁת יֶתֶר לְכוֹנֵן חִצִּים עָלָיו".

וַאֲנַחְנוּ עַל פְּרֹחֵנוּ נַאֲמִין לִדְבָרִי הַיְוָנִים שֶׁמִּמַּהֵט הַשֶּׁמֶשׁ בָּאֲוִיר חֵלֶּה יִהְיֶה הַקֶּשֶׁת בְּתוֹלָדָה, כִּי בְּכָלֵי מַיִם לְפָנֵי הַשֶּׁמֶשׁ יֵרָאֶה כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת, וְכַאֲשֶׁר נִסְתַּכֵּל עוֹד בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב נָבִין בֵּן, כִּי אָמַר אֶת קַשְׁתִּי "נָתַתִּי" בֶּעָנָן, וְלֹא אָמַר "אֲנִי נוֹתֵן" בֶּעָנָן, כַּאֲשֶׁר אָמַר זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר "אֲנִי נוֹתֵן". וּמִלַּת "קַשְׁתִּי" מוֹרֶה שֶׁהָיְתָה לוֹ הַקֶּשֶׁת תְּחִלָּה. וְלָכֵן נִפְרֵשׁ

מעשה חש"ב

ביאור הטעם שלא נזכרו בניו של נח, והחיה והבהמה כן נזכרו

א הנה בכתוב נאמר: "ויזכור אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה", ואילו בניו של נח לא נזכרו בקרא. וצריך ביאור ממה נפשך: אם כוונת הכתוב לומר באיזו זכות ניצלו, אתי שפיר למה לא נאמרו בני נח, שהרי הם ניצלו בזכות נח; אבל אם כן, למה נאמרה הזכירה על החיה והבהמה. ואם כוונת הכתוב לומר מי ניצל, ובזה אתי שפיר למה נאמרו החיה והבהמה, אם כן למה לא נאמר שהזכיר גם את בני נח

ומבאר רבינו שמה שלא נזכרו בני נח הוא משום שאילו היה מזכיר את בניו של נח, היה אפשר לטעות ולחשוב שהם ניצלו בזכות עצמם, והאמת היא שהם לא ניצלו בזכותם אלא בזכות אביהם, לכן לא נזכרו בניו של נח כדי שלא יטעו לומר שניצלו בזכותם. מה שאין כן אצל הבעלי חיים, שלא שייכת בהם זכות, ואם כן אין שום הוה אמינא לומר שניצלו בזכותם, לכן שפיר נזכרו הבהמה והחיה. כן מוכח מדברי רבינו שכתב 'אבל הזכירה שאמר בחיה ובבהמה אינה בזכות, שאין בבעלי נפש זכות או חובה', ולכן נזכרו הבהמה והחיה. מזה מוכח שבניו של נח לא הוזכרו, משום שבאדם שייך זכות וחובה, והם לא ניצלו בזכותם.

[ומה שכתב רבינו שבניו של נח ניצלו רק בזכות אביהם, כן פירש רבינו בתחילת הפרשה בפירוש הראשון, אבל בפירוש השני פירש שגם הם היו צדיקים וניצלו בזכותם].

הרמב"ן כפשוטו

ביאור הכתוב לפי' רבינו

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ: וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת.

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת – בני[א] **נֹחַ** – שם חם ויפת הנזכר לקמן. וטעם שהפסיק הכתוב ואמר 'נח איש צדיק' וגו', כדי להודיע למה ציוהו לבנות תיבה[ב].

נֹחַ אִישׁ צַדִּיק – זכאי בדין **תָּמִים** – שהיה שלם בזכאותו. [זכאי באופן מוחלט]. ולפי"ז 'תמים' מוסב על 'צדיק'. ולכן נזכר כאן שבחו להודיע שהוא ראוי להנצל מן המבול שאין לו ענוש כלל. ובניו ניצלו בזכותו, כי היה העונש עליו אם יכרת זרעו. או אפ"ל שגם הם היו צדיקים וניצלו בזכותם.

הָיָה בְּדֹרֹתָיו – שהוא לבדו היה צדיק בדורות ההם שראוי להנצל. ואע"פ שבדור ההוא היה משותלה, מ"מ בשעת המבול כבר לא היה חי. ואמר בדורותיו לשון רבים, משום שדורות רבים עברו מעת שהשחיתו.

אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ – שהיה מתהלך את השם הנכבד, ליראה אותו לבדו, אינו נפתה אחרי ההוזים בכוכבים, ומנחש ועונן, וכש"כ אחרי עבודה זרה, רק בה' לבדו הוא דבק תמיד, והולך בדרך אשר בחר ה', או אשר יורה אותו כי נביא היה:

וַיּוֹלֶד נֹחַ – לפי שהפסיק הכתוב בתולדות נח, שהזכיר את צדקתו, חזר וכתב ויולד נח.

למה נזכר כאן בניו של נח, הרי כבר נזכרה בסוף פרשת בראשית, אלא בא לומר שלא היה כל אבותיו שהולידו בנים ובנות רבות, אלא היה לו רק

שְׁלֹשָׁה ולא הרבה, **בָנִים** – ולא היה לו בנות. ומהם נפצה כל הארץ לאחר המבול.

אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת. – נמנו כסדר חכמתם, ולא כפי סדר הולדתם. כי יפת היה הגדול מכולם, וחם הוא הקטן מכולם[ג]. ולכן הקדים את שם בעבור מעלתו.

והטעם שהוקדם 'חם' ליפת, מאחר שחם היה הקטן, ראוי למנותו אחר שם, לפי סדר הלידה. ולא היה ליפת מעלה שמחמתה היה צריך לשנות הסדר ולכתוב שם יפת חם. ולפי"ז היה כולם שלא על הסדר.

[א] רבינו מביא דעת האע"ז שמפרש 'תולדות' המאורעות שאירעו לו והמקרים שבאו עליו, כלשון הכתוב 'מה ילד יום', והוקשה עליו 'שהרי אין האדם מוליד קורותיו'.

[ב] רש"י מפרש שלכן הפסיק הכתוב 'נח איש צדיק' "שהואיל והזכירו ספר בשבחו, שנאמר זכר צדיק לברכה". ורבינו מפרש באופן אחר כנ"ל.

[ג] נחלקו רש"י ורבינו בסדר הולדתם: לכו"ע יפת היה הגדול. ודעת רש"י חם היה האמצעי, ושם היה קטן מכולם. ולפי"ז הסדר מהקטן אל הגדול. ואילו רבינו נקט ששם היה האמצעי וחם הקטן מכולם. ולכן נמנה חם אחר שם כפי סדר הולדתם.

הַכָּתוּב, הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר נָתַתִּי בֶּעָנָן מִיּוֹם הַבְּרִיאָה, תִּהְיֶה מִן הַיּוֹם הַזֶּה וְהָלְאָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאַרְאֶנָּה אֶזְכּוֹר כִּי בְּרִית שָׁלוֹם בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם[ב].

וְאִם תִּבְקֹשׁ מָה טַּעַם בְּקֶשֶׁת לְחִיּוּת אוֹת, הִנֵּה הוּא בְּטַעַם עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה (לְהֵלָן לא נב). **וְכֵן כִּי אֶת שָׁבְעָ בְּקֶשֶׁת תַּקּשׁ מְיָדִי בְּעָכּוּר תִּהְיֶה לִי לְעֵדָה** (לְהֵלָן כא ו), **כִּי כָּל הַדָּבָר הַנִּרְאֶה שְׁנַיִם שָׁנִים לְפָנֵי הַזְּכִירִים עִנְיָן נָדוּר בֵּינֵיהֶם יִקָּרֵא אוֹת, וְכָל הַסְּפָקָה בְּרִית. וְכֵן בְּמִלָּה אֲמַר וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם** (לְהֵלָן יז יא). **בַּעֲכּוּר הַהַסְפָּקָה שֶׁיְּמוֹלוּ כָּל זָכָר אֲבֹרֵיהֶם לְעָבְדוֹ שֶׁכֻּלָּם אֶחָד. וְעוֹד כִּי כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה בְּהַפּוּךְ הַזִּכָּרוֹן יִהְיֶה זֵכֶר לְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר כָּתַבְנוּ. וּבֵין שֶׁתִּהְיֶה הַקֶּשֶׁת עַתָּה, בֵּין שֶׁהָיְתָה מֵעוֹלָם מַטְּעַם בְּאוֹת שֶׁכֻּלָּם אֶחָד הוּא[ג].**

אֲבָל יֵשׁ לְרַבּוֹתֵינוּ בְּפָרְשָׁה הַזֹּאת סוֹד נֶעְלָם אָמְרוּ בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה (לה ג) **אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן קְשׁוֹתִי דְּבָר שֶׁהוּא מוֹקֵשׁ לִי אִפְשָׁר בֶּן אֶלָּא קְשִׁין הִפְרִיא וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן רַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם ר׳ יְהוּדָה בַּר׳ סִימוֹן אוֹמֵר מָשָׁל לְאֶחָד שֶׁבָּרְחוּ סֶלַע רוֹתֵחַ וּבְקֵשׁ לֵיתְנוֹ עַל בְּנוֹ וְנָתְנוֹ עַל עַכְּרוֹ וְשָׁם עוֹד וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן וְרָאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּ מַדַּת הַדִּין שֶׁל מַעְלָה וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ זוֹ מַדַּת הַדִּין שֶׁל מַטָּה מַדַּת הַדִּין שֶׁל מַעְלָה קָשָׁה מַדַּת הַדִּין שֶׁל מַטָּה רָפָה וּכְבָר יָדַעְתָּ מֵאֲמָרָם** (תַּנְחוּמָא טז) **מִמִּסְתַּבֵּל בְּקֶשֶׁת כָּל שֶׁלֹּא חָס עַל כְּבוֹד קוֹנוֹ רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וְאִם זְכִיתָ לְהַבִּין הִבְרִיחָם תַּדַּע כִּי פְּרוּשׁ הַכָּתוּב בֵּן אֶת קַשְׁתִּי שֶׁהִיא מַדַּת הַדִּין הַנְּתוּנָה בֶּעָנָן בְּעֵת הַדִּין תִּהְיֶה לְאוֹת בְּרִית.**

מעשה חש"ב

האם הקשת בטבע העולם ונבראה בשעת הבריאה, או ענין של נס ונתחדשה אחרי המבול

א **תמצית הדברים:** מלשון הכתוב 'אשר אני נותן', לשון הוה, משמע שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה נברא בריאה חדשה שיהיה קשת בשמים ביום הענן. [אמנם למסקנא סובר רבינו שנבראה בשעת הבריאה כיבואר להלן]. **ואיזה אות יש במראה הקשת, מפרש רבינו ב' אופנים:**

א. שאם היו שני קצות הקשת פונים לצד השמים, היה נראה שיורים מן השמים, ומכיוון ששתי קצות הקשת פונים לצד הארץ, הרי הוא אות וסימן על שלום. וכן הוא מנהג האומות, שבזמן מלחמה אוחזים הקשת כנגד פניהם, וכאשר יקראו לשלום מהפכין את הקשת ואוחזים אחורי הקשת כנגד פניהם. **ב.** מאחר שאין מיתר [חוט] המחבר את שתי הקצוות שבו יורים החיצים, סימן הוא לאות של שלום.

ב **תמצית הדברים:** רבינו נוקט כדעת היונים שהקשת מתהווה באופן טבעי כאשר השמש יוקדת באויר הלח, וכך נקבע כבר בששת ימי בראשית, והטעם שנקט כן משום שעינינו רואות כאשר החמה עוברת בכלי מלא מים הרי הוא מתחלק לגווני הקשת, ואם היתה הקשת מראה לא טבעי, היתה צריכה להראות רק בענן ולא בכל כלי מים. וכן משמעות לשון הכתוב 'את קשתי **נתתי**' לשון עבר, ולא נאמר 'אני נותן בענן' לשון הווה. וכן מביא ראיה מלשון '**קשתי**' והכוונה לקשת שכבר מצויה עד עכשיו. אמנם לכאורה הלשון 'אשר אני **נותן**' לשון הווה, משמע שהיא דבר חדש, לכן מפרש רבינו הכתוב שהקשת שכבר מצויה מיום הבריאה, הריני נותן מעתה לאות, שרק האות מתחדש עתה, אבל עצם הבריאה כבר היה משעת ימי בראשית.

ג **תמצית הדברים:** הנה בשלמא לפי הפירוש הראשון שהקשת נבראה עכשיו, מובן שעצם בריאת הקשת הרי היא האות, אמנם לפי מה שנקט רבינו שהקשת אינה בריאה חדשה, אלא כבר נבראה מעת הבריאה, א"כ איך היא אות שלא יביא עוד מבול על הארץ, מפרש רבינו בשני אופנים: **א.** שכוונת 'אות' היינו הסכמה בין שנים שדבר מסויים יזכיר להם את הברית. וכמו שמצינו בברית בין יעקב ולבן שנאמר 'עד הגל הזה ועדה המצבה', וכן בברית שבין אברהם ואבימלך 'כי את שבע הכבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה', שבשני המקומות אינם דברים חדשים, אלא רק סימן ביניהם, ה"נ הקשת הרי היא סימן שלא יביא עוד מבול לעולם. **ב.** כמו שכתב רבינו לעיל שבין שקצות הקשת פונות לארץ ולא לשמים הרי היא סימן לברית שלום.

והנה מש"כ רבינו ש'אות' אין כוונה על נס, על דבר חדש, רק סימן לדבר מסויים הרי היא לשיטתו למש"כ לפרש הכתוב (דברים פרק יג פסוק ב) "כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת", מפרש רבינו אות מלשון '**ואתה** מרבבות קודש', פירוש שיתן לך סימן בדבר פלוני שעתיד להיות, והוא יהיה סימן לדבר שיקרה אחריו, ומופת מלשון מופלאות, שעושה דבר פלא. הרי לנו שדעת רבינו שאות אין הכוונה על דבר שלא כדרך הטבע, רק על אות וסימן. אבל רש"י (שם) מפרש שאות היא סימן בשמים, ומופת הוא סימן בארץ, ומפרש שגם אות וגם מופת הכוונה על דברים שלא כדרך הטבע.

במשנתו של רבינו בעניין הקשת

רבינו נוקט כדעת היונים שהקשת הרי היא דבר טבעי, וכן נבראה משעת ימי בראשית, והטעם שנקט כן משום שכאשר החמה עובר בכלי מלא מים הרי הוא מתחלק לגווני הקשת. וכן מדייק מלשון הכתוב '**נתתי**' לשון עבר.

אמנם דעת האבן עזרא שהקשת נבראה אחרי המבול ומיישב דיוקים הנ"ל, וזה לשון האבן עזרא:

(יג) "את קשתי. הנה נתתי עתה קשת בענן [שנותן מעתה לעתיד] **ואין פירושו כאשר אמר הגאון כי בתחילה היתה". (יד) "ונראתה הקשת. אילו היה מאמינים בדברי חכמי יון, שמלחט השמש תולד הקשת, יש לומר כי השם חיזק אור אחר השמש המבול** [פירוש קודם המבול לא היה כח באור השמש שיצוייר קשת בענן, ואחר המבול חיזק ה' את אור השמש עד שיצטייר בעינינו קשת], **והיא דרך נכונה למבין".**

וכעין זה כתב בישמח משה (בפרשתן) וז"ל "**זאת אות הברית וגו', את קשתי נתתי בענן וגו'. הנה באות הקשת כבר חתרו קמאי ובתראי להבין מה האות הזה. הלא עינינו רואות שמלחט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדו, כי בכלי המים לפני שמש יראה כמראה הקשת, עיין ברמב"ן פרשה זו, ובבעל עקדה** (פרשה זו שער יד) **וביפה מראה במסכת ברכות פרק הרואה** (אות יח). **ולי נראה דאין כאן התחלת קושיא דמה שרואין במים נגד השמש, היינו אחר שנתן אות וגזר שיקבל המים מניצוץ השמש צורה זו, והיינו הקשת שבעבים, ממילא גם מים שלמטה מקבלין צורה זו, אבל אין זה טבעי רק במאמר ה' מצד נתינת האות, והיינו מי יבא אחרי המלך וגו'** (קהלת ב יב) **והוא תירוץ נכון בס"ד, עכ"ל".**

ואפשר לפרש דעת רבינו, שהרי לפי הישמח משה נמצא שהוסיף הקב"ה **פרט** חדשה להבריאה אחרי המבול, שיאיר הקשת בתוך המים, ודעת רבינו שמימות בריאת העולם אין כל חדש תחת השמש, אפילו לא פרט חדשה בתוך הבריאה. ורבינו לשיטתו בפרשת קרח (פרק טז פסוק ל) 'ואם **בריאה** יברא ה' ופצתה האדמה את פיה', שלשון '**בריאה**' הכוונה על יש מאין, שלא היה כמותו מקודם, ומיישב קושיית האבן עזרא 'וכבר נבקעו מדינות רבות וירדו הדרים בהם שאולה', ואיך אפשר לומר על בקיעת האדמה בריאה חדשה. שאיה"נ שבקיעת האדמה אינה בריאה מחודשת, אבל תמיד כשיש בקיעת האדמה נשאר מקום הבקיעה פתוחה, משא"כ אצל קרח נסגר הבקיעה מיד אח"כ, זה הדבר שנתחדש שלא היתה מעולם, ושפיר נקראה בריאה. הרי לנו שפרט חדשה בבריאה נקרא בריאה חדשה. ורק היכן שכתיב שהיתה בריאה חדשה אפשר לומר שנתחדש פרט בבריאה. ומכיון שבאות הקשת לא נזכר בריאה, סובר רבינו שמזה שרואים שכאשר החמה עובר בכלי מלא מים הרי הוא מתחלק לגווני הקשת, סימן הוא שהקשת הוא דבר טבעי מימות בריאת העולם.

מאמר המשך:

ציצית של צמר

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשתן פ' נח מצינו (בראשית ט, כ"ג): "ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם" וגו', וברש"י: "אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו שנאמר (יחזקאל לט) אתן לגוג מקום שם קבר" וכו', עי"ש. ויסוד הדברים הוא במדרש רבה (ל"ו ט), ובמדרש תנחומא.

ו'במזרחי' תמה דלכאורה הא מבואר במס' סוטה (יז.) דבזכות שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך הנעל זכו לחוט של תכלת, ותי' דבזכות של שם זכו לחוט של לבן, ובזכות אברהם זכו לחוט של תכלת, עי"ש. וכבר תמה ה'טור' (הטור הארוך שם) על זה, ותי' בזה"ל: "דבודאי שם זכה לבניו ציצית בשביל השמלה, ואינו יודע לאיזה מבניו תהיה, וכשבא אברהם זכה בה לבניו בזכות אם מחוט ועד שרוך נעל", עי"ש.

והמהר"ל בספרו 'גור אריה' כתב: "וי"ל דזכות שניהם גרם מצות זאת שהיא טלית של ציצית, דאם לא היה זכותו של שם אע"ג שאמר אברהם מחוט ועד שרוך, בשביל זה אין סברא שיהיה בבגדיהם ציצית, דמה ענין מחוט ועד שרוך לבגד, שהחוט אינו בבגד, ולפיכך צריך לזכותו של שם שזכו לטלית של מצוה, ומ"מ צריך ג"כ זכות אברהם, דלמה יזכו לציצית, דאין ענין זכות של שם שיזכו למצות ציצית, והשתא ע"י שם זכו שיהיה מצוה בטלית שלהם, ואברהם שאמר 'מחוט ועד שרוך' על ידו זכו לציצית, ולפיכך שניהם גרמו מצות ציצית בטלית, ופשוט היא", עי"ש.

וב'כלי יקר' ג"כ הקשה ע"ז ומתרץ בכעין זה, וז"ל: "הקשה הרא"ם ממה שארז"ל (סוטה יז.) שבזכות אם מחוט ועד שרוך נעל זכו לחוט של תכלת, ונראה שלא קשה מידי ,כי בזכות כסוי שמלה זה זכו **לשמלה**, ובזכות חוט זכו **לחוט**, כי אין האדם יכול לקיים מצות ציצית עד שיתן לו הקב"ה תחלה שמלה, כדאיתא במדרש תנחומא והילקוט הביאו סוף ספר איוב על פסוק מי הקדימני ואשלם (מא ג') מי עשה ציצית עד שלא נתתי לו טלית זהו פשוטו.

והוסיף לתרץ עוד בדרך רמז באופן נפלא, וז"ל: "ועל צד הרמז נ"ל לפי שידוע שמצות ציצית מצילין את האדם מן הזנות, כדאיתא במנחות (מד.) בההוא ששכר הזונה בעד ארבע מאות זוז ולסוף ניצול מן העבירה ע"י הציצית, והניצול מן הזנות ניצול גם מן העניות, כי רועה זונות יאבד הון, וכאמרז"ל (סוטה ד:) כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם ואינו מוצא, ואם כן הציצית מצילין מן שני דברים, מן חטא הזנות ומן העניות, וזכו ישראל לשני דברים אלו בזכות שני דברים, כי בזכות ויקח שם ויפת את השמלה לכסות ערות אביהם זכו לציצית המצילין מן העריות, ובזכות אם מחוט ועד שרוך נעל שלא חמד ממון אחרים, זכה לשכר שני הנמשך מחוט של ציצית והוא ההצלה מן העניות, כי איזהו עשיר השמח בחלקו, ובפ' שלח לך יתבאר בע"ה טעם לארז"ל מנחות (מג:) תכלת דומה לים וים דומה לרקיע כו', ע"ד המדרש שמסיק בילקוט פרשת האזינו הסתכלו בשמים שמא שינו מדתם כו', וכן הסתכלו בהים שאינו יוצא מגדר המדה כו', ועל ידי

מראה התכלת יזכור הרקיע והים ומהם יראה וכן יעשה שלא לצאת מן הגדר המדה אפילו כמלא חוט, וזכו לזה בזכות אם מחוט וגו' שלא יצא אברהם מן גדר ההסתפקות אפילו כמלא חוט, וזה רמז נכון", עי"ש.

ועי' בספר 'שם משמואל' (דברים תרע"ו) שמביא דבר נפלא בשם אביו הרה"ק האבני נזר ז"ל: שמחמת שיפת עשה כבוד לאביו היה בלי רעותא דליבא אלא בחיצוניותו לבד, שהיה מסייע שאין בו ממש, ע"כ שכרו נמי כבוד והצלה מבזיון בחיצוניותו, דהיינו קבורה לגופו שהיא חיצוניותו, אבל שם שנתאמץ במצוה, זכו בניו לטלית של ציצית שהוא נוגע לפנימיות האדם, וריזמו לחלוקא דרבנן לעתיד לבוא, ועוד כפי מה שאנו אומרים תנצל נפשי ורוחי ונשמתי ותפילתי מן החיצונים והטלית יפרוס כנפיו עליהם ויצילם", עי"ש.

הרי מבואר מכל הני דזכינו במצות ציצית לשני דברים בגד של מצוה, וחוטי מצוה, והזמן גרמא לבאר חשיבות בגד של ציצית, וחשיבות לילך בבגד של צמר דוקא, וחוטי צמר:

נקדים יסוד הדברים בעיקר להלכה, דהנה נחלקו במס' מנחות (לט:) איזה בגדים מחיובים בציצית מדאורייתא, דלשיטת תנא דבי ר' ישמעאל: כל בגד שאינו מצמר ופשתים אינו חייב בציצית כלל מן התורה, אלא מדרבנן, והטעם כיון דנאמרו 'בגדים' בתורה סתם, ופרט לך הכ' באחד מהם צמר ופשתים, נקטינן דכל בגדים הוא דוקא מצמר ופשתים, וכן פסק הרי"ף והרמב"ם, והמחבר בשו"ע (או"ח סי' ט' סעי' א').

ולשיטת רבא כל בגדים מחיובים בציצית מדין תורה, רק החילוק הוא ב'הציצית' גופא, דהיינו דציצית של צמר ופשתים פוטרין בכל בגד אף באינו מינן, דהיינו ציצית של צמר פוטר בשל משי וכדומה, אבל ציצית של שאר מינים אינו פוטר רק במינן, דהיינו ציצית של משי בבגד של משי. והטעם: דכ' (במדבר טו, לח) ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת וגו' ולמידין דהציצית יהא 'ממין הכנף', וכתוב אחר אומר לא תלבש צמר ופשתים יחדיו, גדילים תעשה לך על ארבע וגו' דלמידין דהציצית יהא דוקא מצמר ופשתים, וע"כ דאם הציצית הוא מצמר ופשתים אז פוטר הכל, אבל משאר מינים בעינן דוקא ממין הכנף, וכן נפסק להלכה בתוס' שם, ובראש"ש וטור, ורמ"א (סעי' א').

ולפי"ז להלכה יש בכל מיני בגדים חיוב ציצית דאורייתא, רק בשאר מינים אם אינו תולה ציצית ממינו דוקא, בעינן דוקא צמר או פשתים.

אולם בטלית של פשתן יש לדון אי מחיוב בציצית, דאע"ג דודאי מן התורה מחיוב בציצית, ואף דהוי כלאים דהא חוט של תכלת הוא מצמר, מ"מ התורה היתרה כלאים בציצית, אולם למעשה יש דעות דפטרו חז"ל טלית של פשתן, ואף אין ללבוש טלית של פשתן, ויסוד הדברים: דנחלקו ב"ש וב"ה בסדין (בגד של פשתן) אי חייב בציצית או פטור, דלשיטת ב"ש פטור, והטעם גזירה משום כסות לילה, דהיינו שמא יהא לו כסות מיוחד ללילות ויטיל בו ציצית, ונמצא לובש כלאים שלא במקום מצוה, דכסות לילה פטור מציצית דכ' וראיתם אותו, וע"כ אסרו חז"ל ציצית של צמר בטלית של פשתן, ואע"ג דאין בי"ד מתנין לעקור דבר מן התורה, שב ואל תעשה שאני, כמבואר במס' יבמות (פט:), ולהלכה פוסקים כשיטת ב"ש בזה, ולשיטת ר"ת לא רק בשל צמר אסרו, אלא אף ''חוטין של פשתן', גזירה שמא יטיל בה ג"כ תכלת.

ומשום זה מבואר בשו"ע סעי' ו', די"א דאין לעשות כלל 'טלית של פשתן', דצמר אסור להטיל משום כלאים, ובשל שאר מינים אינו פוטר רק במינם ולא בטלית של פשתן, ובשל צמר גזרינן אטו פשתן, וא"כ ליכא שום ציצית דאפשר לתלות בטלית של פשתן.

אולם יש כמה ראשונים (רש"י רי"ף ועוד) דלא גזרו ואסרו רק 'חוטי צמר' בטלית של פשתן, אבל לא 'חוטי פשתן", דעיקר הגזירה הי' רק שלא יטילו 'תכלת' כדי שלא יבוא לידי כלאים. ועוד מבואר ב'שו"ת הרא"ש' (כלל ב' סימן ח') דאף לר"ת אין לאסרו בזמן הזה, דכיון שאין תכלת מצוי בזמנינו, א"כ לא שייך למיגזר שמא יתלה תכלת בטלית של פשתן, וא"כ לא שייך לגזור כלל. ולכן כתב הרמ"א (שם סעי' ו') דאם א"א רק בטלית של פשתן מוטב שיעשה טלית של פשתן וציצית של פשתן משיתבטל ממצות ציצית, עי"ש. אולם מבואר מדבריו דאם אפשר לא ילבש טלית של פשתן אף בחוטי פשתן, וכן מבואר בב"י וכן פסקו האחרונים דאף יכול לברך עליו.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בעז"ה

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

אמירת 'שיר המעלות' ופסוקי 'והוא רחום' לפני מעריב בימות החול ומה שאין אומרים אותו בשבת

מעלת ברכו בכניסת השבת

פתיחה

בדרך כלל אנו רגילים לחשוב דרק פעולה ממשית נחשבת לעשי"ה, כיון שלמעשה עשו משהו ונראה לעין את כלי להמעשה, אולם זה אינו נכון כמובן, דחלק נכבד מעבודת השי"ת נעשה דוקא ע"י חוסק עשי' לגמרי, כלומר, ע"י שמונעים עצמם מלעשות, דוגמא מובהקת לזה היא יום השבת, שבו אנו מקדשים את היום דוקא מתוך שביתה ומניעת עשיית שום מלאכה.

לענינינו כן הוא ג"כ לגבי תפילה, עפי"ר כחו של תפילה הוא, דע"י אמירת פסוק זו או ברכה זו ממשיכים קדושה ושפע למטה, אולם מצינו ג"כ דיש עבודה במניעה, ולענינינו במה שאין אומרים 'והוא רחום' מכבדים את השבת, וכדלהלן.

אמירת שיר המעלות וחצי קדיש בימות החול

הנה בחול מתחילים תפילת ערבית במזמור שיר המעלות ברכו, והוא מזמור קל"ד שבתהלים, השיר המעלות האחרון מט"ו שיר המעלות, ואח"כ אומרים פסוקי ה' צבקות וכו', ואח"כ עוד כמה פסוקים [ויש בזה כמה מנהגים שונים מה לומר קודם ומה לאחריו, כגון בחב"ד (וכ"ה סדר הפסוקים בסידור ר' שבתי) מתחילים בוהוא רחום, ממשיכים בשיר המעלות, ואח"כ הפסוקים יומם וכו', ומסיימים בה' צבקות ואח"כ אומרים קדיש וברכו, ובשער הכוונות כתב לומר רק פסוקי ה' צבקות, וכ"ה בבן איש חי שנה א' פקודי, כעין מנהג חב"ד, לומר והוא רחום ואח"כ ה' צבקות ואח"כ קדיש ותיכף ברכו].

סדר הפסוקים נחלקו לג' חלקים, **א'** מתחילים במזמור שלם שיר המעלות האחרון, **ב'** ממשיכים בפסוקי ה' צבקות וכו' דמקור הדבר לחבר ג' פסוקים הללו הוא מהירושלמי, ואנו נוהגים לאמרו ו"פ ביום (אחר הקטורת, בהודו, בואתה קדוש, אחר הקטורת שבסוף התפילה, אחר הקטורת שלפני מנחה, לפני קדיש דלפני ברכת קרי"ש דמעריב), **ג'** ואח"כ עוד כמה פסוקים (סדר הפסוקים שלפנינו הוא עפ"י סידור ר' אשר, שבו התפללו הרבה תלמידי בעש"ט, וכ"ה בפרע"ח ובאור צדיקים).

בטעם אמירתם מצינו ב' סיבות: **א'** כדי לעמוד להתפלל מתוך דברי תורה (כ"ה בשלטי גיבורים ברכות ה:) והמעלה שבמזמור זה משום דמזכיר בו לילות (א"ר).

ב' עפ"י האריז"ל יש ענין לומר כאן קדיש, וקדיש יכולים לומר רק אחר פסוקים או אחר דרשות פסוקים, לפיכך אומרים כמה פסוקים ואח"כ אומרים קדיש.

מה שאין אומרים פסוקי שיר המעלות וחצי קדיש בשבת ויו"ט

והנה בשבת ויו"ט מנהגינו שלא לומר כלום, והטעם בזה: דלגבי הטעם של לעמוד מתוך דברי תורה סומכין על אמירת כגוונא, ולגבי הטעם של פסוקים לפני הקדיש הלא אין אומרים חצי קדיש בשבת, דסמכו על הקדיש של לאחר קבלת שבת (ולגבי יו"ט לא שייך ב' טעמים אלו, ע"ע פיסקא הבאה).

בשלחן הטהור סי' רל"ז: כתב בשם מו"ח הק' החסיד המפורסם מו"ה **אברהם מרדכי מפינטשוב שקיבל מרבו הק' אלימלך זצ"ל ורבו מרבו עד אליהו הנביא**, שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים פסוקים ולא קדיש, אולם לא ביאר הטעם, ועדיין צ"ב בכל זה.

אולם יש לציין מנהג חב"ד שאומרים גם בשבת חצי קדיש לפני ברכו, דהיינו אחר כגונא אומרים חצי קדיש, וכתבו בספרי מנהגים שלהם דאף שאין אומרים פסוקים, מ"מ סמכו על אמירת כגוונא, שהוא לימוד דרשות חז"ל על פסוקים (דהיינו פסוק ה' אחד ושמו אחד) ויכולים לומר קדיש ע"ז, וביו"ט שאין אומרים כגוונא, כתב בסידור האדמו"ר הזקן לומר פסוקי שיר המעלות, שלא כמנהג העולם שבשבת ויו"ט וכן במוצ"ש ויו"ט אין אומרים פסוקים וחצי קדיש כלל, ומנהג נדבורנא לומר הפסוקים במוצאי שבת.

[ויש לציין לא"א בוטשטאש סי' ס"ט, דנהג כעין מנהג חב"ד לומר חצי קדיש לפני ברכו גם בשבת ויו"ט, וביו"ט נהג לומר פסוקי ה' צבקות, ובשבת נהג לומר קדיש שלם שלאחר קבלת שבת לאחר מזמור שיר ליום השבת, וסמך מזמור ה' מלך גאות לבש לכגוונא, ונמצא דחצי קדיש סמוך לפסוקי ה' מלך].

אין אומרים והוא רחום

הנה בכל לילה מימות החול מתחילים תפילת ערבית ב'והוא' רחום לפני ברכו, (אמירת פסוקי שיר המעלות וחצי קדיש שלאחריו

הוא רק למנהג נוסח ספרד, אבל והוא רחום אומרים אותו בכל מקום) **אולם בליל** שב"ק כתב הטור בסימן רס"ז דבספרד נוהגים לאמרו גם בשבת, אולם באשכנז אין אומרים אותו, וכהיום גם בספרד אין אומרים אותו כיון דהזוה"ק החמיר בזה וכדלקמן.

בטעם שאומרים והוא רחום בימות החול

א' כתב הטור סימן רל"ז: שבשחרית ומנחה יש קרבן תמיד לכפר משא"כ במעריב לפיכך צריך תפילה מיוחד שיזכו לכפרה.

ב' עוד כתב שם: שהיו נוהגים ללקות לפני ערבית לאחר שחטאו כל היום ובמלקות נתכפר להם, לכן נהגו לומר אחר המלקות והוא רחום, וגם מפני שנהגו לאמרו בעת המלקות ג' פעמים כי יש בו י"ג תיבות, וס"ה הוא מספר ל"ט כמנין המלקות.

ג' בזוה"ק פ' תרומה (קל.) כתב טעם, דבלילה נידונים הרשעים בגיהנום יותר מביום, להכי מקדימים להתפלל עליהם שינצלו מהם.

בטעם שאין אומרים אותו בליל שבת

א' כתב האבודרהם דאמירתו בשבת תלוי בטעם אמירתו בחול, דלטעם הא' שאמירת פסוק זה הוא במקום הקרבת התמיד שייך לאמרו גם בשבת.

ב' ולטעם השני כיון דבשבת אין לוקין ולפי"ז אין לאומרו בשבת (וכ"ה בטור סימן רס"ז).

ג' ולטעם הזוה"ק כיון דבשבת הגיהנום שובת וא"כ אין לאמרו בשבת, והאומרו בשבת מראה כאילו אין כח בשבת לבטל כוחו של גיהנום (זוה"ק תרומה קל.).

ויש לציין דבספר משמרת שלום כתב **דגם בחול המועד אין לומר והוא רחום**, וכ"ה מנהג קארלין ומתחילין בפסוק 'ה' הושיעה' וכו'.

אמירת והוא רחום בימות החול ומניעת אמירתו בשבת עפ"י פנימיות

בתוך פסוק זו נמצא ד' לשונות של קליפות שרשיים, **עון – משחית – אף – חמה**, (ובשלחן הטהור סי' רל"ז, כתב דאמירת פסוק זה הוא סגולה לינצל מכל מכשול בלילה) וכולם מכסים את אור השכינה הק', וצריך לבטלן כדי שנוכל לברך את השכינה בעת אמירת ברכו (כנתבאר במאמר הקודם, דברכו את הכוונה להמשיך שפע להשכינה הק'), וע"י אמירת פסוק והוא רחום והזכרת אלו הד' קליפות אנו מכניעים אותם, ואף שהם שולטים מ"מ אנו מחלישין כוחם, ועי"ז יכולים להמשיך אח"כ השפע בברכו.

אבל בשבת מתחילים תיכף בברכה כיון שכבר נתקדשו עם ישראל בנשמה יתירה, והאומר אז פסוק והוא רחום אדרבא גורם לעורר דין להחזיר הקליפות אל הקודש ח"ו (אור יקר להרמ"ק על הזוה"ק תרומה קלה:, אחר הזוה"ק של רזא דשבת).

(וע"ע בא"ד סי' רל"ז וז"ל: ובמטה משה כתב על דרך הסוד, **דשלושה ממונים שולטים בגיהנום משחית אף וחימה** מזמן תפילת ערבית, ודנין הרשעים בלילה על שהיה במחשך מעשיהם, לזה אומרים והוא רחום וגו' ולא ישחית זו משחית, והרבה להשיב אפו זו אף, ולא יעיר כל חמתו זו חימה, ולכן אין אומרים בשבת כי יש לרשעים מנוחה בגיהנום בשבת ואין שולטים עכ"ל)

במעלת אמירת ברכו בליל שב"ק

מעלה יתירה באמירת ברכו בליל שבת, יותר מכל ימות השבוע, מצינו בדברי הזוה"ק באריכות כדלהלן:

בזוה"ק תרומה קלו: **(א)** ועל דא ברכה דא (של ברכו) **אצטריכו** כל עמא לברכא במעלי שבתא **ברעו דלבא** (ברצון הלב) **ובחדווה** (ובשמחה), בעו למשרי בשרותא דא לאתברכא האי שבת דמעלי ליליא (הכוונה שצריך לברך את השכינה הק') **מעמא** קדישא כדקא יאות. **(ב)** בהאי ברכה כד שראן ישראל לברכא, קלא אזלא בכולהו רקיעין (ויצא קול בכל הרקיעים) דמתקדשן בקדושה דמעלי שבתא (המקבלים אז הקדושה של ליל שבת) **[ואלו הם דברי הקול:] זכאן אתון עמא קדישא דאתון** מברכי ומקדשי לתתא בגין דיתברכון ויתקדשון לעילא (זכאין אתם דבזכות שאתם מברכים ומקדישים למטה נתעורר ברכה וקדושה למעלה, ומבאר הרמ"ק דהמלאכים מקבלים תוספת קדושה של שבת ע"י אמירת עם ישראל ברכו וברוך ה' המבורך) **כמה משריין קדישי עילאין** (ומפרש הרמ"ק דהכוונה הן למחנה השרפים והן למחנה חיות, והן למחנה האופנים, כולם מקבלים קדושה ע"י אמירת ישראל הברכו בליל שבת), **זכאין אתון בהאי עלמא וזכאין אתון בעלמא דאתי. (ג)** ולא ברכו ישראל ברכה דא עד דמתעטרין בעטרין דנשמתין דקאמרן (ואין ישראל מברכין ברכה זו רק אחר שכבר קבלו את הנשמה יתירה) **זכאה עמא דזכי לון למזכי לון בעלמא דאתי.**

ס"ה נתבאר כאן בזוה"ק ג' חידושים: **א'** דע"י שישראל מברכים הברכו ברצון הלב ובשמחה, עי"ז ממשיכים ברכה להשכינה הק', **ב'** ואח"כ ממשיכים קדושה וברכה לכל המחנות של המלאכים (שרפים הם בבריאה, חיות ביצירה, אופנים בבריאה), ויוצא כרוז אשריכם ישראל שעל ידכם נמשך ברכה וקדושה למעלה **ג'** ואין בכח של ישראל לעשות תיקונים אלו להמשיך כל כך קדושה וברכה, רק ע"י שהם קיבלו מקודם את הנשמה יתירה כבר.

ויש להעתיק ב' חידושים להרמ"ק באור יקר שם, א' שכתב דכיון דהצריך הזוה"ק שנקבל שבת קודם אמירת ברכו, מזה"ט מנהגינו לקבל שבת כבר באמירת מזמור שיר ליום השבת.

ב' שהאריך לבאר למה צריך שיצא קול למעלה במעלת אמירת ברכו של בני ישראל, ואיך הברכה של המלאכים תלוי בברכו של בני ישראל, וז"ל: והטעם **שקול זה הוא להזמין העולמות לקבל ברכה זו**, שכוחה חזק, שברגע שיעור אמירת חמשה מילות שהם ברוך ה' המבורך לעולם ועד, יתפשט האור בכל המציאות כולה, ולזה צריך להזדמן

לברכה ולזה **הקול הזה מזמינם**, וכדי שידעו ע"י מי הוא נשפע ברכה זו, עכ"ד, כלומר הקול מכריז כדי שידעו המלאכים להיות נכון לקבל השפע הנשפע ע"י אמירת בני ישראל למטה ברכו.

המשכת תוספות נשמה (רוח) יתירה בשעת אמירת ברכו

באריז"ל מחדש דמש"כ בגמ' ובזוה"ק דבשבת מקבל כ"א נשמה יתירה, יש בזה ב' בחינות, בחינת תום' נשמה של ליל שבת, ובחינת תום' נשמה של יום השבת [ומה"ט מצריך שם מקוה מיוחד ביום השבת אף למי שאינו נוהג לטבול בכל בוקר כדי ליטהר שיוכל לקבל את תום' נשמה של יום השבת], וכ"א מב' חלקים אלו, נחלק לג' חלקים נפש רוח נשמה, וממשיך שם האריז"ל (ומיישב בזה סתירת הזוה"ק בכמה מקומות), דבשעת אמירת בואי בשלום מקבל את תום' נפש, בשעת אמירת ברכו מקבל את תום' רוח, ובשעת אמירת הפורש סוכת שלם הוא מקבל את תום' נשמה.

והשייכות אמירת ברכו לתום' רוח דייקא, כתב שם: דאחר ברכו כשאומרים ברכת קריאת שמע, עוסקים בעולם הבריאה (כידוע גם בשחרית דברכת קרי"ש הוא בעולם הבריאה) ולפני שמתחילים ברכת קרי"ש ואומרים ברכו אז נגמר בעולם היצירה, וידוע דיצירה הוא נגד רוח (עשי' הוא נגד נפש, יצירה רוח, בריאה נגד נשמה) ולכן הוא עכשיו הזמן לקבל תום' רוח.

ויש לציין דכמה ממקובלי הספרדים נהגו לומר, בשעה שאומר החזן ברכו, פסוקים השייכים לרוח, דהיינו לב טהור ברא לי אלוקים **ורוח** נכון חדש בקרבי, השיבה לי ששון ישעך **ורוח** נדיבה תסמכינו (שלמי חגיגה חמ"י).

(וכבר הזכרנו בדרך רמז, דג' זמנים שמקבלים תוספת שבת, בם מכוונים עם המצב שבו עוסקים, דהיינו, קבלת נפש הוא בשעת אמירת בואי בשלום, דידוע דנפש הוא נגד עשי', ובשעת אמירת בואי בשלום עוסקים במעשה בריקוד והמחאת כפים, רוח מקבלים בעת אמירת ברכו והתחלת ברכת קרי"ש, דידוע דרוח הוא נגד כח הדיבור וכשמתחילים לברך את ה' זוכים לקבל תום' רוח, ונשמה מקבלים לפני שמונ"ע, דנשמה הוא נגד מחשבה, ושמונ"ע הוא בלחש בבחינת מחשבה, לפיכך מקבלים אז תום' נשמה)

גם ביו"ט נכנס תוספת נשמה של יו"ט באמירת ברכו: כ"ה בבן איש חי (שנה ב' וירא), ומה"ט המנהג לאמרו ביו"ט בנוסח מיוחדת, וכ"כ המטה אפרים לגבי ר"ה דנוהגים להאריך בו קצת בנעימה קדושה.

ויש לציין למנהג אשכנזים (קעלן) **שנהגו** דבכל שבת שבו קראו בשנים או בשלשה ספרי תורה, כגון שבת ר"ח או ד' פרשיות, בו נהגו לומר הברכו בניגון שמחה מיוחד את הברכו (וכן נהגו לפים כל הברכות קרי"ש בתנועה מיוחדת זו, כמו שאנו נהגו לפים בתנועה מיוחדת בשלש רגלים, ובתנועה אחרת ביתים נוראים, כן נהגו אצלם בתנועה מיוחדת לכל שבת מיוחד)

אגב: בעין זה נהגו אצלם, דבימי אלול נהגו **דחחצי קדיש שלפני שמונ"ע דערבית דשבת**, וחצי קדיש שלפני מוסף, נהגו לשלב בו התנועה של הקדיש של הימים נוראים, וטעם המנהג דהיות דבימות החול של אלול תוקעים בשופר לעורר העם בתשובה, ובשבת שאין תוקעים עושים פעולה אחרת לעורר את העם בתשובה.

אם שכח לקבל תוס' רוח בברכו

וכתב בבן איש חי (שנה שני' וירא) דאם שכח לקבל שבת תוספת הרוח בברכו הראשון, או אם לא שמעו, יכוון במחשבתו בברכו האחרון לקבל תוספת הרוח והנשמה ביחד, כי אם לא קבל הרוח בברכו הראשון, לא יתכן לו לקבל הנשמה בופרוש עלינו סוכת שלום, על כן עתה בברכו האחרון יכוין לקבל שניהם יחד, הרוח והנשמה.

לומר ברכו בשמחה

כ"ה מפורש בזוה"ק ברזא דשבת שאנו אומרים, כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין, ולומר וכו'.

יחיד יאמר ברכו מתוך הזוהר

בסידור אדמו"ר הזקן, דהנמצא במקום שאין שם מנין ואינו יכול לומר ברכו, יאמר ההמשך של הזוהר של רזא דשבת דשם נמצא הנוסח של ברוך ה' המבורך בתוך הנוסח, ועי"ז נמצא דאמר חמשה תיבת אלו.

ובאמת בכמה מספרי הקדמונים (הרוקח מטה משה ועוד) מצינו ענין זה גם לגבי בימות החול במי שאין בידו לומר ברכו או קדיש וקדושה דברים שבקדושה שצריך מנין, דישתדל לומר הברייתא שם הובא האמירה של ברכו קדיש או קדושה, ובתוך הלימוד מותר לאמרו, אולם הבעל התניא לא כתבו רק כאן לענין שבת, ואולי מחמת חשיבת הברכו דכאן דבו מקבלים חלק מתום' נשמה דשבת לפיכך יש יותר להשתדל שלא להשמיטו, (ואולי זהו טעם למנהגינו לומר ברכו בתרא לפני עלינו, רק בליל שבת).

כעין עצה זו מצינו בספה"ק דרך פיקודיך מצוה ד' בשם החוזה מלובלין זצ"ל, במי שאיחר ח"ו קידוש לבנה דיאמרנה מתוך הגמ' (והבני יששכר גופי' חשש ולא נהג כן, אלא נהג לומר בריך רחמנא מרי מלכא דעלמא ע"ש), ובמשמרת שלום (פל"א) הוסיף דיתחיל הגמ' כמה שורות מלפניו שיהא נראה שלומד, (והמדקדקים נוהגים לאמרו מתוך הרי"ף שהוא בברכות סוף פ"ד) ששם נכתב האזכרות בהדיא משא"כ בגמ' סנהדרין דשם לא נמצא האזכרות, ובנוצר חסד להקאמארנא (ד' ה') כתב ע"ז דהוא מנהג שטות, דאדרבא כשמכוין ללימוד ולא לשבח הוא איסור דאורייתא.

שמחת החתונה

נישואי נכד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

האדמו"ר מ'בוהוש' יואל דושינסקיא שליט"א

בן הרה"צ רב בחסד"ה אהל פיגא שליט"א

בעזהשי"ת

שנת כן אזמרה שמך לעד לפ"ק

עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים

למול טוב

קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

יהללו שמרקמחול ישב הכרוזים, בעת הגיע ימי ביכורי עבים, עבי הגפן בעבי הגפן משולבים, מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ונדה לך ונספר תהלותיך בזיך הטפל חסדים טובים, לפיכך להחזות לך אנחנו חייבים, ועל זאת שבחו אזובים, ובכן צדיקים יראו וישמחו אליך ה' עיניהו מחכים ושואבים, פקוד נפן זאת שמח רעים האהובים, ישרב נא תפילתינו להשביע מלאיך נפשות ערבים, אל ההדרים עיני אשא לבוא בקריאה של חיבה להרחוקים והקרובים, מגל עזרת קהלינו חברים מקשיבים, בואו לשמחו אתנו באהבים, להודות ולהלל לשמו הגדול

רב טוב תהיינה אזניך קשובות ומי ישע ישאבים, **שת יבוא** אברה"ק שבחיזיהם ובמותם נאהבים, **ישמח משה** בצאתו באורח נתעבים, צדיק כתמר **בגילה** ורעדה לקראתם באש להכים, וצמיחתו צפיה **לדברי חיים** ונצבים, בפרי **עצי חיים** ורע ברך ה' למעלה ולפחה אהובים, בדרך ישראל **סבא** קדושתם יאירו בעת חשכת שרבים, **בקדושת יו"ט** כמאורות וכוכבים, והברכה אשר **ברך משה** ישרוץ כפללים זכרביבים, ובברכת פיו נתברך **השב** שה מזורה אילת אהבים, **קדושת יוא"ל** ינן פסערות גלי רחבים, בגלל אבות תושיע בנים מבין שבעים ואבים, ובפחרה **לבוא** לציון גואל

ובכן אתכבד להזמין בזה את מע"כ קרובי וידידי ואנ"ש קהל עדתינו ליום כלולת נכדי היקר ה"ה

החתן תמים למעלות חר"ב

הרב **יואל** שליט"א

בן חתני היקר הרב הגה"צ שלשלת היוחסין

מהו"ר **דוד דוב דושינסקיא** שליט"א

רב דביהמ"ד אהל פיגא, פק"ק קרית יואל יע"א

עב"ג הכלה הבתולה המהוללה

מרת **רבקה ראכיל** תחי'

בת מחו' הרב הגה"צ שלשלת היוחסין

מוהו"ר **יחזקאל דוד זינגער** שליט"א

ר"מ בישיבת אהבת תורה דסאטמאר

אשר תהיה בעזהשי"ת למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ביום כ' למדר ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך לפ"ק (לך)

ח' לחודש מרחשון שנת תשפ"ז לפ"ק

בבית מדרשינו הגדול בוויליאמסבורג יע"א

14 חופער סט.

קבלת פנים בשעה 5:30 והחופה בשעה 6:30

ובכן אחי וידידי קרואי שושנים, אליכם אישים אקרא נערים עם זקנים,
אספו חיזם רצים נאמנים, בשמחת נכדי מגזע שרפי חעליונים, טללי ברכות ישפע ממעונים,
זכות אבות יזכר לבנים, במהרה נשמע קול מצהלות חתנים, ונעלה לציון ברננים

והנני בזה דו"ש המחכה לקבל פניכם ומעתיר בעד שלומכם וטוב הצלחתכם כה"י

המצפה לישועה ולהרמת קרן ישראל במהרה

הק' אהרן טייטלבוים

אבד"ק סאטמאר יע"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סאטמאר

שישו ושמחו בשמרות רבינו

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דיני הזכרת ותן טל ומטר

בן א"י בחוץ לארץ [לאחר ז' חשון ולפני ס' יום שאחרי התקופה]

אם יצא מאר"י לאחר ז' חשון - ממשיך לומר בחו"ל ותן טל ומטר.

ברכי יוסף (סי' קי"ז סק"ו) והטעם כתב שם בכדי שלא יהא נראה כחוכא ואיטלולא שהתחיל לשאול ואח"כ מפסיק, ומובא בשע"ת (סק"ב), וכן פסק בשו"ת מנח"י (ח"י סי' ט), ובפרט אם דעתו לחזור לא"י תוך שנה דאז יש לצרף דעת הפר"ח שבן א"י בחו"ל שדעתו לחזור לא"י תוך אותה שנה שואל שם מטר אף שיצא מא"י לפני ז' חשון, כיון דיצטרך לגשמים באותה שנה, ואם יש לו אשה ובנים בא"י יש לצרף גם דעת המוהריק"ש בהגה ודעת ההלכות קטנות דשואל מטר כיון דאשתו ובניו צריכים לגשמים כבר עתה דהם בא"י.

ובשו"ת שבה"ל (ח"י סי' כ"ב) הביא דברי הברכ"י והוסיף דמכל מקום נכון לשאול רק בברכת שומע תפילה כיון שמצד מטבע ברכת השנים לא חייב בחו"ל, רק הוא מתפלל על בני א"י א"כ מקומו בשומע תפילה, דלכו"ע יכול אדם בחו"ל [ואפי' בן חו"ל ממש] להתפלל בשומע תפילה על בני א"י.

ואם יצא מארץ ישראל לפני ז' חשון - ינהג כמו בחוץ לארץ ואינו מתחיל לשאול טל ומטר וממשיך לומר ותן ברכה.

דנחלקו האחרונים בזה דדעת הפר"ח דתלוי בזמן שדעתו לחזור לא"י דאם דעתו לחזור לא"י בתוך אותה שנה אז שואל מטר דכיון דיצטרך לחזור לא"י באותה שנה נמצא דהוא צריך לגשם בא"י, משא"כ אם אין דעתו לחזור אז דינו כחו"ל ואינו שואל.

ודעת המוהריק"ש (בהגה"ה ערך לחם) מובא בהלכות קטנות (ח"א סי' ע"ד) ומובא בבאה"ט (סק"ד) לחלק בין היכא שיש לו אשה ובנים בא"י דאז שואל מטר כיון שאשתו ובניו הנמצאים בא"י זקוקים לגשמים לבין היכא שאין לו אשה ובנים בא"י דאז אינו שואל מטר, ובתשו' הרדב"ז (ח"ה ב' נ"ה) כתב כבר כשני סברות אלו.

אולם דעת הברכ"י (סק"ד) דאינו שואל מטר כיון דהוא יחיד בחו"ל ואין היחיד שואל וכן הביא שם בשם כמה פוסקים, ובמשנ"ב (סק"ה) נוטה לדבריו, וכן פסקו כמה אחרונים קצוה"ש (סי' כ"א י') דינים והנהגות לחזו"א (פ"ד הל' כ"ה) שו"ת מנח"י (ח"י סי' ט) שו"ת שבה"ל (ח"י סי' כ"ב).

ויש שנוהגים באופן זה לשאול מטר בברכת שומע תפילה.

מובא שכן אמר רבינו הקוה"ט בעל דברי יואל זי"ע לאנשי אר"י ששהו בחו"ל שיאמרו בברכת שומע תפילה, מובא בשולחן מלכים מפי הגאון דומ"ץ קרית יואל שליט"א וכ"כ בשו"ת חשב האפוד (ח"ג סי' ז) דבכדי לצאת ככו"ע יאמר בשומע תפילה, ויכוין שהוא מתפלל על מטר בשביל א"י.

בן חו"ל הנמצא בא"י

בן חו"ל הנמצא בארץ ישראל - להרבה פוסקים ינהג ככבני אר"י וישאל מטר כברכת ברך עלינו.

ברכ"י שם, כיון דהוא צריך למטר באותם הימים שהוא נמצא באר"י, ובדעת הפר"ח דלעיל אינו ברור מה דעתו כאן, דהוא כתב רק לגבי בן א"י בחול דתלוי בזמן שדעתו לחזור, ולא כתב לגבי בן חו"ל בא"י, אולם במשנ"ב כשהביא דבריו מבואר שדין שניהם שוה וא"כ לדבריהם תלוי דאם דעתו לחזור דאז אינו שואל מטר, ואם אין דעתו לחזור אז שואל מטר, אולם למעשה נקטו האחרונים כהברכ"י, וכן מובא למעשה במרא דשמעתתא, שו"ת קנה בושם (ח"א סי' י), והוא כתב שם דבבן חו"ל בארץ ישראל כו"ע יודו להברכ"י דשואל כאנשי המקום ועיי"ש שהביא ראיה לזה.

ויש אומרים דיאמר רק בברכת שומע תפילה.

בשולחן מלכים הובא שהגאון דומ"ץ קרית יואל שליט"א אמר לכ"ק מרן רבינו שליט"א כענין זה ששואלים בברכת שומע תפילה, וכן מובא שם דרבינו שליט"א בעת ביקורו בא"י בתקופה זו היה נמנע מלהתפלל לפני העמוד מחמת זה, וכנראה שלא שאל מטר.

וכשחוזר לחו"ל יאמר ותן ברכה ככבני חו"ל.

ואף דהבאנו לעיל בשם הברכ"י דאם התחיל לשאול מטר לא יפסיק דיהא נראה כחיכוכא וטילולא, זהו דוקא בבן א"י שיצא לחו"ל ולא בבבן חו"ל ששהה בא"י וחזר, כן הסכים בשו"ת מנח"י הנ"ל לדעת השואל, והסברא בזה דדוקא בן א"י דשייך לומר שהוא נגרר אחר מקומו, משא"כ בבן חו"ל דהטעם דשואל מטר בא"י אינו אלא משום שצריך לחיי שעה אין שייך זה.

ש"ץ המתפלל לפני העמוד

שליח ציבור שמתפלל לפני העמוד - כשמתפלל חזרת הש"ץ אל ישנה ממנהג המקום, ויאמר כפי מה שנוהגים באותו המקום שהוא נמצא, אף אם בתפילת לחש הוא נוהג שלא כמנהג המקום

ברכ"י (סק"ח), דכיון שחוזר שמו"ע בשביל הציבור לכן יאמר כהציבור. וכן נהג כ"ק מרן רבינו שליט"א בעת שהותו בארץ ישראל בשנת האבל לפטירת אביו רבינו הק' בעל ברך משה זי"ע.

דיני שנים מקרא ואחד תרגום (כ)

שמו"ת בפסוק שמע ישראל

א. יש אומרים דבקריאת שמו"ת בפסוק שמע ישראל בפרשת ואתחנן לא יאמר את הפסוק שנים מקרא ואחד תרגום אלא בסיום הפרשה [א].

למעשה מותר לקרות פסוק שמע ישראל פעמיים

ב. אך להלכה יכול לקרוא פסוק שמע ישראל ב' פעמים זו אחר זו בקריאת שמו"ת ואין בזה שום חשש[ב] ואפילו כשקורא בקול רם במקום שרבים שומעים מותר [ג].

ביאורים והוספות

(א) עי' בספר משמרת שלום (כ"ד ג') עפ"י המבואר בברכות (לג ע"ב) דהאומר שמע שמע משתקין אותו דנראה כאילו מקבל עליו שתי רשויות, ולפי"ז יש לדון שלא יקרא פסוק שמע ישראל שני פעמים, ואף לאותם שנוהגים לקרוא כל הפרשה פתוחה או סתומה ג"כ יש לדון להחמיר דמצינו בזה מחלוקת ראשונים אם קורא כל הפרשה של שמע ב' פעמים זה אחר זה אם יש בזה החשש דנראה כב' רשויות דדעת הסמ"ק (מצוה ק"ד) שאם כופל כל הפרשה אין להקפיד והביא ראיה מהגמ' דר' זירא קרי והדר קרי וכן דעת הטור (סי' ס"א) אך בב"י שם הביא דעת האבודרהם לאיסור אפילו כשקורא כל הפרשה של שמע. ועי' בשו"ע (ס"א ס"י) שפסק "הקורא קריאת שמע על מטתו מותר לקרות כל הפרשה ולחזור ולקרותה ויש מי שאומר שגם בזה יש ליזהר מלומר פסוק ראשון" ובמג"א (סק"ח) כתב שדווקא בקורא קר"ש על מטתו כדי להשתקע בשינה סמוך קר"ש מותר לחזור ולכפול משום שמירה אבל במקום אחר אסור לקרות אפילו הפרשה כולה ב' פעמים ועי' במשנ"ב (סקכ"ה) בשם הגר"א שאף בקורא קר"ש על מטתו לא התירו לכפול "שמע ישראל" רק כשקורא כל הפרשה אבל לא באופן שקורא פסוק ראשון בלבד ולפי"ז יש מקום לאסור לקרוא פסוק שמע ישראל בקריאת שמו"ת אפילו כאשר קורא את הפרשה כולה לפי דעת המג"א הנ"ל. וראוי להמתין קצת בין הקריאה הראשונה לשניה דבזה דעת הטו"ז (סימן ס"ג ס"ק הובא במשנ"ב ס"א ס"ק כ"ב) שאם ממתין איזה זמן בין קריאה ראשונה לשניה מותר דלא אמרו הקורא שמע שמע משתקין אותו רק בקורא ב' פעמים רצופים עיי"ש.

(ב) אם ממשיך לקרוא אח"כ גם שאר הפרשה וודאי אין שום חשש עפ"י המבואר במשנ"ב (ס"א סקכ"ח) דכל החשש הוא "רק אם קורא פרשת שמע לבדה אבל אם קורא ג"כ שאר הפרשיות אין חשש בדבר" ולפי"ז כיון שממשיך לקרוא גם שאר הפרשה אין שום חשש אך לפי"ז אם קורא כל יום חלק מהפרשה צריך ליזהר שלא יקרא פרשת "שמע ישראל" בלבד, ועי' באבני צדק (סימן ט') שכתב לצרף דעת הב"ח לסמוך על הירושלמי דכל האיסור לקרות שמע ב' פעמים הוא רק בציבור ולא ביחיד אך להלכה נקטינן דהבבלי חולק ע"ז ואפי' ביחיד אין לקרות ב' פעמים, ולמעשה מיקל שם באבני צדק דכל האיסור הוא רק אם כופל שלא לצורך ונראה כשתי רשויות אבל בקריאת שמו"ת שכך הוא צורת המצוה לקרות ב' פעמים אין כאן חשד משום שתי רשויות ומותר לכו"ע עיי"ש וכ"כ במאמר מרדכי הובא בכף החיים (ס"א אות י"ג) דקריאתו מוכחת שכל כוונתו להשלמת שנים מקרא ואחד תרגום ועי' בשו"ת בנין ציון (סי' ל"ו) שכתב דכל האיסור לומר שמע פעמיים הוא רק אם כופל בדרך תחנה ובקשה או שבח ותהלה ואז שייך החשד שנראה כשתי רשויות אבל בקורא פסוקי תורה וכתובים בדרך קריאה ולימוד אין לחוש והביא ראיה ממה שיש מצוה לחזור כל פסוק שנים מקרא ואפי' בפסוק שמע ישראל עיי"ש וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (סימן קצ"ו) ע"ש.

(ג) שו"ת אבני צדק שם דכיון שניכר שקורא ב' פעמים בשביל קיום חובת שנים מקרא ואחד תרום מותר בכל אופן.

בקריאת התוכחה בפרשת בחוקותי

ג. בקריאת התוכחה בפרשת בחוקותי אין להפסיק באמצע אלא יקרא את כולו ביחד [ד].

בקריאת פרשת הקללות במשנה תורה

ד. בקריאת הקללות בפרשת כי תבוא מעיקר הדין יכול להפסיק בהם אבל נהגו שלא להפסיק אף בהם[ה].

קריאת שמו"ת בעשרת הדברות להפסיק באמצע פסוק

ה. אותם הנוהגים לקרוא שמו"ת כל פרשה ופרשה ולתרגמה יש אומרים דבעשרת הדברות יקרא בחמשת הדברות האחרונות כל דיבור בפני עצמו דהיינו שיקרא "לא תרצח" ב' פעמים ולתרגם וכן "לא תגנוב" ב' פעמים ולתרגם אף שמפסיק באמצע הפסוק כיון דהוא סוף פרשה [ו] אמנם האחרונים כתבו שלא יפסיק בעשרת הדברות באמצע הפסוק [ז].

בעשרת הדברות הפסיק אחר כל פסוק ולתרגם

ו. יש מי שכתב דבפסוקי עשרת הדברות לא יפסיק כלל באמצען אלא יקרא את כל עשרת הדברות כאחת ורק לאחר מכן יקרא פעם שניה מקרא ויתרגם [ח].

ביאורים והוספות

(ד) כן פסק בש"ע (או"ח סי' תכ"ח) לענין קריאת התורה ולכאורה הוא הדין בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום וכן מבואר בלקט יושר (עמוד נ"ד ובנדפס מחדש עמוד קט"ו) "ואמר לי כשאתה מעביר הסדרא מאם בחוקותי אל תפסיק בתוכחה וזכורני שפעם אחת היה מפסיק בתוכחה כשמעביר הסדרא בתרגום וכשגמר הענין התחיל בתחלת התוכחה להעביר בוודאי" והנה בפשטות י"ל דהכוונה שלא יפסיק באמצע קריאת התוכחה על דעת שישלים הפרשה בזמן אחר אבל כאשר קורא פסוק פסוק או פרשה ומתרגמה אין זה חשוב כהפסק באמצע הפרשה דקריאת התרגום אינה הפסק אלא אדרבה ביאור להבין כוונת המקרא ורק במפסיק לגמרי באופן שאינו ממשיך כעת אז הוי הפסק שאין גומרים בדבר רע אמנם בספר יוסף אומץ (סי' תקנ"ט) כתב שאף לא יפסיק לתרגם את הפסוקים אלא יקרא את כל פרשת התוכחה מקרא כולה כאחת ורק אח"כ יתרגם.

(ה) מעיקר הדין יכול להפסיק כמבואר במגילה (ל"א ע"ב) לגבי קריאת התורה "אמר אביי לא שנו אלא קללות שבתורת כהנים אבל קללות שבמשנה תורה פוסק מ"ט הללו בלשון רבים אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן והללו בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן" אבל נהגו שלא להפסיק כמבואר באו"ח (סי' תכ"ח) לענין הקריאה בתורה וה"ה לענין קריאת שמות אך בלקט יושר שם נראה שהוא מסופק בזה.

(ו) כ"כ בערוך השולחן סימן רפ"ה ס"ה.

(ז) כ"כ בשו"ת בית דוד (סי' קי"א) הובא בכף החיים (רפ"ה ה') ועי' ביאור הלכה (סי' תצ"ד) שכתב שאע"פ שבפסוק "לא תרצח" ישנם כמה פרשיות (לא תרצח לא תנאף) מ"מ הוא פסוק אחד שאין להפסיק באמצעו אפילו כשקורא ביחיד והוסיף שם דאי אפשר לומר שתיבת לא תרצח הוא פסוק בפני עצמו משום שאין לנו בכל התורה פסוק אחד פחות מג' תיבות עיי"ש.

(ח) כ"כ בספר יוסף אומץ (יוזפא סי' תקנ"ט) "נלענ"ד דאע"ג דבעלמא קורא שמו"ת כל פסוק ופסוק בעשרת הדברות לא יפסיק כלל אלא יקרא כולו מאנכי עד אשר לרעך ללא הפסק" אך סתימת הפוסקים שלא חילקו בזה לא משמע כך וכן בשו"ת בית דוד הנ"ל ובכף החיים משמע שדווקא באמצע פסוק לא תרצח לא יפסיק אף דיש הפסק פרשה מ"מ אינו פסוק שלם ומשמע דבפסוקים שלמים אף בעשרת הדברות יש לו לקרוא שמו"ת כל פסוק, וכבר העירו על היוסף אומץ דבבית הכנסת וודאי היו מפסיקים ומתרגמים פסוק פסוק וגם מסתבר מאוד דהתרגום לאו הפסקה הוא אלא פירוש הפסוק וכך הוא צורת המצוה לקרוא הפסוק ותרגומו.

מסע נפלא באופן עשיית העירוב בזמנינו
תורתך עשעשועי
שבילי העירוב
לרגל לימוד מס' עירובין במסגרת חברותינו
ע"נ ע"י הרה"ג ר' שמשון יואל בראך שליט"א
מו"ץ בקהלתינו הק'

השוהה ביישוב 'בר יוחאי' או 'אור הגנוז' האם מותר לו ללכת לציון הרשב"י בשבת ? [ב]

תשובה ב'	**אסור ללכת – רק אם מניח עירוב תחומין. ובכל אופן אסור לטלטל.**	**אין לסמוך על העירוב הכללי שמחבר היישובים, כיון שיש שם כביש מירון, שי"א שזה רה"ר דאורייתא. ולא מהני העירוב הכללי**

כפי שנתבאר במאמר הקודם, המרחק שבין היישובים 'אור הגנוז' ו'בר יוחאי' הסמוכים למירון ובין אתרא קדישא מירון הוא פחות מאלפיים אמה, ולכן מותר ללכת לשם בשבת. אמנם, ההולך למירון חפץ להגיע לציון הקדוש של התנ"א רשב"י, והמרחק מהיישובים האמורים ועד מקום הציון, יש מרחק של למעלה מאלפיים אמה. לפיכך השוהה ביישובים הנ"ל בשב"ק ורוצה להיכנס בעיצומה של השבת לציון המצוינת במירון, עליו ללכת יותר מתחום שבת.

ולכן, שאלנו שני רבנים הבקיאים בהלכות עירובין האם מותר ללכת מהיישובים לציון במירון. יש שהקילו ויש שהחמירו.

צד המתירים

ביררנו את המציאות אצל הממונה על העירוב במירון, באור הגנוז, ובר יוחאי, ואישרו לי את כל הפרטים הנ"ל: שמהיישובים ועד הציון יש יותר מאלפיים אמה, אך מכל מקום המיקל יש לו על מה לסמוך ללכת מהיישובים הנ"ל עד הציון הקדוש, וכן מותר לטלטל שם. והטעם משום שמלבד העירובים הקיימים בכל מקום לעצמו, **ישנו עירוב כללי המחבר את כל היישובים הנ"ל, ובכך נידונים הם לעיר אחת. ובתוך העיר מותר ללכת ללא הגבלה, וכן מותר לטלטל כיוון שיש עירוב.**

וראוי לציין כי במדריך הכשרות של 'העדה החרדית', במפת גבולות העירוב של מירון ובהוראות שם, מובא "**כי בנוסף לעירוב של מירון שבפיקוח העדה החרדית, ישנו עירוב כללי המתחבר אליו ומקיף את היישובים בר יוחאי ואור הגנוז. ויש לברר מדי פעם את תקינות העירוב הכללי**."וכפי שידוע לי, גם העירוב הכללי האמור הוא בפיקוח העדה החרדית.

צד המחמירים

אמנם מאידך, יש שהחמירו שלא מהני העירוב שמחבר היישובים ביחד, מחמת הכביש שדרכו נכנסים למירון, שכן לדעת הסוברים שרה"ר נחשבת אפילו כשליכא ס' רבוא עוברין שם, אם המקום רחב ט"ז אמות, א"כ נחשב הכביש לרשות הרבים מה"ת. וכידוע שדעת המשנה ברורה שבעל נפש יחמיר שנחשב לרשות הרבים. וביותר מזה, כיון שכביש מירון הוא כביש בין–עירוני, הרי זה נחשב ל'אסרטיא', ובזה דעת הרמב"ן (הובא בבה"ל סימן שמה ס"ז) שבזה הוה כמו שיש ס' ריבוא. וכיון שיש להחמיר כשיטות אלו, לכן לא מהני העירוב, שהרי העירוב מהני רק ברשות הרבים דרבנן [אבל העירוב שבתוך היישובים, מהני דשם לכו"ע אין שם רשות הרבים].

ואולי בשביל זה הנוסח במדריך הכשרות הנ"ל הוא "שיש עירוב כללי וכו' ויש לברר", ולא כמו העירוב בתוך היישובים שכתב שזה בפיקוח הבד"ץ, ואולי מכח החששות הנ"ל, שיש מחמירים, כתב בנוסח מסויגת זו.

העצה למחמירים – עירובי תחומין

כדי להתיר ללכת מהיישובים 'בר יוחאי' ו'אור הגנוז' לציון המצוינת של התנ"א רשב"י, צריכים לעשות עירובי תחומין, ואז נתוסף לו עוד אלפיים אמות, ובסה"כ יכול ללכת ארבעת אלפים אמות.

ואם מניחים העירוב בתוך מירון [שהרי תחילת היישוב מירון היא בתוך אלפיים אמות מהיישובים הנ"ל, וא"כ אפשר להניח העירוב בתחילת מירון], אז מרוויחים שכל מירון נחשבת כד' אמות, ומותר לו ללכת אלפיים אמות מחוץ למירון. וראוי לציין שיש אירגון חשוב שאפשר לעשות דרכם עירובי תחומין במירון.

[וראוי לציין שבעירובי תחומין לא אומרים זכין לאדם שלא בפניו, כיון שהיא גם חובה, שאינו יכול לילך לצד השני של הרחוב, וכן בעירובי תחומין צריך שיהיה שיעור מזון של שני סעודות לכל אחד, ואם נוסע משפחה של עשר נפשות צריכים עשרה עירובי תחומין. ולכן יש להירשם מלפני השבת אצל הממונים לזה].

הוספה על פירעון החוב מחמת חיסרון מעות מדויק

שאלה א':

ראובן חייב לשמעון סכום של 98 ₪, וכשבא להחזיר החוב אין בידו אלא שטר של 100 ₪. וכן לשמעון ליכא 2 ₪ אצלו שיחזיר לו העודף, ולכן רצה לעגל ולהחזיר 100 ₪, האם זה נחשב לריבית, כיון שבמציאות החזיר לו 2 ₪ יותר[1]. או אפ"ל כיון שניכר שמה שמחזיר לו יותר הוא רק בגלל שאין לו כוח ללכת לפרוט השטר, א"כ אין זה אגר נטר, ומותר.

שאלה ב':

ואם נאמר בשאלה א' שזה נחשב לריבית כיון שבמציאות משלם לו יותר, מה הדין כשהחוב הוא למשל 9.95 והמחשב מעגל ל–10 ₪ האם בזה נמי נחשב לריבית, שהרי ריבית היא אפילו בפחות משוה פרוטה. או שכיון שמנהג המקום שאין משתמשים עם מטבע של חמש אגורות ומעגלים, לא נחשב ששילם יותר.

[והנידון כגון שמשלם 'חוב' בחנות של קניות קודמות שיצא החשבון כנ"ל. אבל כשמשלם בשעת קנייה בכל אופן ליכא הלוואה, ומותר לשלם יותר].

תשובה לשאלה א': אפילו אם הסיבה שמשלם לו יותר משום שאין לו סכום מדויק, וגם למלווה אין עודף לתת לו, יאמר הלווה למלווה שיתן את העודף לצדקה לזכותו של הלווה[2] [3]. ויש מקילין באופן כזה אפילו שנותנו לשם מתנה, כיון שאין כוונתו משום אגר נטר, אלא כדי למנוע טירחה לפרוט השטר [4].

תשובה לשאלה ב': מותר לעגל מ–5 אגורות ל– 10 אגורת, כיון שכן הוא מנהג המקום לעגל[5]. כיון שכהיום אין משתמשים במטבעות של 5 אגוות, ולכן המנהג שאם הוא חייב 5 אגורות או יותר מעגלים כלפי מעלה ל–10 אגורות, ואם המחיר פחות מ–5 אגורות מעגלים את זה כלפי מטה, ואין משלמים את האגורות הנוספות, ולכן כשמעגלים 5 אגורות ל– 10 אגורות אין זה נחשב שמשלם יותר. אבל במקום שמשלמים אפילו עם פעניס, דינו כפי המבואר בתשובה לשאלה א.

---

1 כתב בשו"ע (יו"ד סימן קס ס"ד)"אפיל אם הלוה נותן לו יותר מדעתו בשעת הפרעון שלא התנה עמו, ואינו אומר שנותנו לו יותר בשביל רבית אסור. ומיהו אם לא היו המעות בידו דרך הלואה רק דרך מכר מותר בכה"ג". מבואר בשו"ע דבשעת פרעון חוב אסור להוסיף יותר מהחוב אפילו דרך מתנה. וזה הצד לאסור בנידון דידן.

והנה כשהחוב נוצר על די מכר, דהיינו שקנה בחנות ונשאר חוב, ולאחר זמן בא לשלם, מבואר בהגהות רעק"א שגם בחוב על ידי מכר אסור, ומה שכתב בשו"ע שע"י מכר מותר, היינו רק בנותן לו יותר סחורה דבזה שייך הסברא 'אוזיל גבייהּ', אבל לא במשלם יותר מעות, אמנם מדברי הש"ך (שם) משמע דאם החוב נוצר ע"י מכר, כיון שהוה רבית דרבנן מותר להוסיף לשם מתנה.

2 שו"ת מנחת יצחק (ח"ט סימן פח). וז"ל בתוה"ד "אמנם שפיר כתבת בשם מי שהוא דיכול להיות דקיל יותר מהך דת"ח, מטעם דאין הלווה מכוון כלל ליתן מתנה להמלוה, אלא משום דאינו רוצה להטריח את עצמו לחפש עודף עד שיהא לו סכום המדוייק, קל יותר לו לתת אותה העודף במתנה, אבל אין לו שום רצון ליתן מתנה, וכמו לדוגמא אם היה נופל לארץ אותן ב' וג' פרוטות לא היה כדאי לו הטירחא לחפש אחריהם, כמו כן באופן נד"ד בשביל שאינו רוצה להטריח עצמו לחפש הסכום המדוייק נותנו במתנה, ומחמת עצמו עושה כן, ואינו מעוניין בכלל שהמלוה יקבל אותו עודף עכ"ד. הנה אף דסברא ישרה היא מ"מ י"ל דצריך גם כן שלהמלוה לא יהיה לו שום חשיבות וכו' דלא מספיק כוונת הנותן, אלא צריך ג"כ המקבל היינו המלוה להיות בבחינה זו, כן בכל דיני ריבית, כגון במה שהתירו באינם מקפידין אמרו אין מקפידין זה על זה כנ"ל, וכן אם נאמר דמותר מטעם שכוונת הלוה שלא להטריח עצמו, כן צריך ג"כ להיות כוונת המלוה, שלא לשום הנאה בשביל ההלואה, ואם באמת כוונת שניהם כנזכר, היה נכון יותר לומר להמלוה שהעודף יתן לצדקה בשבילו של הלוה עי"ש.

3 **ואם המלוה חושש שמא ישכח יאמר שהצדקה הראשונה שהוא עומד לתת עד סכום התוספת יהיה לזכותו של הלוה.**

4 יעויין ברית יהודה עיקרי דינים פ"ד הערה ט

5 ברית יהודה שם "ומה שנהוג כהיום לעגל סכומים קטנים של אגורות, ואינם טורחים לשלם או לתת עודף בסכומים כאלה, נראה פשט שאין בזה חשש ריית.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ז' מרחשון

הגה"ק רבי חנוך העניך טייטלבוים זי"ע אבד"ק סאסוב וקערעצקי

ואלה תולדות

נולד ביום ג' אלול שנת תרמ"ד לאביו הגה"ק רבי יוסף דוד זי"ע בן הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, בן הגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק בעל "לב שמח" זי"ע.

יסופר שהיה נהוג בביתו של זקינו הגה"ק בעל לב שמח מאלעסק זי"ע כשהיו מגיעות הנשים מיו"ח טרם לידתן להכנס אל הקודש בכדי להפקד בדבר ישועה ורחמים, היה מצוה אז איזה שם יתנו להרך הנולד, וממילא ידעו והבינו כבר מה יוולד בן או בת, כשהגיעה אמו הרבנית מרת חי' רחל, ונכנסה כנהוג אצל הסבא קדישא בעל לב שמח על מנת להפקד ולהצטוות איזה שם יתנו להנולד, שינה את מנהגו ולא אמר כלום, אלא בירכה בלבד, והוסיף שבעניין השם יראו כבר, הרבנית ע"ה נתמלאה מזה פחד וחכתה בכליון עינים ליום המיועד שיעבור בשלום בלי שום מכשול ח"ו, ואכן שלשה ימים קודם לידתה הוא יום ר"ח אלול תרמ"ד נסתלק הס"ק בעל לב שמח לעולמו, וביום ג' אלול נולד ה"חנוך העניך" השני, אז ראו רוח קדשו של הס"ק הלב שמח שאמר שבענין השם יראו כבר, שעתיד להקרא על שמו הטהור.

במעלליו יתנכר נער

בשחר טל ילדותו כבר התבלט בכשרונותיו המופלגים ובזכרונו הנפלא, אשר כידוע היה לו חוש הזכרון מיוחד במינו, ואת אשר ראה פעם לא שכח לעולמי עד, וכאילו בו ביום ראה, והיה משתמר בקרבו בבחי' בור סיד שאינו מאבד טיפה, ובבחי' בכל יום יהיה בעיניך כחדשים וכאילו היום ניתנו.

פע"א אמר: אל תתפלאו על מיטב זכרוני, כי ברכת צדיק היא תעשיר, מתנה טובה היא לי בזכות ברכתו של דודי הגה"ק רבי יצחק מאלעסק זי"ע, שברכני בילדותי "זאלסט האבן אַ גוטן זכרון", וכן ראו בו שהיה זוכר בע"פ כל הש"ס רש"י ותוס', ועד זיבולא בתרייתא לא שכח מה שלמד מעודו.

בהיותו כבן חמש נתייתם מאביו הק' רבי יוסף דוד זצ"ל אשר נלב"ע על פני אביו הרהר"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע, ואז לקח זקינו לביתו שיתחנך על ברכיו.

גם שלחו זקיני לפרקים אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' יצחק מאלעסק ללמוד תורה וחסידות מפיו, והיה מחזיק עצמו כתלמיד וחסיד נאמן מדודו הנ"ל, באשר ממנו קיבל דרך העבודה, תורת החסידות וחכמת

ימי ההילולא

ז' מרחשון

- **רבי שמעון ב"ר אברהם אשכנזי** (נחלת שמעון) - **תקס"ד**
- **רבי יודא צבי אייבענשטיין מראזלא ב"ר משה מסאמבור**
- **רבי נתן דוד משידלאווצא ב"ר רחמיאל צבי מפרשיסחא – תרכ"ז**
- **הגאון רבי יהודא מאיר שפירא זצ"ל** (חכמי לובלין) -
- **רבי חנוך העניך ב"ר יוסף דוד אב"ד סאסוב וקערעצקי** (חתן קדיו"ט) **תש"ג**

ח' מרחשון

- **רבי נחום קאפלאן** (רבי נחום האראדנער) – **תר"מ**
- **רבי מרדכי ב"ר דוד מסקווירא - תר"פ**

ט' מרחשון

- **רבי אשר ב"ר יחיאל** (הרא"ש) - **ה"א פ"ח**
- **רבי אברהם משה** (סופר) **מפשעווארסק ב"ר צבי הירש** (אור פני משה) - **תקנ"ד**
- **רבי שמואל טייטלבוים ב"ר אלעזר ניסן אבד"ק גארליץ - תרמ"ט**
- **רבי יוסף הלוי ראטענבערג זצ"ל אב"ד קאזיווע - תרי"ד**

י' מרחשון

- **גד בן יעקב אבינו משבטי י-ה**
- **רבי מאיר מרגליות ב"ר צבי** (מאיר נתיבים) - **תק"ע**

י"א מרחשון

- **מתושלח בן חנוך – א' תרנ"ו**
- **רחל אמנו ע"ה – ב' קצ"ב**
- **בנימין בן יעקב אבינו ע"ה – ב' שי"ז**
- **רבי מנחם נחום ב"ר צבי מטשערנאביל - תקנ"ח**
- **רבי אברהם ב"ר מתתי מסלאנים** (חסד לאברהם) - **תרמ"ד**

י"ב מרחשון

- **רבי זאב קיצעס** (תלמיד הבעש"ט) - **תקמ"ט**
- **רבי משה ב"ר יחזקאל שרגא הלברשטאם - תר"פ**

האמת, ולא פעם אחד ראו אצלו כשהיה מדבר מדודו הנ"ל זלגו עיניו דמעות מרוב התרגשות והתפעלות, והיה מספר תמיד מגודל עבודתו ורוב מעשיו בהמשכת ישועה ורחמים לישראל.

האיש מקדש

בשנת תרנ"א בהיותו כבן ז' שנים התחילו לדבר בו נכבדות עם הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה בת מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שלח רב ת"ח לבחון את המיועד להיות חתנ, ושחזר אליו סיפר בהתפעלות על העלם הצעיר הזה אשר הוא מלא וגדוש בכל חדרי תורה, וכי עדיו לגאון ולתפארת. בשנת תרנ"ב בהיותו כבן שמונה נגמר השידוך בכי טוב עם הרבנית מרת אסתר שהיתה אז בת ט' שנים, זמן החתונה קבעו על אחר שש שבע שנים.

בהיותו כבן ט"ו שנים התחילו להכין לקראת החתונה המיועדת, זקינו הגה"ק רבי שלמה מסאסוב זי"ע הכין עצמו לנסוע לעיר סיגוט מקום משכנו של המחותן מרן הקדושת יו"ט זי"ע אשר שם תיערך החתונה הגדולה

וסיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל [שהיה חתנו של הגה"ק מקערעצקי בזיוו"ר] שבעת החתונה נתאספו חסידים לאלפים לקחת חבל בשמחת הצדיקים, ואגרא דכלה דוחקא, ומתוך הלחץ זו הדחק נשברו שם כל השולחנות, וכאשר רצו לברך ברכת המזון לא היה אף שולחן אחד שיוכלו לברך עליו, ונענה מרן הקדושת יו"ט ואמר אל המחותן הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע: הן כבודו הלא מפורסם כבעל מופת ורופא חולים אולי תוכלו לרפאות את אלו החסידים חולי הרוח, ענה לו הרה"ק מסאסוב בבדיחותא: כי קבלה בידו שלחולי זה אין מועיל שום רפואה. [אגב, מענין הצפיפות שהיה בעת החתונה יסופר שהיה הצפיפות כה רב, שלא יכלו ממש לצאת להחופה והכריזו להההמון שהחופה תתקיים במקום פלוני בכדי שיתפנו לשם ויוכלו לצאת לקראת החופה].

עוד סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל כי בעת כתיבת התנאים של הרה"ק מקערעצקי (בשנת תר"ס) ביקש המחותן ממרן הקדושת יו"ט שיבטיח קעסט להזוג, שאל הקדושת יו"ט, על כמה שנים אתם מבקשים, ענה הרב מסאסוב, שלכל הפחות על שמונה שנים ישב סמוך על שולחנו, נענה הקדושת יו"ט ואמר: ארבעה שנים אני יכול להבטיח ותו לא, ויהי ככלות ארבעת השנים בשנת תרס"ד עלה הקדושת יו"ט בסערה השמימה, ויהי לפלא.

בעת אשר ישב אחרי חתונתו בצל חמיו מרן הקדושת יו"ט ביקש ממנו חותנו שילמוד עם בנו הצעיר רביה"ק זי"ע שהיה עדיין בחור צעיר כבן י"ד, ואכן קבעאז עמו ללמוד בחברותא בשקידה רבה יומם ולילה עד ליום חתונתו, וסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל ששמע מדוד מרן רבינו ז"ל שהעיד שאז כבר באותה תקופה ראה והבחין על גיסו שהוא בקי כבר בכל כתבי האריז"ל בעל פה, ולעומתו ברוך יאמרו שהרה"ק התבטא על רביה"ק פעם ואמר: "זוען די וועלט וואלט געוואוסט וויי אזוי ער האט אפגעראכטן די בחורי"שע יאהרן וואלט מען איהם אונטער געלייגט גאלד אונטער די פוס וועז ער וואלט געגאנגען".

ארבע שנים ישב בסיגעט על התורה ועל העבודה, חותנו הק' אהב אותו אהבת נפש, וכשהיה נוסע לפרקים על שבתות היה מוסר את ההנהגה ביד בנו מרן העצי חיים ז"ל וביד חתנו, בליל שב"ק היה העצ"ח אומר תורה, ובסעודת יום שב"ק היה חתנו אומר תורה, ושניהם יחד ישבו מסובין בראש השולחן.

פע"א אמר הקדושת יו"ט לפני הבעה"ב הפשוטים שלא הבינו את ערכו הרם של חתנו, ומה גם שבחיצונותו היה נראה קטן הקומה ובפרט בעת חתונתו שהיה צעיר כבן ט"ו ולא עשה רושם אצלם, הוציא הקדויו"ט מטבעות מכיסו ואמר: ראו הלא מטבעות מטבעות יש, מטבע של נחושת היא גדולה, אבל מטבע של זהב היא קטנה, ודי לחכימא ברמיזא.

על כס הרבנות

בשנת תרס"ד עם פטירת חותנו הקדושת יו"ט כשבנו העצי חיים נתמנה למלא מקומו בסיגעט, ביקש לו זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב שיחזור לעירו ויעזור לו בהנהגת הקהילה, באשר החזיקו שהוא הראוי למלא מקומו בק"ק סאסוב.

בדרכו לסאסוב עבר דרך עיר אלעסק לבקר את רבו ודודו הגה"ק ר' יצחק מאלעסק זי"ע שהיה אז כבר בימיו האחרונים רתוק למיטתו אשר לא ירד ממנה כבר.

כשהגיע לאלעסק היה נבוך מאוד מה לעשות, אם להכנס אצל דודו אזי בוודאי ישאל ממנו על שלום חותנו הקדושת יו"ט, ואיך יגלה לו מפטירתו, הלא בוודאי יצטער מאוד מהשמועה לא טובה, על כן החליט לא להכנס אל הקודש פנימה, אלא יעמוד מרחוק להסתכל בצורתו הקדושה, והיה זה מחכמתו הגדולה וממידותיו התרומיות לעצור כח מלהכנס בימיו האחרונים אל רבו אשר נפשו היתה קשורה בנפשו כל הימים, בכדי שלא לגרום לו ח"ו צער ועגמת נפש, שם באלעסק נשאר עד פטירת דודו.

אח"כ נסע לסאסוב לשאוב מים חיים מבארו של זקינו הרה"ק ר' שלמה מסאסוב זי"ע, בהגיעו לסאסוב שמח בו זקינו כעל כל הון כי הוא הראוי לירש את כסא אבותיו הק', תיכף מינוהו כדיין ומורה הוראה בעירו, ואח"כ לראש בית דין, והיה עונה על כל שאלות החמורות.

עד שנת תרע"ד יש לו על כסא הרבנות בסאסוב אחרי שזקינו רבי שלמה מסרו בידו לאט לאט, בהחזיקו אותו כיורשו הרוחני, זקינו הק' אף הדריכו במשך שנים הללו בהנהגת עדה ובהמשכת ישועות לכלל ישראל בקריאת הקוויטלעך וכדומה, וכאשר ידוע היו רבבות ישראל דופקים על פתחו של זקינו רבי שלמה לקבל ברכת צדיק ולהוושע בדבר ישועה ורחמים, ושמו הלך בכל המדינות כי איש מופת הוא, והוא בעצמו היה שולח כמה פעמים את המשכימים לפתחו לילך עם קוויטל להפקד אצל נכדו, ובפרט לתושבי מדינת אונגארין וראמעניא היה כמעט כולם מפנה לנכדו ע"מ להוושע, והיה בזה עינו של צדיק פקוחה לראות את הנולד כי עתיד הוא להתיישב במדינה זו, על כן רצה לפרסם בזה שמו הטוב בעולם.

בשנת תרע"ד הארץ ברח עם זקינו מסאסוב ללעמבערג, אך כשהיה כבר ללעמבערג פנה אליו זקינו ואמר לו: שמע בני היות שהנך אב בית דין לעיר סאסוב, עליך לחזור לסאסוב, כי אחריות הקהילה עליך היא, וח"ו להפקיר קהלה בישראל, ואמנם משפחתו נשארו בלעמברג והוא חזר לבדו לסאסוב, לאחד תקופה קצרה נתחלקה המדינה, לעמבערג היתה תחת ממשלת אוסטריה, וסאסוב נכנסה תחת ממשלת הרוסים, ונתהוה מרחק מקירוב

המשפחה, ולא היו שיירות מצויות מהכא להתם מפני המלחמה הגדולה.

הרוסים חקקו חוק אכזרי על כל היהודים אשר נמצאו תחת ידם, וגזרו שהרב אב"ד שבעיר הוא האחראי על כל העיר שלא יברחו, על כן גזרו אומר שכל הרבנים ילקחו לסיביר בתור ערבות על הקהילה שלא יברחו, אז החליט לברוח מסאסוב, בזמן בריחתו מהאויב סבל הרבה יסורים קשים, ובפרט בעת ההליכה הזאת של שלשת ימים נתעייף מאוד עד שהגיע לכלות הנפש ממש, וכשהגיע לגבול הצבא האוסטרי תיכף לקחו אותו ללעמבערג לבית החולים, והרופאים אמרו נואש, אולם בחסדי ה' השתפר מצבו והבריא כאחד האדם.

משם ברח עם זקינו לאושפיצין אשר בה נשתהו עד סוף המלחמה שאז חזר זקינו ללעמבערג, ואותו שלח לסאסוב לנהל את העדה, וגם אז נשאר נפרד מזקינו עקב המלחמה החדשה של פולין ואוקריינא, אחרי מאמצים רבים נסע ללעמבערג כי רצה עוד להתראות עם זקינו, אבל לדאבונו הגיע רק איזה ימים אחרי פטירתו של זקינו.

אחרי פטירת זקינו נשאר בלבוב, ומרוב אהבת ישראל אשר בקרבו מסר נפשו וכל אשר לו עבור להציל יהודים לקוחים למות ולהחביאם תחת צל כנפיו, ועל אף שהיה הדבר כרוך במסירות נפש ממש, ויהי היום מצאו אצלו שהחביא שני יהודים שהשתמטו עצמם מלשרת בצבא וזה לחטא פלילי יחשב, על כן לא היתה לו האפשרות לישאר עוד במדינה והחליט לברוח והגיע לטשעכיי בעיר קערעצקי ונתמנה שם לאב"ד באשר היה חסר שם בעת ההוא אב"ד.

כעשרים שנה שימש ברבנות קערעצקי ופעל שם גדולות ונצורות, בזמן האחרון השתהה בעיר סאטמאר אצל בנו רבי חנני' יו"ט ליפא מסעמיהאלי שהיה ראב"ד בסאטמאר, ושם השיב את נשמתו ליוצרו ביום ז' חשון תש"ג ומנוחתו כבוד בסאטמאר באהלו של הגה"ק ר' יהודה גרינוואלד אבד"ק סאטמאר.

ט' מרחשון

הגה"ק רבי שמואל טייטלבוים זי"ע
אבד"ק גארליץ

מתולדותיו

הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע נולד בשנת תקע"ד כבן השני לאביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע בן רבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זי"ע.

עוד מימי עלומיו העידו עליו שלאילנא רברבא יתעביד, והתנהגותו היה בפרישות יתירה עפ"י דרכי אבותיו הק' זי"ע, בעת היותו צעיר לימים לקח תורה מפי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע, וכמה שנים היה השליח ציבור בתפילת המוספים בימים הנוראים אצל זקינו הישמ"מ, כמו"כ הסתופף כמו כ"ח שנים בצל כנפי הגה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, ואח"כ כמו כ' שנים בצל מרן הק' מצאנז זי"ע.

בהגיע לפרקו נשא את בת הרה"צ הנגיד המפורסם מו"ה מנחם מענדל האראוויטץ זצ"ל מק"ק סקוהל, בן הגה"ע רבי ישראל יעקב יוקל מבאלחאוו זצוק"ל, בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע, חתן הגאון האדיר המפורסם רבי יצחק'ל האמבורגער זצ"ל, נכד מהר"ם מטיקטין זצ"ל ולמעלה בקודש

במשך שנים מספר היה סמוך על שולחן חותנו בק"ק סקוהל, בדרך כבוד ובמנוחת הנפש, והשתלם שם בהוראה והקדיש ימים ולילות לתורה ועבודת ה' בקדושה ובטהרה.

אשת נעוריו נלב"ע בשנות נערותה, והרה"ק מגארליץ זי"ע נשא את אחותה, וכשי שהזכירו אחיו מרן הייטב לב זי"ע בתשובותיו (יו"ד סי' קמ"ב) וז"ל: וכן עשה אחי הרב אבדק"ק גארליץ שנשא אחות אשתו.

עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע

היה בידידות נפלאה ובקשר אמיץ עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע, והשיב לו נאמר בשו"ת אבני צדק, וכמו כן מזכירו בספריו הק' כמה פעמים (ע' בייטב לב ואתחנן דף יא ע"א, ובדף יד ע"ב, וע"ע בקדושת יו"ט פרשת מסעי).

וידוע המכתב ששלח לו זקינו מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע תיכף אחרי נישואיו, בו הוא מבקשו כי יקבע אהלו אצל אחיו הייטב לב, ובו ידבק, וגם נותן לו הדרכה ישרה בכל ענייניו.

וז"ל: **"בעזה"י שיל"ת אור ליום ה' י"ג שבט, תקצ"ה לפ"ק. רב שלום וברכה לראש נכדי ב"ב הרבני החריף האברך כ"ש מר' שמואל נ"י לנצח. אחרי דרך מבוא השלום אין חדשות בפי רק אודיע כי ת"ל אתנו החי' והשלום כה לחי ונזכה תמיד לשמוע רק בשורות טובות זה מזה ומכל ישראל אכי"ר.**

ראשית חכמה יראת ה' להתחזק במעוזך בתורה וביראה בהתמדה גדולה ביגיעה כאמרם ז"ל יגעת ומצאת תאמין ושניהם כאחד טובים הא למגמר והא למסבר ולקבוע עתים הא לגרס' והא לעיוני ואל תבלבל מחשבתך בהבלי עולם רק בתורה וביראת ה' כל הימים ומלאכתך יהי' נעשית ע"י אחרים בעלי אמונה ותדע באמת כי גרס' דינקותא הוא העיקר ומ"ע אל תזוז מביתך עד שיבא אביך ה' הגאון נ"י למכונו ויהי' שם אי"ה עידן ועידנים עד שיתוודע לנו היטב מהות ענין הרבנות הנ"ל אז נחקור איך יהי' בקביעת אהלך אהל של תורה אי"ה, ודברתי עם חותנך הנגיד נ"י שבאם שיהי' באפשרי שתקבע אהלך כעת אצל אחיך הרב הגדול החריף ובקי ותמים במעשיו כו' הי' טוב מאוד מאוד רק באופן ובתנאי שתשמע לקולו בכל אשר יאמר כי הוא זה ואל תט ימין ושמאל מדבריו כי אז תצליח בעזה"י את דרכך ואז תשכיל כי אחיך נ"י הוא איש נבון ומשכיל ומתון וכל פינותיו לש"ש ומשתוקק מאוד מאוד לזכות לכל איש ישראל אשר יוכל לזכותו ומ"ש לאחיו אשר כנפשו ובזה אצא ואומר שלום מא"ה".

ומסיים מכתבו: **"ה' יזכנו לראות בגדלותך יושב על כסא ישראל ועיני רואות ולראות ממך בנים ובני בנים גדולי ישראל בתורה ובמצוות כולם חיים וקיימים ונזכה במהרה דיד לשמוע קול מבשר לאמר להאסירים צאו, דברי זקינך המעתיר בעדכם, הק' משה טייטלבוים".**

ואכן פקודת זקינו שמרה רוחו ונתוועדו יחדיו שני האחים, אשר שררה ביניהם אהבת דוד ויונתן.

על כס הרבנות

בשנת תרט"ז אחרי שאחיו מרן הייטב לב עזב הרבנות דק"ק גארליץ ונתקבל לאבדק"ק דראהביטש, מסר לו הייט"ל הרבנות דק"ק גארליץ, ושימש שם משך ל"ג שנה, ונתפרסם בכל הסביבה בגדולתו ורוב קדושתו.

נסתלק ביום א' פרשת לך, ט' לחודש מרחשון שנת תרמ"ט לפ"ק ומנו"כ בק"ק קראקא. ועל מציבתו חרות 'רגלוהי דבר נש אינון ערבין ליה' (כפי לשון הגמ' במס' סוכה דף נג: רגלוהי דבר אניש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובלין יתיה), כי הוא נפטר כאשר שבת בעיר קראקא, ושם מנוחת כבודו, וחרתו כן על מצבתו וז"ל 'האב"ד גארליץ והוא שפט את ישראל שלשה ושלושים שנה בעיר ההוא ובתבונות כפיו ינחם ורגלוהי דבר אניש וכו'.

בצל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע כי מרן הייטב לב זי"ע נסע פעם להרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע יחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע, ויהי בהגיעם לבעלזא אל הרה"ק ונכנסו אל הקודש פנימה לתן לו שלום, לחש הרה"ק דבר באזנו משמשו. לאחר שב"ק בעת שהלכו לקחת מהרה"ק מבעלזא ברכת פרידה שוב לחש השר שלום דבר באזני המשמש. ויהי כאשר נסעו מבעלזא איתרע מילתא ומרן הייטב לב קיבל מכה ברגלו והוכרח לחזור לבעזלא, ונשארו שם על שבת נוסף. כאשר לקחו ברכת פרידה מהרה"ק בפעם השניה, שוב לחש הרה"ק מבעלזא דבר באזני משמשו.

ויתמהו האחים הקדושים מאוד, מה זאת אשר בכל פעם הכנסם אל היכל קדשו מדבר השר שלום בלחישה אל המשמש. וישאל הרה"ק מגארליץ את פי המשמש לפשר הדבר, ויאמר להם המשב"ק כי בפעם הראשונה כאשר הגיעו, אמר לו הרה"ק הני תרי צנתרי דדהבא באו לכאן בקפיצת הדרך. וכאשר התפרדו ממנו בפעם הראשונה אמר לו הרה"ק עוד תראה שישארו הני תרי צנתרי דדהבא בכאן גם על שבת הבא. וכאשר לקחו ברכת פרידה בפעם השניה אמר לו הלא תראה כי כאשר אמרתי כן היה שנשארו גם על שב"ק זה.

עוד סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל כי הרה"ק רבי שמואל מגארליץ נשא את נכדת הרה"ק רבי יוקל מבאלחאוו אחיו של הרה"ק מראפשיץ, ובעת ישבו על שולחן חותנו בגאליציע, נסע פעם אל הרה"ק השר שלום, ויהי בעת שהותו בהיכל קדשו, נכנס המשב"ק ואמר להרה"ק שעומד בחוץ חולה הזקוק לרפואה, ויאמר הרה"ק שיכנס, ונכנס אל השר שלום חולה שנתעקם ראשו מרוח סערה, עד אשר לא היה יכול כלל לזוז את ראשו, ועמד הרה"ק מכסאו וניגש אל החולה ואחז בראשו והחזירו למקומו, ויצא משם בריא אולם, וכראות הרה"ק מגארליץ את קדושת המופת הנורא, מרוב התרגשות פרץ בבכי רב, נענה השר שלום ואמר: "מדוע תבכו", והראה על ידיו הקדושות, ואמר: "ראו נא את הידים הללו, אם עושים בהם רק את רצון הבורא ית"ש, אזי כל מה שרוצים לעשות בהם הרי הוא עשוי.

י"א מרחשון

הגה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע
בעל "מאור עינים"

וזרח השמש

נולד בשנת ת"צ לאביו רבי צבי הירש בן הרה"ק הצדיק נסתר ר' נחום גאון זצ"ל הנקרא "רבי אדם בעל שם" זי"ע, סיפר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע) שזקינו כשהי' ילד קטן נשאר יתום מאב ואם ר"ל, וגדלו דודו אחי אביו, ושמו רבי מרדכי, פ"א נתקשה לרבי מרדכי מאמר בזוהר הק', ולא יכול לשית עצות בנפשו לדעת מאמר הזוה"ק, הוריד בשם את שר התורה מן השמים שיאמר לו הפי', כאשר ירד אליו השר התורה הרעיש עליו בקול גדול, מה לך טפה סרוחה שהורדתני, זה כמה שנים שלא הטריח אותי שום אדם, איך מלאך לבך לעשות כך, ולולא שהכריזו בשמים, שאזהר בך, שאתה צדיק בן צדיק, הייתי עושה עמך גל של עצמות, ר' מרדכי לא התפעל כלל מהרעש, רק קם מן הכסא, והעמיד רגלו אחת על הכסא, ואמר, אם כן שהכריזו כך בשמים, לא אניחך עד שתאמר לי הפי' בהזוה"ק, והוכרח להגיד לו, וכל זה ראה זקינו רבי נחום, והי' אז כבר שית כבר שבע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע"ה נכדת רבי יצחק שפירא אב"ד דק"ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב"ד הורדנא זצ"ל בעמח"ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על רש"י, אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע שזקינו הי' אומר שהיא עשתה אותו לרבי, ומעתה סיים המגיד תוכלו לראות מה הוא רבי, שאחד כל גדלותו שראה שר התורה כבר שית כבר שבע, ועדיין לא הי' במדריגת רבי, מתחלה הי' עני ואביון עד אין שיעור, ולא הי' בביתו לכסות עצמו מפני הקור רק פעל"ע אחד, ובלילה בימי החורף כשהי' צריך לילך לטבול א"ע בנהר, הלכה אשתו עמו לשמרו, והיתה היא לובשת הפעלץ עד בואם אל הנהר, ובחזרתם הי' הוא לובש את הפעלץ, פ"א כשהלך לטבול בנהר והנהר הי' מכוסה בקרח, ושבר הקרח ועשה בו חור, וירד דרך שם לטבול, כשרצה לעלות מהנהר לא מצא את החור, ונשתהה הרבה זמן תחת הקרח, עד שבחמלת ה' עליו מצא את החור ועלה משם, כשעלה הי' מראהו בלא"ה (תכלת) מגודל הקרירות, וכשראתה זאת הרבנית הצדקנית אמרה לו "נחום האסט פארגעסן פון רבש"ע", ותיכף נתכסה בזיעה.

בצל רבותיו

תקופה קצרה אחרי חתונתו נתקרב להבעש"ט הק', סיפר מהרי"י מסקווער איך נתקרב אל הבעשטה"ק, דהוא הי' מלמד תינוקת באיזה מקום, והבעש"ט רצה מאד שיתקרב אליו בראותו נשמתו הק', על כן נתן פקודה להורי התלמידים שלומן הבא לא ישלחו עוד את בניהם ללמוד אצלו, וכן עשו, ובחוה"מ כאשר הרגיש שהתלמידים אינם חוזרים אצלו, אמר בלבו בוודאי לא הי'

ההורים שבעי רצון ממנו לכן לא שלחו את בניהם אליו, ונמצא שדמי השכירות שלקח מהם הי' בחנם, ורצה להחזירם, אך לא הי' לו מעות במזומן, הלך והשכין את כל אשר לו עד שקיבץ כל המעות, והלך לאחד ולשני להחזיר להם המעות, אבל לא רצו לקבלם באמרם שהיו מאד שבעי רצון ממנו, רק הבעשטה"ק צוה אליהם שלא יחזירו את בניהם אליו, וכששמע זאת החליט לנסוע להבעשטה"ק, ואז קירבו הבעשטה"ק ונעשה תלמידו המובהק, ב' פעמים הי' אצל הבעש"ט ואותן ב' פעמים הי' בפרשת כי תשא, ולכן כתב באותו פרשה ב' פעמים על הבעש"ט "מורי", עם כי בספרו מביא הרבה פעמים מהבעש"ט אבל לא כותב מורי רק באותו שני פעמים, עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפשו לממלא מקומו ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, הוא הי' אחד מהתלמידים ששלח רבם המגיד הק' לנדוד מעיר לעיר בתפוצות ישראל לפרסם את דרך החסידות ולקרב לבם לאביהם שבשמים.

איש על העדה

מתחילה הי' מגיד בעיר פראהבישט ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', כעדותו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע בתשובותיו (ד"ח ח"ב חו"מ סי' ל"ב) וז"ל: "והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש איש אלקי רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה", ואכן הרבה מתלמידי המגיד זי"ע הסתופפו בצלו כמו שאמר נכדו הרה"ק מטשערקאס זי"ע: "אצל זקיני איז געווען איין אויבן–אן מיט ווייסע זשיפעצעס", פ"א אמר הרה"ק מטשערנאביל זי"ע הלא אני כמין רוכל ואבקת רוכל לי, יש בידי מחטין ושפילקעס, גם יש בידי מיני בשמים לרוב, למי שצריך מיני בשמים ישיג אצלי, ולמי שצריך מחטין יש בידי לעוקצו, גם יכול אני להיות מרפא חולים ופוקד עקרות ולהשיב נפשות ולהרבות שובע בעולם ולחדש בעולם שמחת אהבת זיווגים ולגדל צמחים ולהמשיך מיני ברכה ולבטל גזירה ולהכניס חכמה ולדרוש כמעין המתגבר, וכללו של דבר הכל ביד הצדיק בסוד צדיק מושל וגו', ואם תאמר למה אני משבח עצמי, אומר אני לכם שזו דרכי התורה הוא, אמרה תורה כי תצא למלחמה וגו' הי' הכרוז יוצא מי שבנה בית חדש וגו' מי שנטע כרם וגו' מי שארס אשה וגו' הירא ורך הלבב וגו', יחזור, ודרשו חז"ל (סוטה מ"ד.) הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו התורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירות, והרואה שחוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה, וכו', כן אני יש מי שיבוש ויכלם לבוא אצלי לקבל תשובה על חטאיו לזה אני תולה כל הדברים בי לרפא חולים ולפקוד עקרות וכו', והרואה מי שילך אצלי אומר שמא איזה מבוקש צריך לו בריפוי חולים וכדו', לזה אל תתביישו כלל, וכל מי שיש בידו עון וחטא יבא אצלי ובעזהי"ת ארפאנו ברפואת הנפש.

פדיון שבוים

רבות עשה ופעל למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבויים מישראל, מסופר שפ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורר בנ"י, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעימין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה, והיות שהוא עוסק בפדיון שבוים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

פ"א נמצא מומר הרוג בזיטאמיר, העלילו על הרה"ק מטשערנאביל זי"ע כי יש לו יד בדבר, אסרוהו בבית האסורים, וחייו היו בסכנה, הרה"ק ר' שלמה מקארלין עם הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע השתדלו רבות להצילו, וכל פעולותיהם הי' לשוא, ראו בעליל כי אין זה דבר טבעי שכל עבודתם יורדת לטמיון, הבין ר"ש כי ידו של ר"נ עצמו בדבר, היות ורצונו למסור נפשו על קידוש ה', השתדל לבקרו בבית האסורים, דיבר עמו שיחזור בו מרצונו ואמר לו "הפוך צלותך", אמר לו ר"נ "מחשבה זו לא ידעה אף מלאך ושרף, ואם הרגשתם בזאת, אין לי צורך בזה", ואכן ברגע שבו נתרצה לצאת הועילה השתדלותם והצליחו, אמר ר"ש "הוא השליך מחשבה זו, ואני לקחתי... ור"ש אכן נהרג על קידוש ה' הי"ד.

ורפא ירפא

פ"א הגיע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל, וציוה לעשות הברית מיד ובעז"ה יבריא אבי הבן, ואכן כך הוה, והסביר הענין שמצינו שכשהי' אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה מלאכים וכל אחד בשליחות אחר, כי אין מלאך אחד עושה שני שליחות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולמה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן הי' בלוט, שלא הי' לו זכי' שישלחו מלאך בשבילו רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך משם להציל את לוט, וסיים, וכן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבא מלאך לרפאותו אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא בשביל לרפאות את הרך הנימול יכול כבר לרפאות גם את האב.

ידע את הקץ

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע אינו מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד, וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לבכות ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שעי"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

ובא השמש – מורשתו הרוחנית

נפטר י"א חשון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל.

מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדריגה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מיורעוויטש זצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך גדול גדול כחמשה עשר פעמים כמו שהיא עכשיו, ועבר על כל הכתבים, ואלו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמרם זאת נתן רשות להדפיסם, והסביר שכל מה שאינו זוכר היתה השכינה מדברת מתוך גרונו.

ספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק', בסוף שנותיו של החיד"א זי"ע הביא אליו אחד את הספר מאור עינים, והי' נהנה מאד, ויתאנח ואמר, אני מתחרט ומיצר שהייתי בכמה וכמה מדינות רחוקות (כידוע שסיבב בהרבה מדינות בעולם לצורך עניי ארי') ולמה לא הייתי באותן המדינות אשר נמצאים שמה תלמידי הבעשטה"ק, אילו ראיתי ספרי תלמידי הבשעטה"ק לא הוצרכתי לחבר חצי מספריי, (כידוע שחיבר למעלה משמונים ספרים).

פ"א שאל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע אם לומד הספר הק' מאור עינים, וכשהשיב לו שאינו לומד אמר החוזה: לפלא בעיני מה שאין אתה לומד בספר הזה, אני אומר לך שלא מצאתי בשום ספר דברים נפלאים כאלו כמו שמצאתי בשלשה ספרים אלו הספר הזוהר הק' וספר אור החיים הק' וספר מאור עינים.

אצל רביה"ק זי"ע הי' הספר "מאור עינים" כאחד מספרי יסוד בתורת החסידות, והי' מעתיק הרבה מדבריו בתורותיו ובדרשותיו, פ"א נכנס אחד לחדרו ומצא אותו הוגה בהספה"ק בהתלהבות, ונענה רבינו ואמר "וועז דער ספר איז ארויס געקומען איז די גאנצע חסידישע וועלט אויפגעטרייסלט געוואָרן פון זיין קדושה".

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי משה משינאווא זי"ע

מתולדותיו

נולד ט' מנחם אב שנת תר"ב כבנו בכורו לאביו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע, כפי הנראה נקרא משה ע"ש זקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, (אמו היתה בתו של ר' מרדכי מהאלאשיץ זצ"ל חתן הארי' דבי עילאי שהי' חתן מרן הישמח משה), כשהי' בטל ילדותו נתייתם מאמו, ונתגדל בבית דודו הרה"צ ר' משה אונגאר זצ"ל חתן מרן הד"ח זי"ע, שגר בצאנז, ומשם כך זכה ליצוק מים על ידי זקינו הגדול מצאנז, וממנו שאף מלא חפניים קדושה ויראת שמים, והי' מקושר אליו בכל נימי נפשו, עד כדי כך הי' מקושר אליו כמסופר שלאחר חתונתו נסע פעם לצאנז ומשם חזר לבית חמיו בעיר בריגעל, בבואו העירה ראה את האב"ד דשם וסיעת מרחמוהו נוסעים על עגלה, שאל להם לאן פניהם מועדות, והשיבו שנוסעים לצאנז, מרוב השתוקקות להיות בצאנז ביקש מהם שיקחוהו עמהם אף שרק עכשיו חזר מצאנז, והסכימו בתנאי שיקח רשות מזו' הרבנית, ועשה כן, כשבאו לצאנז, התנהלה שיחה בין חסידי צאנז עם אורחים מפולין, הללו ספרו שאצלם אפי' הרביים הבלתי מופרסמים יש להם עדה של אלפי חסידים, פתאום יצא הד"ח מחדרו ואומר: אם הייתי רוצה הי' לי חסידים הרבה, והסיבה שאין לי מפני שאינני רוצה, ומדוע אינני רוצה, מפני שאסור ובאמרו זאת הבחין בנכדו העומד שם שרק אתמול נפרד ממנו, טפח הד"ח על כתפיו ואמר! האתם רואים, משה'לע שלי יהי רבי למאות חסידים.

צדיק ורע לו

סבל מאד כל ימי חייו מבני מעיו וכל מה שאכל הקיא מיד וכתוצאה מזה נעשה רזה וחלש מאוד, והי' שוכב במטתו רוב היום עד שאמר עליו אביו שכבר אינו זקוק לסיגופים, גם רביה"ק זי"ע סיפר שכשהי' פ"א אצל שולחנו של הרה"ק מהר"מ שינאווא ואחרי אוכלו הרוטב רצה רבינו ושאר מסובין לחטוף שיריים אבל הרה"ק לא הניחם ואמר שהרוטב הובשל ע"י גוי בשבת ורק לו הוא מותר לפי שהוא חולה אבל לאחרים אסור. בכל זאת לא נמנע מלעבוד קונו במסירות נפש ובהתלהבות עצומה, ובמיוחד באמירת הודו בתפילת מנחה עש"ק, אביו דיבר פ"א משבח בניו ועליו אמר "מיין ר' משה'לע איז אן עובד ד' באמת גאר אן קונצן" פ"א ביקר זקינו הד"ח בביתו חתנו ר' משה הנ"ל, ובתו הזכירה לפניו את הילד החלוש שהי' אז בן ד', נגש הד"ח אל מטתו והביט בפניו ואמר: הילד עוד יהי' זקן שבע ימים, וישברו בביתו את הדלת כדי להכנס אליו, למעלה מחמישים שנה עברו מאז, ובחג השבועות תרנ"ט השנה הראשונה שהתחיל לנהוג אדמורו"ת, בא אליו קהל רב של חסידים, במוצאי החג נדחקו בהמוניהם לקבל ברכת פרידתו, ומרוב הדוחק נשברה דלת חדרו, קרן אור פניו ואמר, אם נתקיימה בי הברכה שישברו את הדלת, מעתה בודאי תתקיים בי הברכה בשלימותה, פ"א כשהי' בן ו' שנים הי' חולה מסוכן עד שכל מה שאכל הקיא אפי' שתיית מים לא סבל גופו ורצו לזקנו הד"ח בבהלה, צחק ואמר נו קער ער דאך זיין רבי, אמנם כשהפצירו בו שהוא מסוכן מאוד אמר שיחי' עוד ע' שנה. ואמנם הגיע לשנתו השבעים ושש על אף חולשתו התמידות ושהותו הממושכת בביה"ח בוינה.

האיש מקדש

פ"א התבטא אביו שמי שיסלק כך וכך נדן, יחתן את בנו ר"מ אליו, והי' שם גביר אחד החסיד מגזע היחס ר' מאיר צבי הירש טענענבוים וסילק מיד את הסכום, אביו לא רצה לחזור מדיבורו ונעשה חתן אצלו, החתונה התקיימה בין יוה"כ לסוכות, ובעת החתונה הי' זקינו מרן הד"ח התפאר במחתנו ואמר כי המחותן קרוב יותר ממנו בדור אחר להרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

הי' ת"ח גדול וגם מורה הוראה מובהק אביו מסר לו הרבנות בעיר שינאווא כמה שנים קודם הסתלקותו, וקראו "הרב הצעיר", ואחר הסתלקות אביו בשנת תרנ"ט מילא מקומו בשינאווא הן ברבנות והן באדמורו"ת ואלפי חסידי אביו נהרי אליו, ובשנת תרס"ד עבר לגור בצאנז עד יום פטירתו.

צדקתו

חסידותו ופרישותו וקדישותו הי' למופת פ"א אמר לו אביו: משה"לע מקנא אני בך, קל לך להיות יר"ש כיון שנולדת בלי שמץ של גשמיות, וכולך רוחניות. פעם נדחפו החסידים אצלו בחוה"מ סוכות אמר שאם לא יפסיקו לדחוף יגלה העבירות של כל אחד, סיפר רביה"ק זי"ע כשנסע בימות הקיץ בשנת תרס"ד למרחץ בארדיוב והי' שם גם הרה"ק ר"מ משינאווא, בליל שב"ק הלך להסתופף בצל קדשו, ובאותה סעודה הי' מסובין על שולחנו כמה אורחים רבנים וצדיקים ששהו אז בהמרחץ, וכאשר נתנו עיניהם לאכול מהפשטיד"א שמע שכמה מהמסובין מלחשים זל"ז שהפשטידא טובה היא בטעמה, ועמד הרה"ק משינאווא ממקומו והלך לבית המבשלות ושהה שם כמה רגעים וחזר לשולחנו, וסיפר להמסובין שהמבשלת היא יתומה עני', וכאשר שמע מהם שהפשטידא טובה, רצה להחיות נפש יתומה עלובה, לבשרה שתבשילה מצא חן בטעמו אצל האורחים.

צדיק מה פעל

נודע שמו לפועל ישועות גדול ורבים ניושעו מפיו, פ"א הסתבך אחד מחסידיו במשפט פלילי והקטיגור הי' ידוע כשונא ישראל, ביום המשפט בירכו בהצלחה ושיהי' להקטיגור מפלה, כשהחל המשפט והקטיגור עמד לשאת דברו, צנח לפתע ארצה ומת במקום, הדבר נודע לרבים וגרם לקידוש השם גדול. – אחד מחסידיו הי' סוחר של פטריות, פ"א ראה שמחירן יורד חשש שיפסיד ממון ורצה למכרן מהר, התייעץ עם רבו, והורה לו שלא ימכרם עכשיו רק ימתין לשנה הבאה, ואז ימכור בריווח, ולשנה הבאה לא גדלו פטריות ונתעשר מאד.

בקרב קדושים נתהלל

הי' נערץ בעיני כל גדולי דורו ובמקומות הרחצה הכיר צדיקים רבים, וכולם נהגו בו כבוד רב, הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדיזקוב בקרו במארינבאד והוא סירב בתוקף שיחזיר לו ביקור, הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע מדי בואו למארינבאד הי' סר לאכסניתו לקבל ממנו שלום, פ"א הזדמן מהרי"ד לאיזהו מקומן ששהה שם הרה"ק מהר"מ משינאווא, חריפי החסידים ניסו להשפיע על רי"ד שיחכה תחלה לביקרו של מהר"מ משינאווא, ואח"כ יחזיק ביקור, אבל הוא לא שהא לדבריהם והתבטא אח"כ כי הי' כדאי להקדים לו ביקור, ויש לו קורת רוח מרובה שלא שמע לעצת מקורביו, הגה"ק מקאלשיץ זי"ע הי' אומר אף על פי שנסעתי יותר לציעשנוב אבל חסיד הייתי מרבי משה"לע. – השתתף באסיפות גדולות ושונות, ודבריו נשמעו לרבים בנושאים כללים שעמדו על הפרק, בין היתר השתתף בכנס הרבנים בעיר וינה, בו נדונה בקשת ממשלת אוסטרי' שרבני גאליציע יביעו התנגדות להכרזת בלפור.

אחרית ימיו

לפני הסתלקותו אחר מלחמת העולם הראשונה, כשעדיין לא הי' ממשלת פולין פשוטה על גאליציע אמר שאינו רוצה להיות ביחד עם פולין הרשעה ולפלא ששבועות מספר אחר הסתלקותו השתלטה על גאליציע.

ביום ה' י"א מרחשון שנת תרע"ט אחר הצהרים עשה יחודים והתכונן לעלות השמימה, ולא נתן לשום איש להביט בפניו, וכך נתמשך עד למחר עש"ק, בעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר הגה"ק משינאווא: מה הוא רוצה ממנו, והבינו שעושה פעולות להחזיקו בחיים, ונתאסף קהל גדול סביב ביתו בשמעם מצבו, וביני לביני בא הרופא ואמר שרגעיו ספורים, וכששמעו הקהל דבריו, נדחפו כולם הביתה, שרצו להיות בשעת יציאת נשמה, ומפני זה לא הי' אוויר זך לנשימה והי' קשה אליו הנשימה ובקש הרה"ק משינאווא מהקהל לצאת, אבל שום אחד לא יצא, אז אמר שאם לא יצאו יגלה חטאם שעשו מיום הולדם, וכששמעו זאת ברחו כולם החוצה, והי' שם גם הגה"צ ממאדא ובני הרה"צ אבד"ק האלאש, הגה"צ ממאדא הי' עוד חסיד של אביו הדברי יחזקאל, והמשיך אחר הסתלקותו לנסוע לבנו ר"מ, וגם הוא רצה לצאת אמר הרה"ק משינאווא לא לכם נתכוונתי ואמר כתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו הפשט היא כך "רבים" היינו אנשים רבים העומדים סביב איזה בן אדם "מכאובים" רק "לרשע" דהיינו שקשה אנשים רבים לרשע אבל "והבוטח בה" דהיינו לצדיק "חסד יסובבנהו" טוב לו שאנשים רבים עומדים סביב, אבל מה אעשה שאין זה לפי כוחתי, והגה"צ ממאדא ובנו נתנו לו קויטל האחרונה בימי חייו, ואח"כ לבש השטריימל וביקש מים לשתות ועשה ברכה ועלה בסערה השמימה.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מחסידי שינאווא הי' לו ניירות ערך ואחד מלחמת העולם הראשונה ירדו הרבה מאד ורצה לשמוע חוות דעתו של בנו של מהר"מ ה"ה הגה"ק ר' לייבוש מרדכי משינאווא זי"ע אם למכור הניירות ולא השיב לו מיד, אחר זמן הלך ר' לייבוש מרדכי לציון אביו הק' והזכיר אותו שם ונתגלה לו אביו בחלומו, וצוה לו שלא ימכור הניירות עד יום פלוני, והנה הניירות התחילו לעלות מעלה מעלה עד יום פלוני ואז מכר הכל, ותיכף אח"כ ירדו שוב מטה מטה.

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי זאב (וואלף) קיצעס זי"ע

תלמיד אור שבעת הימים מרן הבעשטה"ק זי"ע

התקרבותו למרן הבעשהטה"ק זיע"א

כשבא הבעש"ט בשנת תק"ה לקהילת מעזיבוש לא הי' חשוב בעיני הני תרי צדיקים הלא המה המגיד מישרים דשם ה"ה הרה"ק רבי וואלף קיצעס ומחותנו הרה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע, מחמת השם שקראו אותו בעל שם (כי בימים ההם קראו לאנשים פשוטים בעל שם), והי' להם תלמיד הגון איש טוב וצדיק אשר חלה, והלכו לבקרו ורצה החולה לקרוא אליו הבשטה"ק ולא רצו רבי וואלף ורבי דוד, ואח"כ נחלש ביותר והסכימו לקרוא את הבעשטה"ק ואמרו להחולה שיודיע להם כל מה שידבר עמו, וכשבא אליו הבעשטה"ק צוה שיצאו כלם מן הבית, ואכן כולם יצאו חוץ מן נער

אחר שהחביא את עצמו בתוך החדר, ושמע שאמר הבעשטה"ק להחולה כי ימות, אבל דבר זה לא תקנת ואמר לו אותו דבר שלא תיקן, ואמר לו החולה אני ציפיתי לתקן הדבר ומה אעשה עכשיו, אמר לו הבעשטה"ק דלא ידאג שהוא יראה שלא יהי' לו שום עיכוב בשביל דבר זה והוא יכניסו לגן עדן, והזהירו שלא יגלה דבר מה שדיבר עמו והלך לו, וכשבאו רבותיו הנ"ל ושאלו אותו מה דיבר עמו הבעשטה"ק לא רצה לגלות להם, ענה הנער וסיפר להם כל מה ששמע, ושאלו להחולה אם כנים הדברים, אמר כן דיבר עמי, והיתה תמי' גדולה בעיניהם האיך יש לו ידיעה למעלה את מי יכניסו לגן עדן, והכריחו את החולה שיתן להם תקיעת כף שיגלה להם איך התנהגו עמו אחר מותו, ואכן אותו תלמיד נפטר כדברי הבעשטה"ק, אחרי זמן מה בא אליהם בחלום וסיפר להם שהכניסו אותו לגן עדן ולא ראה שם את הבעשטה"ק ולא ידע על ידי מי הכניסו אותו, אך לא הי' לו מקום בגן עדן כי כאשר ישב במקום אחד בא אחר ודחה אותו ממקומו וישב על מקום זה, וכן הי' כשישב במקום אחר עד שהעתיקו אותו מכל המקומות והייתי נע ונד, ולא ידעתי על מה ולמה זה, והרהרתי בדעתי שהבעשטה"ק הבטיח לי להכניס אותי בג"ע ואין לי מקום מנוחה והי' לי מזה צער גדול, פ"א אירע שבני היכלא ההוא שהייתי הלכו אל היכל אחד והלכתי גם אני עמהם, וכשבאו להיכל הנ"ל קפצתי לתפוס מקום לישב אצל השולחן, והעתיקו אותי ממקומי עד שלא הי' לי מקום לישב רק עמדתי לפני השלחן בסופו, וראיתי משם הבעשטה"ק יושב ביניהם ואמר ד"ת, ושאל אותם הבעשטה"ק קושיא וציוה לבני הישיבה שיתרצו לו הקושיא, ולא יכלו לתרץ, ותירץ הוא בעצמו, והלכו להם משם כל אחד להיכל הקודם למקומו, ונשארתי שם ושאלתי להבעשטה"ק מפני מה אין לי מקום בגן עדן, אמר לי מפני שנתת תקיעת כף ולא קיימת, ומיד באתי אליכם בחלום, ואמר להם הקושיא והתירוץ שאמר הבעשטה"ק בג"ע, ומיד באותה שבת באו אליו לסעודה שלישית ואמר תורה זו וכששאל הקושיא אמרו הם התירוץ, ואמר להם הבעשטה"ק דיודע שהמת אמר לכם התירוץ, ומהיום ההוא והלאה נתקרבו אליו, ונעשו מגדולי ומראשי חבורת החסידים של הבעשטה"ק זי"ע (שבחי הבעש"ט).

שליח להבאה

הי' גדול וחשוב מאד בעיני רבו הק' מרן הבעשטה"ק זי"ע, אמר הרה"ק הצמח צדק מליובאביטש זי"ע שהבעש"ט הק' אמר פ"א לתלמידו ר' וואלף "דאין ביניהם רק כחוט השערה אבל מעולם לא יעבור חוט השערה זו", ורבו הי' משתמש בו בשליחותיו הק' לקרב רחוקים ולעורר לבם של ישראל על דרך הישרה, מובא בספר "ספרן של צדיקים", שמעתי מהרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, שבימי הבעש"ט זי"ע הי' מכניס אורחים גדול מאד, שנתן לאורחים אכילה ושתיה ומתת כסף, אך הי' משתבח בפני כל אורח ואמר, אמת שאני מכניס אורח גדול, והבעש"ט ברוח קדשו, ראה שכל טרחתו ועמלו וכל המצוה שלו הולך לסט"א ר"ל, ושלח אליו אחד מתלמידיו, כמדומה שהי' הרה"ק רבי זאב קיצעס זי"ע, וקבלו בספר פנים יפות, והאכילו והשקהו, ושבח את עצמו בפניו גם כן באמרו, אמת שאני מכניס אורחים גדול, השיב לו הרב הק' רבי זאב, נראה הלאה, ואחר איזה שעה הילל עצמו שוב לפניו, והשיב לו גם כן, נראה הלאה, וכשהלכו לישון, ודרכו של אותו האיש הי' לישון בין האורחים, וכאשר הגביר נתנמנם קצת, הלך אליו ר' וואלף ואחז אותו באצבע הקטנה, וחלם הגביר, שהמלך בא אליו, וכיבדו בכוס חמין, ופתאום באמצע השתיה נתעלף המלך ומת, והעלילו עליו שהמיתו בארס, ונתנו אותו בתפיסה קשה, ונעשה לו נס, שנשרף בית הסוהר, ונמלט משם וברח, ונעשה נושא מים, אכן היתה קשה לו הפרנסה, כי המים היו שם בזול גדול, ונודע לו שבמקום פלוני, המים הוא ביוקר קצת, והלך לשם, ושם הי' המנהג שאם לא היו מביאים דלי מלא הי' מוכרח ליתן בחנם, ופ"א נפל עם המים, ונשברו רגליו ר"ל, והתחיל להשתומם בעצמו, איך שהי' עשיר גדול ונפל מאיגרא רמי וכו', והתחיל לבכות, אז הרפה ר' וואלף את אצבעו והקיץ, וראה והנה הוא מונח בכבודו בין האורחים, ונתעלף מרוב השמחה, והקיצו ר' וואלף ואמר לו זה בא לך בגלל שאתה משבח את עצמך, ואמר לו, דע שאתה מוכרח לנסוע אל הבעש"ט, ונסע עמו אל הבעש"ט והראה לו הבעש"ט איך שכל ה'כנסת אורחים' שלו נכנס אל תוך פי כלב ר"ל, ונתעורר אותו האיש בתשובה, והבעש"ט נתן לו תיקון.

דולה ומשקה

הרב ר' יחיאל אבד"ק הוראדנא, הבעש"ט הוביל אותו אל רבנות הוראדנא, וכאשר בא לשם הי' שם למדן אחד אשר הקשה ערפו בוויכוחים ופלפולים נגד הרב, והי' שם ג"כ תלמידו של הבעש"ט הר' וואלף קיצעס כי נסע שלשתם יחד, וישב ר' וואלף את עצמו אצל השלחן ברחוק למטה והבעש"ט והרב ישבו בראש על השלחן וגם הדיין שהי' למדן פשוט, אמר הבעש"ט לר' וואלף למה לי עניוות שלך קום אלי, והלך וישב ג"כ שם, אמר לו הבעש"ט שישוב ע"ד הלמדן הנ"ל, וענה לו על כל שאלותיו, ובאלו הימים שהי' שם הבעש"ט כבדו לו ולהרב ר' יחיאל ליסע על ברית מילה א' על סנדק ומוהל, וכאשר ישבו על העגלה דחק עצמו גם הלמדן שגם הוא רוצה ליסע ונסע גם הוא והרב ר' וואלף ג"כ, וביושבם על העגלה התחיל הלמדן הנ"ל לדבר מחכמת התכונה, שהי' לו ידיעה בזה, וחשב שבזה ודאי לא יוכל איש לענות אותו, ג"כ אמר הבעש"ט לר' וואלף שיווכח אתו, ונצחו גם בזה, ענה הלמדן איני יודע כלל ממהות החסידים, שחשבתי שבשאר חכמות אין להם שום ידיעה וכעת אני רואה שגם בתכונה יש להם ידיעה (כתבי ר"י שו"ב).

לב נשבר

בראש השנה הי' הבעש"ט הבעל מקריא ור' וואלף הי' הבעל תוקע, פ"א לפני התקיעות יצא ר' וואלף לחוץ והשאיר בתוך המחזור את הפיתקא אשר עליה הי' כתוב הכוונות לבעל תוקע, ניגש הבעש"ט למקום ולקח את הפיתקא, וכשחזר ר' וואלף ולא ראה את הפיתקא של הכוונות חלשה מיד דעתו ולא ידע מה לעשות, ועוד הוסיף הבעש"ט ואמר לו תיכף ומיד לגשת לתקיעות ונשבר לבו מאד, ואחרי התקיעות אמר לו הבעש"ט שהיום היו התקיעות יותר גבוה מתמיד, כי כוונות הם כמו מפתח ופעמים מכוון ופעמים לא, אבל לב נשבר הוא כמו קרדום שאפשר לשבור את כל הדלתות בכל עת (יהי אור).

ויתפלל בעד רבו

פ"א נסע הסבא קדישא הנקרא בפי כל "דער שפאלער זיידע" זצוק"ל עם זקן אחד אשר הי' מכיר היטב את הבעש"ט, ובנסעם בדרך אמר הסבא קדישא להזקן כאשר הכרתם היטב את הבעש"ט על כן ספרו נא לי איזה דבר מהבעש"ט, ויספר לו הזקן מעשה שעלה על זכרונו כי פ"א ביוה"כ אחד תפלת שחרית קרב הבעש"ט אל הרה"ק ר' וואלף קיצעס זצוק"ל וילחש לו באזנו דבר מה, וביום הזה הי' השמש מאיר מאד ובעת תפלת נעילה נתקדרו השמים בעבים, ויתפללו וגמרו תפלת נעילה ותפלת ערבית ולא יכלו לקדש הלבנה כי הענן היה כבד מאד, והבעש"ט הבדיל על הכוס ויטעם מאומה וכן עשו תלמידיו הק' וישמחו התלמידים שמחה גדולה ויעשו ריקודים כדרכם בקודש עד שהבעש"ט רקד ג"כ עמהם, ואחד מהתלמידים השגיח כי הרה"ק ר' וואלף קיצעס איננו ביניהם, וישאל היכן הוא ר' וואלף, וירמוז לו הבעש"ט שיעשה א"ע כאילו לא ידע, ואח"כ הלכו משם וישכיבו א"ע כל אחד על משכבו, ויבא הרה"ק הנ"ל וידפוק בחלון בית רבו הק' ויאמר לו, רבי, קומו ונקדש הלבנה כי נתפזרו העבים, ויקם הבעש"ט וגם כל התלמידים ויקדשו הלבנה בשמחה רב, ואחר קדוש לבנה שמח הבעש"ט ותלמידו הרה"ק ר' וואלף שמחה גדולה וירקדו וכל התלמידים רקדו עמהם ולא ידעו דבר אך הבינו כי דבר פלא הוא, ויספר להם הבעש"ט כדרכו בקדוש בכל מוצאי יוה"כ לספר להם מהנעשה ביום זה בעולמות עליונים, ויאמר להם כי בעת שהתפלל תפלת שחרית הודיעו לו שיש עליו קטרוג גדול ומוכרח הוא להעדר מעוה"ז בקרוב, ויתנו לו סימן כי בעת תפלת נעילה יתקדרו השמים בעבים ולא יוכלו לחדש הלבנה, ולכן לחש דבר זה באזני הרה"ק ר' וואלף, והרה"ק ר' וואלף התאמץ בתפלה עד שפעל בעד רבו לטוב, ובהתימו לספר המעשה הזאת אמר הסבא קדישא להזקן מהמעשה ניכר כי היא אמיתית כי האמת ניכר (מעשיות ומאמרים יקרים, סקווער).

איש דורות... ראו עיניו

באמצע אמירת התורה של הבעשטה"ק אירע כמה פעמים שבעל ה'תולדות' זי"ע הפסיקו באמרו שהאריז"ל אומר להיפך, פ"א כשהתגלה האריז"ל לפני הבעשטה"ק ור' וואלף הי' ישן אז בחדרו והקיצו הבעשטה"ק שיראה את האריז"ל שבא אצלו שיוכל לענות לה'תולדות', (שבחי הבעש"ט).

פ"א רצה ר' וואלף לנסוע לארץ ישראל, ונכנס אל רבו הבעש"ט, לקבל ממנו ברכת פרידה, בירכו הבעש"ט שיסע לשלום, והוסיף: ר' וואלף ייזהר בדבריו, וידע מה להשיב, נסע ר' וואלף לדרכו עם ספינה, באמצע הדרך הגיעה הספינה אל אי אחד, ויצאו כל הנוסעים אל האי כנהוג, וחזרו מיד אל הספינה, ר' וואלף יצא אל האי להתבודד קצת ומחמת גודל הדביקות וההתבודדות נשתהה שם זמן ארוך ושכח לחזור לספינה, והספינה הלכה משם לדרכה, כשהפסיק ר' וואלף התבודדותו, ראה שהוא בצרה גדולה שהוא נשאר יחידי במקום שמם, התחיל ללכת משם, וראה מסילה אחת עוברת, הלך בדרך המסילה וראה מרחוק בית אחד, נכנס אל הבית וראה זקן אחד יושב שם, הזקן נתן לו שלום, ושאל אותו הזקן למה הוא כל כך מודאג, השיב לו ולמה לא אדאג הלא אני בצרה גדולה הספינה שלי הלכה לה ואני נשארתי לבדי, אמר לו הזקן אל ידאג, תשאר פה לשבת ואחר שבת יבואו ספינות ותסע באחת מהם, וכן הי' ר' וואלף שבת שם, ואחר שבת באו ספינות לאותו מקום, והזקן הלך עמו ללוותו אל הספינה, בהגיעם אל הספינה, שאלו הזקן, ר' וואלף שכחתי לשאול אותך, מה שלום היהודים במדינתו ומה מצבם, ר' וואלף בהיותו טרוד מאד, השיבו "השם יתברך אינו עוזב אותם", ונכנס אל הספינה והספינה הפליגה לדרכה, כשדעתו נתיישבה עליו התחיל ר' וואלף להתבונן בשאלת הזקן, ונצטער: מה עניתי לו, הלא הבעש"ט אמר לי שאדע מה להשיב, ולמה לא סיפרתי להזקן על גודל הדוחק והצער של היהודים במדינתנו, ומרוב צערו החליט לחזור מדרכו ולבוא אל הבעש"ט, וכן עשה, כשבא להבעש"ט נתן לו הבעש"ט שלום, ואמר בכל יום עומד אברהם אבינו לפני השי"ת ושואל אותו: רבונו של עולם, בני, היכן הם, והשי"ת משיבו איני עוזב אותם, והראי' ר' וואלף נוסע לארץ ישראל, והוא יהודי כשר, שאל אותו עליהם, אילו היית מספר לו גודל היסורים והצער של ישראל בגלות, הי' הגואל צדק בא, אבל אתה לא שמרת על ציווי והגלות נמשכת.

ואברכך, בממון

ר' וואלף הי' רב בקהילה קטנה, פ"א נתארח הבעש"ט אצלו ועשה ארוחה טובה עבורו, אחר הסעודה אמר הבע"ש שלחו אחרי מעד טוב, אך בעד ב' זהוב מידה, כי הי' גם מעד בזול אך הוא רוצה שישתו מין המובחר, ונתכרכמו פניו (של ר' וואלף, הכ'), כי לא הי' לו ממש פרוטה כי גם על הארוחה הי' בקושי גדול, (ר' וואלף הי' עני גדול, הכ') ואמר עוד פעם, שלחו למה אתם עצלים להושיט ידכם להכיס שלכם וליקח ב' זהוב, וכן עשה ומצא שם ב' זהוב, ושלח אחרי משקה (כתבי ר"י שו"ב).

זקן בא בימים

זכה לשיבה טובה מופלג מאד נפטר ביום י"ב חשון שנת תקמ"ח–ט והוטמן בבהי"ח במעזיבוש לימין רבו מרן הבעשטה"ק זי"ע, הנה בכתבי ר"י שו"ב מובא וז"ל: אחר פטירת הבעש"ט הי' ר' וואלף קיצעס הזקן שבחבריא כי הי' אז בן צ' שנים, וזקן מהבעש"ט, והמובן כי הלך אחר הלוי' בראש כולם אצל מטתו של הרב, כשבאו להב"ע צוה להעמיד מטתו והלך וגילה מעט הפנים של הרב ואח"כ כיסה אותו, וכן עשה איזה פעמים עד קבורתו, אח"ז אמר הענין שעשה כן, מחמת שהמלאכים ושרפים ואופנים הי' תשוקתם להביט בפניו בחייו אך לא היו יכולים להסתכל בו בחיים מגודל קדושת אור פניו, עתה ראיתי שנתקבצו מלאכי מעלה ורצו להסתכל בפניו מחמת שעתה ירד הקדושה קצת כמובן, היו יכולים להסתכל בו, ועשיתי מבוקשתם, וגיליתי פניו איזה פעמים בכדי שיוכלו לראותו, עכ"ל, נמצא שבשנת תק"כ שנת פטירת הבעשטה"ק הי' בן צ' שנים, ור' וואלף נסתלק בשנת תקמ"ט או כמובא בשבחי הבעש"ט תקמ"ח, נמצא שבעת פטירתו הי' לערך קי"ח שנים.

דבר בעתו

חודש פרחשון (א)

לקט מפרי קודש לפי ערכי וקדושי עליון בגודל קדושת היום וסגולתו

שמעתי מחותני מרן הק' מריזשין זי"ע טעם על קריאת שם החודש "מרחשון", כי אחרי החדשים אלול ותשרי שנעוץ סוף השנה בתחילתה, שכל בית ישראל ואפי' הדיוטים שבהם עסוקים בעבודת ה' באהבה ויראה, לזאת בא אחריהם חודש מרחשון שהוא מלשון מרחשין שפוותייהו (חגיגה ג.) והיינו משירות ותשבחות של אלו השני חדשים, ונשאר רושם לטובה, משל למה הדבר דומה לאדם היוצא מבית הכנסת אחר תפילתו, ועדיין ממלל בזמירות ובפיוטים דנגרר בתר רישא ממה שהתחיל בהיותו בבית הכנסת וכמו כן אחרי חדשים גדושים כאלו בתורה ותפלה שפוותיו מרחשון כאילו מעצמם באלו הדברים אחרי שנתרגל בזה כ"כ.

(צמח צדיק)

◆◆◆

בשם הרה"ק הרה"מ מקאזניץ זצללה"ה זי"ע למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מהימים הנוראים מתרחשין עוד בשפתא דישראל, והיינו שמגודל מרירות נפשו אחרי רואו שכבר עברו הימים נוראים והוא העלה חרס בידו שלא הרגיש כלל מגודל קדושתם שעדיין לא שב ונשאר מבחוץ מהקדושה ומתעצב אל לבו ואומר איך אבוא עוד אל שער המלך בלבוש שק ואיך אעיז עוד להרים ראשי בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, ומה גם לגשת אל הקודש ולפתוח את פי לדבר דבר קדם מלכא עילאה, ונתעורר בקרבו הפחד מהימים הנוראים, ומגודל הפחד לא יוכל לפצות את פיו, רק התפילות מתרחשין בשפתיו, ובוטח בה' אלוקיו, ובגודל חסדי ה' כי לא תמנו.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הנה זכיתי להיות אצל המגיד הקדוש מטריסק זצ"ל זי"ע בערך ח"י פעמים, ושמעתי פעם אחת בר"ח חשון דברי תורה מפיו הקדוש, בניגון יפה כדרכו בקודש, ואמר בתוך הדברי תורה, כי חשון הוא מזל עקרב, וכי שייך לשרץ טמא כמו עקרב שיהי' לו מזל, וגם על מאמר חז"ל (סנהדרין צז.) שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב, מה מרומז בזה, ואמר הוא ז"ל כי הצדיק נקרא עקרב, ע"ד המשנה (אבות ב י) ועקיצתן עקיצת עקרב, ונוטריקון של עקר"ב הוא ע'ושים ב'אימה ר'צון ק'ונם, כי בחודש חשון שהוא לאחר חודש תשרי אשר הצדיקים עבדו את ה' במצוות יקרות שופר סוכה לולב ואתרוג ועוד, ולכן בחודש חשון שהוא תיכף אחר חודש תשרי מזלם של הצדיקים חזק, שבכוחם לפעול ישועות לכל ישראל, וזהו ביאור הגמרא: ג' דברים באים בהיסח הדעת, ומהם עקרב, כי אפילו פקודה הבא על ידי הצדיק, המרומז בעקרב, בא גם כן בהיסח הדעת.

(מצמיח ישועות)

◆◆◆

בשם הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל: הצירוף של חודש מר–חשון יוצא מדברי הכתוב (דברים כו טז) ו'דבש ה'יום ה'זה י', ויש לרמז בזה ענין המנהג לטבול פרוסת המוציא בדבש בימי הרחמים והרצון, שע"י אכילת הדבש בימי תשרי, ממתיקים חודש הבא "מר חשון", למתוק המתוחים ולהפכם לטובה.

(רועה אבן ישראל)

◆◆◆

שמעתי מכבוד אאמו"ר הק' זללה"ה שכשם שבכל לילה ולילה נעשה מעשה חשבון במרום על כל התהלוכות היום שעבר מן כל אחד ואחד כנודע, כמו כן הוא בסוף כל חודש סמוך תחילת החודש דסמיך ליה נעשה מעשה החשבון במרום על כל התהלוכות דכל החודש שעבר, אשר ע"כ סוף החודש המובחר דתשרי וכדומה עת רצון ורעוא דרעווין אשתכח אז, יען שאז עת עשות חשבון על כל התהלוכות ועל כל אשר נעשה בכל החודש, וא"כ נתעורר אז כל החבילות מצוות וכל התפילות וכל הצדקות וכל הצטדקאות אשר ישראל היו עושים בכל החודש הזה, לכן בוודאי עבור זה בכח ההתעוררות הליזה נעשה ממילא עת רצון גדול להשפיע על חודש חשון הבא, עכ"ד הקדושים זצ"ל.

(צבי לצדיק)

◆◆◆

אחר החג וחודש חשון יתאמץ ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי היא תחילת השנה וסימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להודות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפנים ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"ו, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו.

(עבודת הקודש)

שיר וקו"ל תודה

מריחוק מקום וקירוב לבבינו, ברכת מזל טוב תטופנה שפתותינו, קדם ידידינו וידיד כל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, ושמוא"ל בקוראי שמו, טעמו ונימוקו עמו, הכה"ן הגדול מאחיו, יראת ה' חופף על פניו, דולה ומשקה מתורת רבותינו לאחרים, שבחו בפי ישרים, לשונו עט סופר במלאכתו, כה"ן שיפה דעתו, ידיו רב לו בתורה ובחסידות, איש האשכולות, לו יאתה לו התודה והברכה על עזרתו הנכונה, תמיד בכל עת ועונה, למען גליונינו המפורסם ברננה, ובמיוחד במדור "משולחן מלכים" להרוות צמאון עדת מי מנה, האי ניהו האי גברא רבא ויקירא, נודע לעוז ולתפארה, זכה לקירבה וחיבה יתירה אצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע ולהבחל"ח אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הרה"ג רבי

שמואל הכהן פריעדמאן

שליט"א

לרגל שמחתו הכפולה בסימן טוב ובמזל טוב

שמחת אירוסי נכדו החתן ני"ו בשעטו"מ

בן בנו ידידינו החשוב הנודע לתפארה

הר"ר **ישראל מאיר פריעדמאן** הי"ו

מנה"ר במוסדותינו הק' בעי"ת מאנסי יצ"ו

שמחת אירוסי נכדתו הכלה שתחי' בשעטו"מ

בת חתנו ידידינו החשוב הנודע לתפארה

הר"ר **אברהם יהושע טעללער** הי"ו

אב"י ומרגליות בעיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו

ותהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות באהליך, ואך טוב וחסד ירדפוך, לאורך כל ימי חייך, ותזכה להמשיך בפעולותיך, ותמיד נספר תהילתיך, וראה בנים לבניך, עוסקים בתורה ובמצות כאוות נפשיך, ותמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלבינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

החותמים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התעלחדותינו" בארה"ק

מערכת "קול התעלחדותינו" בארה"ב

סימן טוב ומזל טוב

פנימי העדגס בלתי מוגה

משורלחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א מבארא פארק בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת לך לך תשפ"ו לפ"ק

רבינו קידם בברכה את האדמו"ר מסקווירא שליט"א מב"פ שבא יחד עם אחיו ומחותנו הרה"צ ר' פנחס טווערסקי שליט"א לקראת שמחת נישואי צאצאיהם שיחי'

רבינו עיין בהזמנת החתונה

ואמר: מ'איז זיך משדך אין די משפחה, הייסט עס.

האדמו"ר מסקווירא: יא, מ'האט דן געווען וועגן זיך משדך זיין צווישן זיך, אין די משפחה.

רבינו: אמאל איז אזוי געווען, ביי אלע רבי'ם איז געווען אז מ'האט זיך משדך געווען אין די משפחה איינער מיטן צווייטן, די געשווויסטער צווישן זיך.

ס'איז געווען אזוי אין צאנז, און אין סיגוט אויך, אין אלע רבישע הויפן.

האדמו"ר מסקווירא: אין טשערנאביל איז עס געווען גאר שטארק.

רבינו: איבעראל איז דאס געווען אזוי. דער ייטב לב האט זיך משדך געווען מיט א ברודער.[1]

און דעם ייטב לב'ס קינדער האבן זיך עטליכע מאל משדך געווען. בקיצור, אסאך שידוכים איז געווען אזוי נאנטע קרובים.

דער קדושת יו"ט האט אויך געמומען [בזיוו"ש] א נאנטע קרובה, זיין שווער איז אים געווען א פעטער.[2]

דער פעטער ז"ל איז געווען אן איידעם בזיווג ראשון ביים פלאנטשער רב,[3] איז עם געווען א שני בשלישי.

האדמו"ר מסקווירא: יא, אויך א קרובה, א שני בשלישי.

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אויך אזוי געטוהן, ביי ביידע פון זיינע טעכטער, ער האט זיך משדך געווען מיט נאנטע קרובים, ביידע זענען געווען זיין טאטן'ס אייניקלעך, דאס הייסט דעם זיידן דעם קדושת יו"ט'ס אייניקלעך.[4]

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: דער קאלאשיצער רב האט געהאט זיינע פיר זיידעם (מצדו ומצד זו' הרבנית ע"ה), אלע זענען געווען דעם צאנזער רב'ס קינדער.

רבינו: יא, דער קאלאשיצער רב איז שוין געווען אן איר איר אייניקל פון דברי חיים, ער איז געווען אן איר אייניקל בן אחר בן פון רבי דוד'ל קשאנובער,[5] און דורך זיין מאמען איז ער געווען אן איר אייניקל פון דברי חיים, זי איז דאך געווען דעם שינאווער רב'ס טאכטער.[6]

---

1 חתנו הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים ז"ל אבד"ק וואלאוויע, הי' בן אחיו הגה"ק רבי שמואל מגארליץ ז"ל.

2 ה"ה אחי אמו הגה"ק רבי יואל אשכנזי ז"ל אבד"ק זלאטשוב מח"ס שו"ת מהר"י אשכנזי, שהי' בנו של הגה"ק רבי משה דוד אשכנזי ז"ל אבד"ק טאלטשאווע, חותנו של זקינו הק' מרן הייטב לב ז"ל.

3 בנו של הגה"ק רבי משה מראזוואדוב ז"ל חתן זקינו הק' הייטב לב ז"ל.

4 ה"ה חתנו הגה"צ רבי יקותיאל יהודא ט"ב ז"ל אב"ד סיגוט הי"ד, היה בן אחיו מרן הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל. וכן חתנו הגה"צ רבי חנני' יו"ט ליפא ט"ב ז"ל אב"ד סעמיהאלי היה בן גיסו הגה"ק אב"ד קערעצקי ז"ל חדב"נ מרן הקדוי"ט ז"ל.

5 אביו הגה"ק רבי מנחם מענדל הלברשטאם ז"ל אבד"ק פריסטיק, הי' בנו של הגה"ק רבי ארי' לייבוש ז"ל אבד"ק דוקלא, בנו של הגה"ק רבי דוד ז"ל אבד"ק קשאנוב, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

6 אביו הגה"ק רבי מנחם מענדל הלברשטאם ז"ל אבד"ק פריסטיק, הי' חתן דו"ז הגה"ק משינאווא ז"ל.

און זיין רביצין איז אויך געווען צוויי מאל אן אייניקל, דער קאלאשיצער רב איז דאך געווען אן אייידעם ביי רבי משה"לע בארדיובער,[7] במילא איז זי געווען אן איר אייניקל דורך איר טאטן, ער איז דאך געווען דעם גאריליצער רב"ס א זוהן. און זי איז אויך געווען אן איר אייניקל דורך די מאמע, וויייל זיין שוויגער איז דאך געווען א טאכטער פונעם קרייזער רב רבי אהרן.[8]

בקיצור מ'האט זיך אייביג משדך געווען, רבי אלישע דעם גאריליצער רב"ס זוהן איז געווען אן אייידעם ביים רבי מאטעלע הארנסטייפלער, אזוי האבן זיך אלע משדך געווען, דער זיידע רבי שלום אליעזר"ל איז געווען אן אייידעם ביי זיין שוועסטער. אין צאנז האט מען זיך אזוי אסאך מאל משדך געווען.

האדמו"ר מספקווירא: אונז בייידע, איך מיט מיין ברודער (המחותן) ביידע אונזערע שוויער"ס זענען טאקע אויך טשערנאבלער קינדער. ביי מיר, מיין שוויער איז דאך ראחמיסטריווקא (הרה"צ רבי מנחם נחום טווערסקי ז"ל ראש ישיבת מאור עינים ראחמיסטריווקא בארה"ק ת"ו) זיין שוויער איז טריסק (הרה"צ מטריסק לאנדאן שליט"א).

רבינו: מיין טאטנס זיווג ראשון איז אויך געווען א שני בשני (ה"ה הרבנית הצ' מרת חנה ע"ה בת הגה"ק אב"ד קרקעציקי ז"ל דהב"ג מרן הקדושת יו"ט ז"ל). און מיט מיין מאמע ע"ה איז דער טאטע ז"ל געווען א שלישי בשלישי (כי הרבנית הצ' מרת פעסיל לאה ע"ה היתה בתו של הגה"ק רבי אהרן מוואלאוויז ז"ל בן הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל מוואלאוויז ז"ל, חדב"נ מרן הייטב לב ז"ל).

האדמו"ר מספקווירא: כ'פלעג פרעגן מיין טאטן ז"ל, מענטשן זאלן זיך לכתחלה אזוי פירן?, זאגט ער, ביי אונז האט מען געוואוסט אז ס'איז גאר נאך בעסער אזוי, די קינדער זענען אינגאנצן...

מ'זאגט אז דער צאנזער רב ז"ל האט אמאל געזאגט, מ'האט אים געפרעגט פארוואס ער איז אזוי מכבד דעם איידעם, רבי מרדכי בער הארנסטייפלער, וויייל ער איז א תלמיד חכם? פעלט דען תלמידי חכמים? ס'איז דאך דא נאך תלמידי חכמים..., זאגט ער ניין, תלמידי חכמים האב איך שוין געזעהן אסאך, אבער ווייל ער איז א טשערנאבלער אייניקל, דאם איז געווען ביי אים אזוי חביב.[9]

דער בעלזער רב (הגה"ק מהרי"ד ז"ל) האט דאך אויך געזאגט אז ער וויל אז דער גאנצער אויבן–אן ביי אים זאל זיין מיט טשערנאבלער אייניקלעך.[10]

---

7 הגה"ק רבי משה הלברשטאם ז"ל אבד"ק בארדיוב, בנו של הגה"ק רבי ז"ל אבד"ק גאריליץ, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

8 הגה"ק רבי משה"לע בארדיובער ז"ל הי' חתן הגה"ק רבי אהרן ז"ל אבד"ק צאנז הנקרא קרייזער רב, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

9 עיי' בס' רבינו הקדוש מהארנאסטייפל (עמ' י"ח) מה שסיפר כ"ק האדמו"ר ר' משולם זושא טווערסקי ז"ל מטשערנאביל-בני ברק, ממה ששמע מפי זקנו הרה"ק מטשחויב ז"ל הי"ד בנו הצעיר של מרן מצאנז ז"ל שאמר בזה הלשון: אפילו שהרה"ק מהארנאסטייפל היה גדול בתורה, ואבי הרי היה מבין על גאונות בתורה... אבל לא היה יום שמחה בחייו כמו אותו היום, בו זכה (בשידוך הרה"ק מהארנאסטייפל עם בתו) להשתדך עם בית טשערנאביל, מלבד גדולתו של החתן, הוא הרי היה פאר היחס... ע"ש.

להלן העתק מס' 'דרכי החיים' אשר בו יש הסכמות משושה צדיקי בית טשערנאביל:

הסכמת

ג 5

10 עיין בקובץ אור לנתיבתי (גליון י"ח עמ' פ"ד) שבשנת תרט"ו בא בברית האירוסין הרה"ק רבי משה מרדכי ממקארוב ז"ל עם מרת חוה ע"ה בתו הבכירה של כ"ק מרן המהר"י מבעלזא ז"ל, כ"ק מרן מהר"ש ז"ל עוד היה בחיים, והיה כמובן ראש המסובים בשמחת האירוסין ואף העריך על ראש נכדתו הכלה שגדלה בביתו נאווה קודש ברכות חמות ונלהבות בידוע אצל חסידי בעלזא, כ"ק מרן מהר"ש ז"ל שמח מאד בשעת גמור שידוך זה, עקב שעי"ז זכה להשתדך עם נכדי רבו הק' מלובלין ז"ל, היה זה גם השידוך הראשון שבית בעלזא השתדכו עם בית טשערנאביל, וכידוע שהיה זה לחשיבות אצל רבוה"ק מבעלזא

רבינו: יא, כ׳האב אויך אזוי געהערט פון טאטן ז״ל, ער האט געזאגט אז דער בעלזער רב האט געזומען איידימער טשערנאבלער אייניקלעך, און האט געזאגט איך וויל האבן א אויבן–אן פון טשערנאבלער אייניקלעך.[11]

מיין טאטע ז״ל איז געבוירן געווארן אין ראצפערט (מקום מגורו של זקינו הרה״ק רבי שלו׳ אליעזר׳ל ז״ל), דער בעלזער רב האט דעמאלטס געוואוינט אין ראצפערט, דאס איז געווען אין תרע״ה ביי די ערשטע וועלטס קריג און דער בעלזער רב האט געפליכטעט קיין ראצפערט, און דער זיידע האט מכבד געווען דעם בעלזער רב מיט סנדקאות, דער בעלזער רב איז געקומען צום ברית, ער איז געווען סנדק, האט ער געהייסן פאר די קינדער, פארן בעלזער רב רבי אהרן, מיט רבי פינעלע (אבד״ק אוסטילא) וואס איז געווען זיין איידעם, האט ער געהייסן זיי זאלן אנטוהן שטרייכלעך צום ברית, אלץ טשערנאבלער אייניקלעך.[12]

האדמו״ר מספקווירא: בעצם איז דאך די באבע, דעם עצי חיים׳ס רביצין, געווען א טשערקאסער אייניקל.

רבינו: יא יא, אלץ קרובים האט ער געהייסן אנטוהן שטרייכלעך צום ברית. דער בעלזער רב איז דאך געווען א איידעם אין טשערנאבל.[13]

האדמו״ר מספקווירא: מ׳זאגט דאך אז דער בעלזער רב האט אנגעזאגט, אז עטין מוזט יעצט טאג רעדן פון טשערנאביל. אויב מ׳געדענקט נישט וואס צו רעדן זאל מען רעדן אפילו פון די טישן און בענק וואס איז געווען ביים זיידן אין צימער.[14]

אונז זעמיר אויך טשערקאסער אייניקלעך פונעם טאטנ׳ס מאמעס זייט.

דער טאטע ז״ל האט דערציילט א מורא׳דיגע מעשה, דער טשערקאסער איז דאך געווען אן איידעם ביים מיטעלן רבי׳ן (הרה״ק רבי דוב בער ז״ל בנו של הרה״ק בעל התניא ז״ל), און ער האט געזומען א שוואגער זיינעם רבי נחום שניאורסאן פאר אן איידעם.

רבינו: רבי נחום פון ניעזשין.

האדמו״ר מספקווירא: יא, און ביי דעם רבי נחום איז געבוירן געווארן א קינד, איז רבי נחום געקומען זאגן פארן שווער דער טשערקאסער, ׳מזל טוב ס׳איז געבוירן געווארן א מיידעלע׳. האט דער טשערקאסער געזאגט, ׳מזל טוב ס׳איז געבוירן געווארן א יונגעלע׳... איז ער געגאנגען צו די יולדת, זי זאגט ׳מזל טוב א מיידעלע׳, האט דער טשערקאסער נאכאמאל געזאגט, ׳מזל טוב א יונגעלע׳... און נאכדעם איז געווען א דריטע מאל... און אז ער האט געזעהן א דריטע מאל ווי דער שווער שטעלט זיך אזוי, איז ער צוריק געגאנגען פרעגן, און איז צוריק געקומען אז דער שווער איז געווען געראטבט אז ס׳איז א יונגעלע...

וועז ס׳איז געקומען צום ברית, דער טשערקאסער האט געהאט סנדקאות מיט קריאת השם, און ביי ׳ויקרא שמו בישראל׳ איז ער געבליבן שטיין פאר׳מח׳ט א שטיק צייט, שפעטער האט ער געגעבן דעם נאמען ׳מרדכי דוב׳, צי ׳מרדכי דוב בער׳.

שפעטער האט אים איינער געפרעגט וואס איז געווען אז דער רבי איז געווען אזוי פאר׳מח׳ט? האט ער פארציילט די מעשה, אז דער איידעם איז געקומען צו אים אין טאג וואס דאס קינד איז געבוירן געווארן, ער האט געזאגט ׳מזל טוב ס׳איז געבוירן געווארן א מיידעלע׳, האב איך געזאגט ׳מזל

להשתדך עם צאצאי גזע קודש טשערנאביל, בשל גודל הערצתם להמגיד טשערנאביל ובניו הק׳.

וכן עיין בס׳ מפי ספרים וסופרים (על אבות עמ׳ שצ״ח) שכאשר נשתדך הרה״ק מרוזין ז״ל עם הרה״ק מהרצ״ה מרימנוב ז״ל, מנה הרה״ק מרוזין את היחוס שלו, וכה אמר: אבי היה רבי שלום, זקיני רבי אברהם המלאך, אבי זקיני הגדול הרבי ר׳ בער ממעזריטש ז״ל, כמו כן הנני נכד של רבי נחום מטשערנאביל ז״ל כי היה חתן חתנו, ודודי הינו רבי מאטעלע מטשערנאביל ז״ל... עיי״ש המשך הסיפור.

11 והיו לו ארבעה חתנים נכדי בית טשערנאביל, ואלו הן: א) הגה״צ רבי פנחס טווערסקי ז״ל אבד״ק אויסטילא, בן הרה״ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקא ז״ל, ב) הגה״צ רבי יצחק נחום טווערסקי ז״ל מראצוא-רוסקא, ג) הגה״צ רבי יוחנן טווערסקי ז״ל אבד״ק הארבישוב, ד) הגה״צ רבי יוחנן טווערסקי ז״ל (ב״ר משה נחום ז״ל נכד ראחמיסטריווקא), ובבעלואה היו קורין אותם יוחנן א׳ ויוחנן ב׳.

12 כי מרן העצי חיים ז״ל היה חתנו של הרה״ק רבי שלום אליעזר׳ל מראצפערט ז״ל, חתן גיסו הרה״ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז״ל, בן הרה״ק רבי משולם זושא מטאלמאש ז״ל, חתן הרה״ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז״ל, בן הרה״ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז״ל.

13 הגה״ק מהרי״ד מבעלואה ז״ל הי׳ חתן הרה״ק רבי ישעי׳ משולם זושא ז״ל בן הרה״ק רבי אהרן מטשערנאביל ז״ל, בן הרה״ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז״ל.

14 עיי׳ בס׳ ילקוט מאורי אור (עמ׳ רע״ט) שהרה״צ רבי משולם זושא מטשערנאביל -ב״ב ז״ל סיפר שפע״א היה בבעלואה והלך לבקר דודתו הרבנית של הגה״ק המהרי״ד מבעלואה ז״ל, וסיפרה לו שבעלה הק׳ היה בכל יום אחר התפילה בשעת קיפול התפילין מדבר מחו״ז הרה״ק רבי אהרן מטשערנאביל ז״ל, ופע״א שכח, וכשבא לביתו נזכר שלא דיבר מזקה״ק, אבער וואס קען מען רעדן מיט א אידענע, אז דיבר עמי מהדרו ומביתו היכן עמדו השולחנות והכסאות.

טוב א יונגעלע׳... מ׳וועט מיינען אז ס׳איז רוח הקודש, ניין, ס׳איז א דבר פשוט מאוד, דער טאטע (הרה״ק רבי מאטעלע המגיד מטשערנאביל ז״ל) איז געקומען צו מיר די נאכט פאר וועז דאם קינד איז געבוירן געווארן, ער האט מיר געזאגט ׳זאלסט וויסן אז דער נאמען איז מיינם,׳ נו אז דער טאטע זאגט אז דער נאמען איז זיינם, האב איך געוואוסט אז קיין מיידל קען דאם נישט זיין... א נאכט פאר״ן ברית איז דער שווער (הרה״ק רבי דוב בער ז״ל) געקומען צו מיר ׳דער נאמען איז מיינם,׳ האב איך מחליט געווען צו געבן דעם שווער מיטן טאטנ׳ס נאמען צוזאמען (מרדכי בער).

וען כ׳בין אנגעקומען צו ׳ויקרא שמו בישראל׳, שטייט מיר דער בארדיטשובער רב פאר די אויגן, האב איך פארשטאנען וואם וויל ער? מן הסתם וויל ער אויך דעם נאמען, האב איך אים געמוזט מסביר זיין אז איך קען שוין נישט געבן דעם נאמען, ווייל כ׳האב שוין מחליט געווען צו געבן נאכן טאטן און נאכן שווער, אבער ער רירט זיך נישט אוועק, כ׳האב פראבירט מסביר צו זיין, אבער כ׳זעה אז ער רירט זיך נישט אוועק, האב איך מיך אנגעהויבן מתבונן צו זיין וואם קען ער וועלן פון מיר? כ׳פארשטיי נישט וואם ער וויל, כ׳האב מיך מתבונן געווען און כ׳האב ארייך געטראכט ביז ס׳איז נתברר געווארן אז דאם קינד וועט ווערן שפעטער א בארדיטשובער אייניקל...[15]

רבינו: די מעשה האב איך אויך געהערט, אבער אויפ רבי מאטעלע הארנאסטייפלער. ער האט דאך אויך געהייסן רבי מרדכי דוב, ס׳איז א צוזאם געשטעלטער נאמען, ׳מרדכי׳ און ׳דוב׳, וועז ער איז געבוירן געווארן איז געקומען אין חלום דער רבי ר׳ מאטעלע טשערנאבלער, ער איז געווען א עלטער זיידע, און ער האט געבעטן דעם פאטער ער זאל א נאמען געבן נאך אים.

רבי מאטעלע׳ס פאטער האט געהייסן רבי זושא,[16] און דער אנדערער זיידע דער מיטעלער רבי (הגה״ק רבי דובער מליובאוויטש ז״ל חותנו של הרה״ק מטשערקאס ז״ל) איז אויך געקומען אין חלום, און געבעטן מ׳זאל א נאמען געבן נאך אים, האט מען אים גערופן נאך ביידע זיידעם. ווייל ׳דער זיידע׳ האט געבעטן און ׳דער זיידע׳ האט געבעטן, האט מען אים געגעבן ביידע נעמען ׳מרדכי דוב׳.

האדמו״ר מספקוירא: מיין טאטע האט עם געהערט פון מיין זיידן וואם האט עם געהערט נאך פונדערהיים די מעשה. און אונז זעמיר טשערקאסער אייניקלעך דורך דעם רבי מרדכי בער. דעם טאטנ׳ס מאמע איז געווען א אייניקל פון אים, זי איז געווען א טאכטער פון זיינם א טאכטער.

רבינו: איך האב עם געהערט פונעז טאטן ז״ל אזוי דערציילן.

האדמו״ר מספקוירא: ביידע מעשיות קענען דאך זיין אמת.

אבער דא ביי די מעשה וואם מיין טאטע האט דערציילט קומט צו נאך א חלק, די מעשה מיטן בארדיטשובער רב.[17]

רבינו: יא. דער טשערקאסער איז דאך געווען אן איידעם ביים מיטעלע רבי׳ן פון ליובאוויטש ווען ער האט התונה געהאט האט נאך דער תניא געלעבט, און ער האט נאך געגעסן קאסט ביים עלטער שווער דער בעל התניא. און טשערנאביל איז געווען אביסל געשפאנט מיטן תניא וועגן דעם דרך [העבודה אמירת הד״ת וכו׳].[18]

---

15 ה״ה הרה״ק רבי דוב בער שניאורסאן ז״ל מק״ק שנאמפול, שנשא אח״כ את הרבנית בתי׳ ע״ה בת הרה״ק רבי לוי יצחק ז״ל משיטיווע, בנו של הרה״ק רבי דוב בער דערבארעמדיגער ז״ל בנו של של הרה״ק הקדושת לוי מבארדיטשוב ז״ל.

16 ה״ה הרה״ק רבי משולם זושא יצחק אוירבאך ז״ל מטאלמיטש בן הרה״ק רבי מיכעלע מקוירימא ז״ל וחתן הרה״ק רבי ישראל יעקב מטשערקאס ז״ל.

17 ויש לציין שכס׳ רבינו הקדוש מהארנאסטייפל (עמ׳ ב) מובא גם עובדא זו על הרה״ק מהארנאסטייפל, ושם מביא שבעת נתינת השם ראה את הרה״ק מבארדיטשוב, והרהר בדעתו שאולי רוצה שיתן את השם על שמו, אך אח״כ החליט שהוא הגיע בתור מחותן, כי הוא היה מחותנו של האדמו״ר האמצעי, כיון שבתו הרבנית מרת שרה ע״ה נישאה להרה״צ ר׳ אליעזר דערבארעמדיגער ז״ל, בן הרה״ק ר׳ מאיר מבארדיטשוב בעל מחבר ספר כתר תורה, בנו של הרה״ק ר׳ לוי יצחק מבארדיטשוב ז״ל.

18 הנה ידוע דעתם של שאר כל תלמידי המגיד הק׳ ממעזריטש ז״ל היתה, שאין ללמד להמוני החסידים להרבות בהתבוננות וידיעה באלקות ולעסוק בנסתרות, אלא שעיקר הדרך להשפיע להחסידים הוא להדריכם לעבודת ה׳ בדרך המוסר בסור מרע ועשה טוב, ללמדם איך לזכך הגוף ולתקן המדות ולהכניסם בברית אמונת חכמים וכו׳, כן סברו שעל הצדיק להכניס בדברי תורתו עבודה רבה, כדי להשפיע להשומעים להבעיר בהם הניצוץ להלהיב אותם לעבודת ה׳, וגם לתקן בזה את נשמתם, ובשום אופן לא יהי׳ התורה ח״ו באופן של חכמתו מרובה ממעשיו, וע״ז נתלקחה הוויכוח הידוע בין הרה״ק הרבי ר׳ ברוך ממעזיבוז עם הבעל התניא כמבואר באריכות בכס׳ מסע באריטשוב, וכן המחלוקת של הרה״ק רבי אברהם מקאליסק ז״ל נגד שיטת תורת חב״ד כמבואר באריכות בכס׳ בית רבי.

וכן מבואר יפה ענינים אלו בתוך אגרת קדשו המפורסמת של הרה״ק ר׳ אהרן מטשערנאביל ז״ל (נדפס בילקוט מאורי אור עמ׳ רצט), וזל״ק:

...אלקים יחנכם בניי ידידי, כבר מרגלא בפומא לאמר, טוב לגבר שיחנך דרכו בפשטיות התורה להגות בה יומם וליל, ולשומרה כסדר הש"ע אחת לאחת, וחלילה להם לדחוק את השעה לעלות במעלות, כי אולי יפסוק דרגא מתותייהו ויפלו חלילה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, הסו בניי הסו, במופלא מכם אל תדרשו, חבו כמעט רגע עד יתנוססו אבני נזר על אדמתו, וימלא הארץ דעה את ה', וביני ביני יסמוך דבריי לבכם, כי בן הייתי לאבי ויורני לאמר כדבר אשר אבי הוריתיכם היום הזה.

ואם יאמר האומר בהפקירא ניחא ליה, וימעט חמידא דאורייתא לרדוף כל היום להשיג אהבת ה' ויראתו ית"ש, אל תאמין בו שטה מעליו ועבור, כי לא מחכמה שאל זאת, אטו יראה מלתא זוטרתא היא לבוא אליה בידים ריקנית טרם אשר יתוש כח אדם בליעל ע"י התורה, הס כי לא להזכיר זאת, נקטו האי כללא בידכם כי דרך הממוצע חשוב ומקובל לפני השי"ת, וע"י התורה יוכל כאו"א לבוא אף למדריגה גדולה שבגדולות.

והעיקר האמונה, כי מאז בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה, יסוד ושורש העבודה להאמין בה' ובמשה עבדו אשר התפשטותא בכל דרא ובכל צדיק, ויפתח בדורו כו', אשר מבלעדי צדיק ונושע לו חיה יחיה אלף שנים לא יבקע בידם מאומה כ"א כמצות אנשים מלומדה יחשב להם, אשר לא כן עמדם בהיום אשר באו כולם להתקשר לצדיקי הדור אשריהם מה טוב חלקיהם.

אשרי מי שבא למדת חסידות ותלמודו בידו, הלא במעט קט יוכל להשיג אהבת ה' ויראתו ע"י פעולת צדיק לחיי העוה"ב, כללו של דבר לפי שכלו יהולל, כפי ערך הכנתו ע"י התורה כ"כ שופע עליו חלק אלקי ממעל, והכל ע"י הצדיק אשר נפשו קשורה בו...

השומע ישמע לקיים את כל דברי האגרת הזה, ואהיה אנכי למגן ולמחסה להם, כי נתוספה אהבתם בלבי עשרת מונים בשמעי אשר התחילו להתמיד בליומדיהם בעיון, כן יוסיף ה' אומץ לבם, חזקו ואמצו ידידי עשות כל אשר בכחכם לעשות, ועלי היו כולנה לתקן את נפשותיכם כל אחד על מקומו יבוא בשלום, אחרי שיעשו רצוני כדבר האמור ביתר שאת... ע"כ מתוך אגרת הקודש של הרה"ק ר"א מטשערנאביל ז"ל.

ומן הענין לציין העובדא שסיפר האדמו"ר ריי"י מסקווירא ז"ל (והוא נדפס בילקוט מאורי אור מהדורת תשס"א עמ' יד) בזה"ל: בחתונתו של הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל בן הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל שהי' חתן הרה"ק ר' דובער מליובאוויטש זצוק"ל בן הרה"ק ר' שניאור זלמן מליאדי זצוק"ל, אמר הרה"ק מליאדי הרבה דברי תורה והסידות כדרכו, ואח"כ ביקש מאת מחותנו הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל שגם הוא יאמר תורה, וסירב הרה"ק המגיד מטשערנאביל בדבר ולא אמר.

אח"כ בסוף הסעודה בנטילת מים אחרונים, שפך הרה"ק מליאדי על אצבעותיו מים בשפע, אז פתח הרה"ק המגיד מטשערנאביל ואמר, יוקח נא מעט מים, ווינציג וואסער, מעט מים, ווינציג וואסער, אביסל תורה, כי מים רומז על תורה (תענית ז), והכתוב מורה לנו בזה שמספיק לומר מעט תורה, והעיקר הוא ורחצו רגליכם, שהעיקר הוא לרחוץ הרגליות היינו המדות והטבעיות הלא טובים, ובהשאר העבודות

האדמו"ר מסקווירא: אין סקווירא לערנט מען טאקע נישט קיין תניא וועגן דעם...

רבינו: יא, און ער איז געזיצן דארט ביים תניא אויף קאסטע, האט מען אים געפרעגט דעם טשערקאסער זוי אזוי ער זיצט אזוי ביים שוועך ביים טיש און האלט מיט' האט ער געזאגט 'דער טאטע האט מיר נישט גענגעבן ערלויבעניש צו הערן, במילא הער איך נישט'.

האדמו"ר מסקווירא: יא, דער טאטע ז"ל האט עם אויך פארציילט.[19]

מ'האט אמאל געשריבן אין א קונטרס די מעשה, און דער טאטע ז"ל האט געזאגט, אז נישט יעדע מעשה וואס איז געווען דארף מען שרייבן...

רבינו: אבער ס'איז אינטערסאנט, דער תניא איז געווען אמאל אויף א באזוך ביי רבי מאטעלע טשערנאבלער, און דער תניא האט אים געזאגט 'איך וויל זיך משדך זיין מיט אייך', דאם היסט מיט זיינם אן אייניקל (בת בנו רבי' חיב בער

הגבוהים והעלאת ענינים, והשענו תחת העץ, עץ רומז לצדיק (זוהר הק' ח"ג רב) שבענינים אלו צריכים להשען א"ע על הצדיק.

והמשיך הרה"ק המגיד מטשערנאביל ואמר, כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה (אבות ב ב), מהו המלאכה, אלא המלאכה הוא להעלות ולתקן נשמתן של כל השומעין את התורה, ואם ח"ו אין עמה זו המלאכה, סופה ח"ו וכו', אמר לו הרה"ק מליאדי, במקומותינו צריכים לזה ואי אפשר אחרת, ע"ש.

אגב מן החובה לציין בזה, שלמרות התנגדותו של המגיד מטשערנאביל זצוק"ל כמו שאר צדיקי דורו לתורת חב"ד, מ"מ לא הי' בזה כדי לגרוע מגודל ההערצה שהי' לו להרה"ק מליאדי זצוק"ל, ואף נתן הסכמה גלהבת מאוד לספריו בתורת הנגלה כשהדפיסו את שו"ע הרב במדינתו, הוא כותב: ...שיפוצו מעיינות חכמת פסקי ההלכות ויסודי אמת לאמיתם של הש"ע מהרב הגאון הגדול איש אלקים החסיד המפורסם אור ישראל בוצינא קדישא ע"ה פ"ה מוה' שניאור זלמן מק"ק לאדי בין ישראל עם קדוש, ובהמשך כותב: ...כי גם אני בשלחובותא דנורא דלבא התלקחתי מזמן זמנים, ואמרתי מתי יבא לידי איש אשר ידבנו לבו להאיר אור חדש וקדוש הזה בעולם, ובפרט במדינתנו... עיי"ש דבריו הק'.

19 ויש לציין שבס' רבינו הקדוש מהארנאסטייפל (עמ' י"ט) מביא עובדא זו, ומוסיף שאז הציע לו בעל ה"תניא" שיבקש רשות מאביו, הוא אכן עשה כמבוקשו, וביקש מאביו רשות וקיבל, ומאז הקשיב לדברי תורת זקנו הגדול, וקיבל גם מתורת חב"ד, ובדרך זו חינך גם את נכדו הרה"ק מהארנאסטייפל, שתורותיו נאמרו מתוך להבת אש והדרו עמוק אל תוך נימי לבבות השומעים, ובתורתו מיזג את תורת דרך העבודה של זקנו המגיד מטשערנאביל בעל ה"מאור עינים", יחד עם העמקות והעיון מתורת זקנו בעל ה"תניא" וה"תורה אור" וחותנו האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש זכר צדיקים לברכה.

ז"ל). זאגט רבי מאטעלע 'וועמען פון מיין קינדער ווילט איר', ער האט שוין געהאט דעמאלטס עטליכע זון, זאגט דער תניא 'איך וועל מיר אויסקלויבן'.

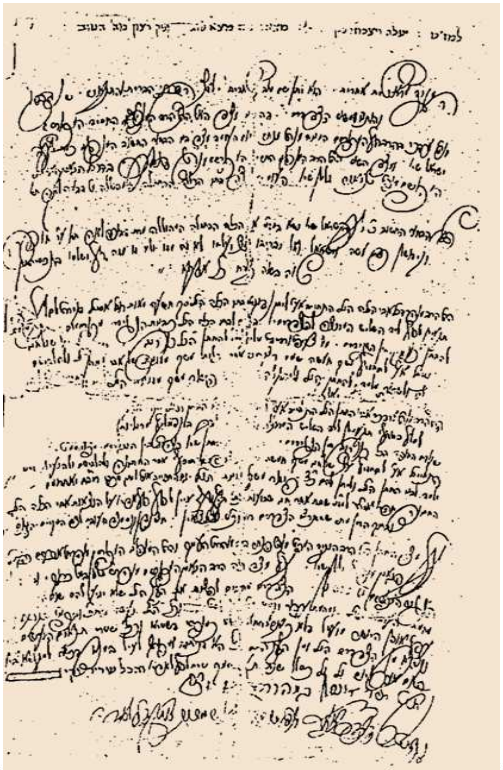
עס איז שוין געווען שפעט אויפדערנאכט און די קינדער זענען שוין געשלאפן, איז דער תניא אריין אין שטוב וואו די קינדער זענען געשלאפן און ער האט ארויפגעלייגט די האנט אויף די קעפלעך פון די קינדער, ביז וועז ער האט געזאגט 'אה, דעם וויל איך', מ'האט אריינגעברענגט א לעכט און מ'האט געקוקט וועמען ער האט אויסגעקליבן, און מ'האט געזעהן אז דאס איז געווען דאס קינד יעקב ישראל, ער איז שפעטער געווארן רבי אין טשערקאס (מהספה"ק עמק התפלה), האט דער תניא געזאגט 'מ'זאל מיר איהם ניט אויסבייטן ווייל איך וועל איהם דערקענען...'.[20]

וועז זיי האבן זיך משדך געווען, און מ'האט געמאכט א לחיים לכבוד דעם שידוך שליסן, און מ'האט זיך געווארפן לחיים דער תניא מיט רבי מאטעלע טשערנאבלער, האט דער תניא געזאגט 'לחיים, אלע השפעות טובות בגשמיות וברוחניות', און רבי מאטעלע האט צוריק געווארפן לחיים

השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, האבן זיי זיך אנגעהויבן צו טענה"ן וואס זאגט איר בגשמיות וברוחניות, מ'דארף זאגן פארקערט, האט דער תניא געזאגט, יעקב אבינו האט געזאגט (בראשית כה, כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש [ואח"כ] והיה ה' לי לאלוקים, קודם גשמיות און נאכדעם רוחניות, האט רבי מאטעלע טשערנאבלער געענטפערט 'יעקב אבינו"ס גשמיות איז געווען לויטער רוחניות'. האט ער געזאגט 'אמת, אבער זיין רוחניות איז געווען נאך העכער'.[21]

20

להלן שטר התנאים של הרה"ק מטשערקאס ז"ל עם בת הרה"ק רבי דובער מליבאוויטש ז"ל:

למז"ט יעלה ויצמח כגן רטוב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' הטוב

המניד מראשית אחרית הוא יתן שם טוב ושארית לאלה דברי הברית והתנאים, שנדברו והותנו משני הצדדים, דהיינו מצד הא' הי"ה הרב המופלג החסיד המפורסם מוה"ה מרדכי בן הרב הקדוש המפורסם המנוח מוה"ה מנחם נחום העומד מצד בנו הבחור החשוב המופלג כמר יעקב ישראל שי', ומצד השני הי"ה הרב המופלג החסיד המפורסם מוה"ה דובער בהרה"צ הגאון האמיתי המפורסם מוה"ה שניאור זלמן שי', העומד מצד בתו הכלה הבתולה המהוללה מ' דבורה לאה תי'.

ר"ד הבהור החשוב כ' יעקב ישראל שי' ישא במז"ט את הכלה הבתולה המהוללה מרת דבורה לאה תי' ע"י חופה וקידושין כדת משה וישראל ואל יבריחו ולא יעליטו לא זה מזו ולא זו מזה רק ישלמו בנכסיהון שוה בשוה כאורח כל ארעא.

הי"ה הרב מוהר"ר דובער אבי הכלה הנ"ל התחייב א"ע ליתן נדוניא לבתו הכלה הנ"ל סך תשעה מאות רובל אסיכל...ליד השליש המרוצה להצדדים. וגם להלביש לבתו הכלה הנ"ל כבנות הנגידים מפורסמים ומתנות להחתן כנהוג בין הנגידים. מ"מ צעיפים ורדידים טלית ו"... להחתן הכל כנהוג ומזונות על שלחנו התחייב א"ע להחזיק משך חמשה שנים רצופים אחר כלות משך המזונות של אבי החתן ולהלבישם ולהנעילם ולשכור מלמד להחתן הנ"ל וליתן להם כ"צ... משך מזונות הנ"ל....

הי"ה הרב מוה"ר מרדכי אבי החתן הנ"ל התחייב א"ע ... להלביש את החתן בבגדי שבת ויו"ט... תקונין ליד השליש המרוצה... לכך בנפאליע מרגליות... ומתנות שקודם החופה הכל כנהוג בין הנגידים... כנהוג בין הנגידים המפורסמים וגם התחייב א"ע להחזיק על שלחנו משך חמשה שנים רצופים תיכף אחר החתונה ולהלבישם ולהנעילם ולשכור מלמד לבנו החתן הנ"ל וליתן להם כ"צ... משך מזונות הנ"ל. גם התחייב א"ע ליתן ספרי רמב"ם ואחרונים...

החתונה תהיה אי"ה למז"ט שבת אחר חג השבועות עיין לפ"ק פה ליאדו על הוצאות אבי הכלה הנ"ל ובתוך הזמן מתי שיתרצו הצדדים. השק"ל לחצאין חצי נדן קנס מצד העובר לצד המקיים הקנס וכו'.

ע"ק מצד החתן הי"ו הרב הנגיד המפו' מוה"ר פנחס בן מוהר"ר הענריך והי"ה המופלג המפורסם מוהר"ר אברהם... בן הגאון מוהרי"ר... ע"ק מצד כלה הרב הגאון המפורסם מוהר"ש זלמן... בן הרב המפורסם מורינו מנחם הצדדים מחויבים לפצות את הע"ק שלא יגיע להם שום היזק מחמת הערבות הנ"ל ומחמת... וכל הנ"ל נעשה בת"כ... עפ"י אופן היותר מועיל דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרא וכל שטרי תנאים הנעשים... וקנינא מן הצדדים הנ"ל ומן הע"ק הנ"ל כל הא דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקנא ביה היום אור ליום ו' כסלו שנת תי"ק סמך מיות לפ"ק לאדו' והכל שריר וקיים.

נאום

21

ידוע שפעם א' נתווכחו בענין זה רבותינו קדושי עליון נוחי ארץ נבג"מ הרה"ק המגיד מקאזניץ ז"ל והרה"ק הרבי מלובלין ז"ל, שהמגיד מקאזניץ אמר שבתחלה צריך האדם לבקש מהשי"ת על רוחניות ואח"כ יבקש על גשמיות, והרבי מלובלין אמר להיפוך שבתחלה יבקש על גשמיות ועל ידי זה יוכל לבא לידי רוחניות, כי לא יוכל אדם לבא לידי רוחניות אם לא יהיה קודם גשמיות כמובן. ועל פי זה מתאמרא

כ׳האב מיט דעם געזאגט, יעצט מוצאי יום הקדוש אינעם זמר המבדיל, פשט אינעם פיוט ״יצו ה׳ חסדו למען יעקב עבדו״...[22]

משמיה דהרה״ק המגיד מטריסק זללה״ה (הובא בילקוט מאורי אור לשבעות) על פלוגתת בית שמאי ובית הלל (חגיגה יב.) דבית שמאי אומרים שמים נבראו תחלה, ובית הלל אומרים ארץ נבראת תחלה. הכוונה דבית שמאי ס״ל שבתחלה צריך האדם לבקש על רוחניות, ואחר כך יתפלל על הארץ היינו גשמיות, ובית הלל ס״ל ארץ נבראת תחלה, שצריך האדם לבקש מתחלה על גשמיות וממילא יבא על ידי זה גם לרוחניות, כי על ידי גשמיות יכולים לבא לידי רוחניות.

ובזה ביאר מרן רבינו שליט״א מקראי קודש בפר׳ תולדות, שבירך יצחק אבינו את יעקב אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, כפשוטו שיזכה לשפע רב ופרנסה בריוח, וכמדרשו מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה, ודרשו עוד במדרש ויתן ויחזור ויתן, רמז לשני סוגי ברכות, על עניני גשמי ועל עניני רוחני, אך איני יודע איזה מהם קודמת, ולזה כשהסכים יצחק בלבו לברכו הקדים ואמר כמכריע, ראה ריח בני כריח שד״ה אשר ברכו הוי״ה, רמז על שיטת בית הלל דארץ נבראת תחלה, ובאופן זה קאי הברכות ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ כפשוטו בברכה בגשמיות, שקודם יזכו בני ישראל לשפע גדול בהרחבת הדעת ויהיה השפעות טובות בכל עניני גשמי. והנה צרכי עמך ישראל מרובים, וזקוקים לפרנסה ושפע טובה, ויתן ויחזור ויתן, שאח״כ יהיה השפעה ברוחניות, מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, ואם לא יהיה לבני ישראל דאגת הפרנסה, יהיה להם דעת צלולה לעסוק במקרא משנה גמרא ובאגדה, ויצחק אבינו בכש דרך זה ויצחק אבינו כבש דרך זה לבניו אחריו והכריע שמתחלה ישפיע הקב״ה ענייני גשמי ואח״כ ענייני רוחני, וברכה זו ברך יצחק אבינו את בניו עד סוף כל הדורות, ואל הברכות הללו עיני בני ישראל צופיות, שיפתח ה׳ את אוצרו הטוב, שלא יצטרכו להתייגע כל כך על הפרנסה.

ועל פי זה ביאר מרן רבינו שליט״א הפייט בזמירות ליום שב״ק, צמאה נפשי אל הוי״ה היינו שם הוי״ה ביושר שהאותיות י״ה הן תחילה, ולכן ימלא שובע אסמי, להקשפיע לי צרכי גשמיות תחילה, אל ההרים אשא עיני, אל תקרי ההרים אלא ההורים, מה שאמר יצחק אבינו כריח שדה אשר ברכו הוי״ה, כהלל ולא כשמאי, שבזה הכריע יצחק אבינו כבית הלל דארץ נבראת תחילה״. עי׳ בס׳ לב אהרן (חלק האגדה) פ׳ תולדות עמוד קצ״ח באורך דברי נועם.

22 מרן רבינו שליט״א סיים בזה את דברות קדשו אצל עריכת שלחה״ט במוצאי יום הקדוש שנת תשפ״ו לפ״ק, ולחיבת הקודש נעתיקו מתוך קונטרס חידו״ת לימים הנוראים שי״ל מידי שנה בשנה: ...והנה מנהג החסידים לשוחח סיפורי צדיקים במוצאי שבת, ואין חסרון לזה גם במוצאי יו״ט, ואספר מעשה שהיה בשעת שנתחתן ק״ז הרה״ק רבי ישראל יעקב מטשערקאס זללה״ה שהיה נכד הרה״ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל זי״ע, עם נכדת הרה״ק בעל התניא זי״ע, ובשעת שתיית לחיים ברך הבעל התניא ואמר השי״ת יעזור לנו וישפיע השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, והרה״ק מטשערנאביל אמר השי״ת יעזור לנו וישפיע השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, ושאל הרה״ק מטשערנאביל את בעל התניא הלמאי שהוא מקדים גשמיות לרוחניות, השיב בעל התניא ואמר הלא כך מצינו אצל יעקב אבינו,

האדמו״ר מספקווירא: דער טאטע ז״ל פלעגט אזוי פארציילן די מעשה אזוי ווי דער רבי האט געזאגט, נאר מיט איין הוספה, פאר וועלן ער האט אויסגעטאפט דאס קינד אויפן קעפל, איז געווען עטליכע קינדער וואס זענען ארום געלאפן, האט דער בעל התניא געפרעגט דעם מגיד וועלכע איז דאס? האט ער געזאגט דאס איז מיין זוהן, ער האט געזאגט די נעמען, דעמאלטס האט ער געזאגט אז איך וויל מיך משדך זיין מיט אייך, האט ער געזאגט אז דאס קינד איז שוין פארנומען, אזוי האט ער געזאגט אויף עטליכע קינדער, האט ער געזאגט ״אויב אזוי וויי אזוי קען מיר זיך משדך זיין?״, דעמאלטס איז ער געגאנגען טאפן און אויסווועלן די קינדער...

רבינו: יא, איך דערציילט עס אזוי ווי איך האב עס געהערט פון מיין טאטן ז״ל...

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל פירן אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת. א קשר של קיימא און א בנין עדי עד מיט נחת ושמחה תמיד.

האדמו״ר מספקווירא: אמן, מ׳זאל זיך קענען זהען מיט שמחה און פרייד געזונטערהייט, אורך ימים ושנים טובים.

ושאל רבינו: וועלכן איז די חתונה?

האדמו״ר מספקווירא ב״פ: די וואך דאנערשטאג.

ואיחל רבינו להחתן: די וואך שטייט ״ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה״, דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט גיין אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת, אויפשטעלן א שיין לעכטיגע געבענטשטע אידישע שטוב, לעכטיגע אידישע דורות, לתפארת האבות, הונדערט און צוואנציג גליקליכע יארן מיט נחת און שמחה, ברכה והצלחה מיט אלעם גוטן.

ונפרד רבינו מהם ברב ברכות

שביקש תחילה (בראשית כח כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ולאחר מכן והיה ה׳ לי לאלקים, הרי שהקדים גשמיות לרוחניות, השיב הרה״ק מטשערנאביל וכי מה לנו לדמות את הגשמיות שלנו להגשמיות של יעקב אבינו שהיה כולו רוחני, השיב לעומתו בעל התניא, ודאי כן הוא, אבל הלא גם רוחניות של יעקב אבינו אינו כמו רוחניות שלנו, ועם כל זה הקדים גשמיות שלו לרוחניות שלו, עד כאן.

והו המבדיל בין קודש לחול חטאתינו הוא ימחול, היינו השפעות טובות ברוחניות, זרעינו וכספינו ירבה כחול, היינו השפעות טובות בגשמיות, ואם תאמר איזה מהם קודם, לזה אמר יצו ה׳ חסדו למען יעקב עבדו, שהכריע שתחילה צריך הקב״ה להשפיע השפעת גשמיות ואחר כך השפעת רוחניות, ועל כן זרעינו וכספינו ירבה כחול, כי השפעת גשמיות יהיה תחילה, וכאשר יהיה לבני ישראל שפע גדול בגשמיות, אז גם הרוחניות יהיה כראוי, והשי״ת יצו את הברכה לנו ולכל ישראל שפע רב בגשמיות וברוחניות.

בעזהשי"ת

ברגשי כבוד והערצה, מברכים אנו ברכת "מזל טוב" אל מעלת כבוד מורינו ומדרכינו, המאור הגדול לממשלת התורה, פה מפיק מרגליות, שפתותיו נוטפות מור, בשיעוריו ובדרשותיו המפליאים כל שומעיו, בבהירות ובקיאות, ותורת חסד על לשונו, לבו פתוח כאולם לכל יחיד ויחיד, במאור פנים מקבל פני כל אחד ואחד, ונהנין ממנו עצה ותושיה, אהוב למקום ואהוב לבריאות, כבוד שמו תפארתו

הרה"ג ר' יחזקאל דוד זינגער שליט"א

ר"מ בישיבתינו הק' – שיעור ג'

לרגל השמחה הגדולה שבארמונו בנישואי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן היקר הרב **יואל** שליט"א

בן הגה"צ ר' **דוד דוב דושינסקיא** שליט"א רב דביהמ"ד אוהל פיגא

בן כ"ק אדמו"ר **מדושינסקיא** שליט"א

וחתן כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ובעידן חדוותא נביא ברכת מזלא טבא קדם ראש בית אב, אבינו דועינו,
עטרת תפארת ראשינו, עמוד האש ההולך לפני המחנה,

כ"ק מורן רבינו הגה"ק שליט"א

בעידן חדוותא נשא כפינו קדם אבוהון דבשמיא, שהזיווג יעלה יפה יפה, לבנות בית נאמן בישראל בדודות ישרים ומבודכים, ודום מע"כ שליט"א יזכה לראות נחת דקדושה מזיווג זה ומיוצ"ח שיחי' מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ולהדבות עוד רבות בשנים פעלים לתורה ולתעודה, ולהשפיע לנו מאוצרותיו המלאים בהלכה בדודה, עדי נזכה לשמחתן של ישראל בביאת גואל צדק ומלכינו בראשינו במהדה בימינו אמן.

המברכים מעומק הלב השמחים בשמחתו

תלמידיו הנאמנים שיעור ג' בישיבת אהבת התורה ד'סאטמאר

ג"א מצטדפים לברכה, הרב אהרן יחיאל מיכל סעקולא–מנהל,
שיעור ג' – הרב שמעון קליינמאן, הרב יצחק הערש מיטטלמאן – ר"מ,
שיעור ב' – הרב מנחם משה שפיצער, הרב מנחם יוסף פישער, הרב שמעון עוזר גראס, –ר"מ
שיעור א'– הרב אדי' אשר ראזענבערג, הרב יואל אשכנזי, הרב יואל לאוב, הרב ברוך שפיטץ –שו"מ
הרב יודא יואל לעווינגער– משגיח, הרב יואל שפידא, שו"מ

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעוין שב"ק פ' נח שנת תשע"ו לפ"ק

בביהמ"ד הגדול דקרית יואל יצ"ו

בשבת קודש שביתין ושביקין כוחות היצר והקליפות, וכל אדם יכול לזכות לתשובה שלימה

'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח' (ו' ט')

געפון מיר די וואך אין די סדרה 'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלקים התהלך נח'.

די מלאכים וואס זענען באשאפן געווארן פון די עבירות זענען מונע ומעכב פון צו טון דעם רצון ה'

קען זיין אזוי, שטייט - אין **אור החיים הקדוש** שטייט אין פרשת שופטים (דברים כ' א')[1], און אזוי אויך אין **זרע קודש** אויך אין פרשת שופטים (ד"ה כי תצא)[2]. 'כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם' (דברים כ' א'), זאגט דער אור החיים הקדוש, 'כי תצא למלחמה על אויבך' מ'גייט ארויס א מלחמה, 'על אויבך' אויפן יצר הרע וואס איז דער ריכטיגער שונא - דער ריכטיגער פיינט. 'וראית' וועסטו זען, 'סוס ורכב' דאס איז די קליפות - מלאכים משחיתים וואס איז באשאפן געווארן פון די עבירות וואס איז באשאפן געווארן פון א מענטש. די מלאכים - די משחיתים, די שטערן א איד. **א איד וויל טון א מצוה, א איד וויל זיין ערליך, א איד וויל דינען דעם באשעפער. קומען אבער די מלאכים וואס איז באשאפן געווארן פון עבירות, און זיי זענען מונע ומעכב.** און דער זרע קודש איז נאך מוסיף, סוס ורכב עם רב 'ממך', דאס איז פון עמך כחו גדול להצילך, כי כשבא אדם לטהר, ימינו יתברך מקבלתו ונדבק לה' והוא יכניע מצריו. וגמר אומר 'המעלך מארץ מצרים', כי זה מופת חותך כי ה' מפרק הקלפה מן הקדשה ומבררה, והוא סוד העלאת ישראל ממצרים כידוע ליודעי חן, וזה לך האות כדי שתתחזק במלחמה, וכן הוא אומר (תהלים ל"ז ל"ב) 'צופה רשע לצדיק וגו' ה' לא יעזבנו בידו', ואמרו ז"ל (קידושין ל.) שהכתוב מדבר על יצר הרע שהוא מתגבר על האדם וה' עוזרו ומצילו מידו.

אעפ"כ בא דברו הטוב ואמר, 'לא תירא מהם', והטעם הוא 'כי ה' אלקיך עמך', פירוש, הן אמת אם היית בא למלחמה בכחך אין בך כח לעמוד במלחמה זו, אבל כיון שה' אלקיך

---

1 באור החיים: 'כי תצא למלחמה וגו'' (דברים כ' א'), **אולי שרמז הכתוב מלחמת האדם עם יצרו, ובא להסיר מלבבו מרך, ואמר 'כי תצא למלחמה' הידועה שאין גדולה ממנה,** והנה במלחמה זו יש שני דברים קשים לאדם שמתישים כוחו, א' הוא שאינו מלומד במלחמה כמו שהוא מלומד ורגיל במין מלחמה זו יצרו הרע, ב' שהרכבת האדם חובקת דברי היצר בכל אשר יאמר אליו בעניני האסור לגבר ולגזל ולגאות ולאכל כל אשר תאוה נפשו, וזה ימנעהו מלשמע אל דברי התורה והמצות, **ומה גם אחר שנכשל בעבירות רבות שיתוספו כוחות הרע שנולדו ממעשיו הרעים,** כמו שפרשתי במקומות אחרים, **והרי הוא ביניהם כחררה שאין לה הופכין.** לזה בא דבר ה' כאן ואמר, 'כי תצא למלחמה וראית' בעיני שכלך 'סוס ורכב', 'סוס' כנגד מה שהוא היצר סוס מוכן למלחמה משא"כ האדם, 'רכב' כנגד הרכבת האדם שנוטה וחושקת לדברים. **ואמרו 'עם רב ממך' כנגד כחות הרע שנתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים כמו שאמרנו.**

2 בזרע קודש: 'כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב עם רב ממך' (דברים כ' א'), **יש לפרש על כוחות הסטרא אחרא. וזה שאמר 'ממך' שאתה בראתם ע"י עוונותיך, 'לא תירא מהם' לאמר איך אשוב על כל עוונותי המרובים, וז"ש 'כי ה' אלקיך עמך' כי 'אלמלא הקב"ה עוזרו'** (קידושין ל.), **ואצלו יתברך אין חילוק בין רב למעט.** וז"ש 'המעלך מארץ מצרים' שהי' הגלות דווקא במקום ערות הארץ, להעלות הניצוצות קדושות.

דיר וואס דו האסט עס באשאפן, פון דיינע עבירות איז באשאפן געווארן די ׳עם רב ממך׳.

אז א איד וויל זיין ערליך ׳הקב"ה עזרו׳ ער זאל זיך קענען מתגבר זיין אויף די מלאכים

די תורה הקדושה איז מחזק א איד ער זאל נישט פאלן בייזיך, ער קען זיך נישט קיין עצה געבן קעגן די קליפות, ׳לא תירא מהם, כי ה׳ אלקיך עמך׳, ׳הבא לטהר מסייעין אותו׳ (יומא לח:)[3], ׳אלמלא הקב"ה עוזרו לא יוכל לו׳ (קידושין ל:)[4], אבער הקב"ה העלפט. פאר הקב"ה איז נישט קיין נפקא מינה אסאך צו ווייניג, ׳עם רב ממך׳, **׳כי ה׳ אלקיך עמך׳ דער אייבערשטער איז מיט א איד, א איד וויל זיין ערליך, כאטשיג ס׳איז דא די קליפות וואס איז באשאפן פון עבירות, ס׳איז מעכב - ס׳איז מונע. אבער אז א איד וויל, העלפט אים דער אייבערשטער. ׳יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אלמלא הקב"ה עוזרו לא יוכל לו׳** (קידושין שם)**, הקב"ה העלפט א איד ער זאל זיך קענען אַן עצה געבן מיט די אלע מלאכים משחיתים, ער זאל קענען מתגבר זיין אויפן כח היצר.**

׳כי ה׳ אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים׳, אין מצרים זענען אידן אויכעט געווען אין א נידריגע מדרגה, ס׳איז געווען א געוואלדיגע שפלות. הקב"ה האט זיי געהאלפן, אידן זענען געהאלפן געווארן, זיי האבן געקענט צוקומען עד כדי כך ביז זיי האבן געזאגט ׳נעשה ונשמע׳ ביי מתן תורה. אזוי שטייט אין אור החיים הקדוש, און אזוי שטייט אין זרע קודש.

׳בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו׳ פירן אים זיינע מלאכים

דער **פעטער ז"ל** כמה פעמים ברענגט צו דעם אור החיים הק׳, און ער ברענגט צו דעם **מהרש"א** (בחידושי אגדות מכות י: ד"ה בדרך), דער מהרש"א זאגט, ׳בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו׳ (מכות שם)[5], ׳בדרך שאדם רוצה לילך׳, א איד וויל גיין, ווערט באשאפן - פון די מחשבה ווערט באשאפן א מלאך. דער מלאך פירט אים, ׳מוליכין אותו׳ ער פירט אים, וועט ער אויספירן די מחשבה טובה. פון א מחשבה טובה ווערט באשאפן א גוטע מלאך, ער זאל אויספירן די מחשבה טובה, ס׳זאל קומען צו א מעשה. חלילה אז ס׳איז דא א מחשבה רעה ווערט באשאפן א מלאך המשחית, וואס ער פירט אים ער זאל מוציא זיין מכח אל הפועל, חלילה צוקומען צו וואס ער האט געוואלט, ׳סוף מעשה במחשבה תחילה׳.

זאגט ער[6], ווי איז מעגליך נאכדעם פאר א בשר ודם, ער דארף מלחמה האלטן מיט אזעלכע כוחות, שטארקע כוחות, מעכטיגע כוחות, די מלאכים משחיתים. און א איד - א בשר ודם דארף זיך אליינס אן עצה געבן, לוחם זיין, זיך קענען מתגבר זיין אויף די אלע מלאכים, נישט נכשל ווערן אין קיין עבירה וואס זיי פירן אים?!

---

3 במס׳ יומא: אמר ריש לקיש, מאי דכתיב (משלי ג׳ ל״ד) ׳אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן׳, **בא לטמא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו**. תנא דבי רבי ישמעאל, משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון, בא למדוד נפט אומר לו, מדוד אתה לעצמך. בא למדוד אפרסמון אומר לו, המתן לי עד שאמדוד עמך, כדי שנתבסם אני ואתה.

4 במס׳ קידושין: ואמר רבי שמעון בן לוי, **יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו**, שנאמר (תהלים ל״ז ל״ב) ׳צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו׳, **ואלמלא הקב״ה עוזרו אין יכול לו**, שנאמר (שם ל״ג) ׳אלקים לא יעזבנו בידו׳.

5 במס׳ מכות: אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב הונא אמר רבי אלעזר, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, **בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו**. מן התורה, דכתיב (במדבר כ״ב י״ב) ׳לא תלך עמהם׳ וכתיב (שם כ׳) ׳קום לך אתם׳. מן הנביאים דכתיב (ישעי׳ מ״ח י״ז) ׳אני ה׳ אלקיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך [זו] תלך׳. מן הכתובים דכתיב (משלי ג׳ ל״ד) ׳אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן׳.

ובמהרש״א: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו כו׳. עי׳ בזה במפרשים ואענה גם אני חלקי, דלא קאמר שמוליך אותו הקב״ה, אלא מוליכין אותו. והוא עפי״מ שכתבנו בכמה מקומות, **שכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם הנה הוא בורא לו מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע**, וע״כ אמר ׳בדרך שאדם רוצה לילך׳, שהרשות בידי האדם ממנו יתי׳ ב״ה שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, **אבל כפי רצונו ודעתו של אדם ׳מוליכין אותו׳ אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו**, ומייתי ראיה מן התורה דכתיב ׳לא תלך עמהם׳, שא״ל הקב״ה כן, וכתיב ׳קום לך אתם וגו׳׳ **שרצונו ודעתו הרעה לילך אתם הביא ששלח לו הקב״ה מלאך כרצונו ומחשבתו שא״ל ׳קום לך אתם׳**, ואמר דכתיב ׳אנכי ה׳ אלקיך מלמדך להועיל וגו׳׳, כי כל מצותיו יתי׳ ב״ה אינו מלמדך רק להועיל ולטוב לך, **אבל ׳מדריכך׳ הוא מלאך שאתה מדריכו ׳בדרך זו תלך׳ כפי דעתך ורצונך**, ואמר דכתיב ׳אם ללצים הוא יליץ וגו׳ ר״ל **אם ללצים הוא מוסיף לו לך דהיינו מלאך כפי ליצנותך ואם לענוים הוא יתן חן לעצמו מלאך של חן נגדו יתי׳ ב״ה**.

6 ז״ל בדברי יואל פרי ויחי (דף תקנ״ג): והנה ידוע דבכל חטא שהאדם עושה רח״ל הוא בורא לו מזיק מלאך רע שמכשילו בעבירות עוד, כמ״ש **המהרש״א ז״ל** ... וכעין זה כתב **האוהח״ק** ... **והנה לפ״ז יפול לב האדם וימס כמים, דאיך יהיה בכחו לערוך מלחמה עם מחנות מלאכים מזיקים אשר נבראו מחטאיו**, וכו׳.

'אתה זוכר את כל המפעל' אלא עבירות, אבער 'וגם כל היצור' די מלאכים 'לא נכחד ממך', און הקב"ה העלפט דעם איד צו זיין ערליך

טייטשט ער (פרשת וארא דף קמ"ב)[7] וואס מ'זאגט ראש השנה ביים דאוונען (במוסף, סדר זכרונות) 'אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד ממך', 'וגם כל היצור', די אלע יצורים, די מלאכים וואס איז באשאפן געווארן, די משחיתים, דער מענטש קען זיך נישט קיין עצה געבן מיט זיי, 'לא נכחד ממך', **הקב"ה זעט דאס, הקב"ה ווייסט דאס, הקב"ה העלפט א איד, ער וויל זיין ערליך, ער זאל קענען זיין ערליך, ער זאל קענען זיין ערליך און אפגעהיטן פון אן עבירה.**

'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', ווי קען מען זיך אן עצה געבן מיט די מלאכים

טייטשט ער דעם פסוק (שמות ו' ה') - אין דברי יואל פרשת וארא (שם) - 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם', די מצריים האבן פארדארבן אידישע קינדער, אזוי ווי דער **של"ה** (מסכת פסחים דרוש מצה שמורה)[8] זאגט, 'וירעו אותנו המצרים' (דברים כ"ו ו'), זיי האבן אונז געמאכט שלעכט, די מצריים האבן מכשיל געווען אידישע קינדער מיט עבירות.

פון די עבירות איז שוין באשאפן געווארן אנדערע מלאכים, משחיתים, וואס האט זיי שוין געשלעפט, די 'עבירה גוררת עבירה' (אבות פ"ד מ"ב), איין עבירה - דאס איז דער מלאך וואס איז באשאפן פון די עבירה, 'גוררת עבירה', דאס שלעפט שוין דעם מענטש ער זאל טון א צווייטע עבירה[9].

זאגט הקב"ה, 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', אידן האבן געווויינט, אידן האבן געקרעכצט, זיי זענען געווען צובראכן כחרס הנשבר, זיי האבן זיך אנגעקוקט, ווי קען מען זיך אן עצה געבן אין מצרים זיי זאלן מנצח זיין די מלאכים, די 'עם רב ממך', ס'איז שוין באשאפן געווארן פון אן עבירה. 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים' די טומאת מצרים, 'מעבידים אותם' האט זיי געשלעפט צו טון עבירות. האבן אידן אויף דעם געווויינט, א שוווערע צרה, ווי קען זיך אן עצה געבן א איד קענן די מלאכים וואס שלעפן, 'עבירה גוררת עבירה'.

שבת קודש 'שביתין ושביקין מסאבין דרחיקין', האבן די מלאכים נישט קיין כח

איך האב געקלערט, קען אפשר זיין אן עצה קענן דעם, מ'זאגט - דער **אר"י הק'** זאגט, אין די זמירות פון אר"י הק' (לליל שב"ק), 'שביתין ושביקין מסאבין דרחיקין חבילין דמעיקין וכל זיני חרשין'. 'שביתין ושביקין' זיי רוען, 'מסאבין דרחיקין'. **שבת קודש איז 'שביתין ושביקין מסאבין דרחיקין', דער כח פון די סטרא אחרא, דער כח פון די קליפות, דער כח פון די מלאכים וואס איז באשאפן פון אן עבירה, דאס איז נאר א כח א גאנצע וואך. קומט שבת קודש איז 'שביתין ושביקין'. האבן זיי נישט קיין כח, רוען זיי.**

שבת קען מען מוציא זיין די תשובה מכח אל הפועל, 'אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו'

קומט אוים פארשטייט מען, די **גמרא** (שבת קיח:)[10] זאגט, 'כל

---

7 ז"ל בדברי יואל, אחר שמקדים דברי האוחה"ק והזרע קודש: ובזה יל"פ במאמר הכתוב (שמות ו' ה') 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם', **ר"ל דזה הי' עיקר נאקתם של ישראל, מה שכוחות הטומאה של קליפת מצרים מעבידים אותם, היינו מכריחים אותם להרבות עוד חטאים**. ולזה אמר 'מעבידים' בלשון מפעיל, וע"ד שכתב המהרש"א ז"ל (מכות י:) דאלו המלאכים הנבראים ממעשה או ממחשבת עבירה, המה מוליכים אותו להשלים ענינו, עיי"ד, וכמעט שנמנע הבחירה ממנו, ולולא עזר אלקי אין בכח אנושי לעמוד ולהתגבר עליהם. וכבר פירשתי מ"ש (מוסף דר"ה סדר זכרונות) 'אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד ממך', ר"ל **שהשי"ת 'זוכר את כל המפעל', ועל כל מעשה האדם יבוא בדין, אבל 'גם כל היצור לא נכחד ממך', היינו המלאך הנוצר מעבירה המכריחו לחטוא, אף זה לא נכחד ממך, ויש בזה לימוד זכות כי אין בכח בשר ודם להתגבר נגד מלאך ומכ"ש אם רבים המה**, וכו'.

8 בשל"ה: 'וירעו אותנו', קשה לו להמגיד וירע 'לנו' היה לו לומר. אלא הפירוש הוא, **עשו אותנו רעים וחטאים ללמוד ממעשיהם, וכל חוטא שוטה היפך מעם נבון וחכם**, וזהו (שמות א' יז) 'הבה נתחכמה לו'.

9 ביאור זה מובא כמ"פ **באלשיך הק'**, וז"ל בפר' שלח (י"ג ב'): נזכיר מאמרנו על משנת 'מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה', כי קשה האם חיות וכח לפועל המצוה או עבירה לגרור כיוצא בהם. **אך הוא כנודע מחכמינו ז"ל כי מהמצוה נעשה מלאך קדיש והוא סניגור לעושיה, והוא הסובב ומסבב לגרר מצוה כיוצא בה, וכן מהעבירה נעשה רוח טומאה מלאך רע הוא קטיגור לפניו יתברך, וכח ואל לו לגרור עבירה כיוצא בה, שהוא מסיבות מתהפך בעושיה ובזרעו לגרור דומה לו** [וע"ע בדבריו בפר' תזריע י"ג ז', אמור כ"ב ל"ב, מטות ל"ב כ"ג]

10 במס' שבת: אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, **כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש** [פרש"י: התחילו לעבוד ע"ז דכתיב (בראשית ד' כ"ו) 'אז הוחל לקרוא וגו'] **מוחלין לו**, שנאמר (ישעיה נ"ו ב') 'אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו', אל תקרי 'מחללו' אלא 'מחול לו'.

השומר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו', פרעגט דער **טורי זהב** (או"ח ס' רמ"ב)[11] ווי אזוי רעדט זיך עס, האט ער געטון תשובה, וואס פעלט אויס שבת? האט ער נישט געטון קין תשובה, וואס נוצט שבת? אזוי פרעגט דער טורי זהב.

לדרכינו, **א איד וויל תשובה טון, ער איז נעבעך נכשל געווארן מיט שוועריע עבירות. ער איז זיך משים אל הלב, ער האט אביסל א התבוננות, ער מאכט א חשבון הנפש, ער טראכט אריין וואו ער האלט אויף דעם עולם. ס'איז אים נישט גוט, ער זעט, ס'איז נישט געגאנגען אויפן ריכטיגן וועג.** ער האט געוואלט תשובה טון, ער האט געוואלט מתחרט זיין אויף די עבירות וואס ער האט געטון, אז ער זאל קענען מהיום והלאה זיך משנה זיין די דרכים, משנה זיין לטובה מהיום והלאה, צו גיין בדרך ה', דינען דעם הייליגן באשעפער, לערנען תורה, טון מצות ומעשים טובים. ער קען זיך אבער נישט, ער איז שוין נישט בעל הבית אויף זיך, ווייל די קליפות, די פירן אים. 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו', ס'איז באשאפן געווארן מלאכים משחיתים, זיי פירן אים. ער וויל שוין תשובה טון, ער האט שוין געוואלט זיין בעסער, ער האט שוין געוואלט אנדערש זיין, ארויסקריכן פון דעם שווערן פלאנטער וואו ער האט זיך פארפלאנטערט. ער האט געוואלט גיין אויפן דרך התורה והיראה, דינען דעם באשעפער. ער קען זיך נישט, ער קען זיך נישט קיין עצה געבן. א בשר ודם קענ אזעלכע מעכטיגע שטארקע כוחות, ווי קען ער זיך אן עצה געבן?

דאס איז אבער נאר א פראבלעם א גאנצע וואך, אין די ששת ימי המעשה. **ס'קומט שבת קודש, איז 'שביתין ושביקין מסאבין דרחיקין', די אלע קליפות, שבת האבן זיי נישט קיין כח. שבת קודש, א געוואלדיגע קדושה פון שבת קודש, זענען זיי 'שביתין ושביקין'. ממילא קען ער מוציא זיין מכח אל הפועל, ער קען זוכה זיין צו תשובה.**

אוודאי רעדט מען מיט תשובה. נאר ווי אזוי קען ער זוכה זיין צו תשובה אז די מלאכים לאזן אים נישט, די משחיתים זענען מעכב, די שטערן, זיי שטעלן אים אונטער כל מיני מניעות ער זאל נישט קענען מוציא זיין מכח אל הפועל.

שבת קודש, 'שביתין ושביקין', ממילא קען ער תשובה טון, קען ער זוכה זיין צו א ריכטיגע תשובה, א שלימות'דיגע תשובה, איז 'מוחלין לו', ממילא איז מען אים מוחל. דורך שבת קען ער זוכה זיין צו תשובה בשלימות, ממילא וועט מען אים מוחל זיין.

'ואזכור את בריתי', דורך דעם ברית פון שבת קודש קען מען זוכה זיין תשובה צו טון

קען זיין, דער פעטער ז"ל טייטש 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם' [שהמלאכים מחטיאים אותם ואין בכח האדם לשוב]. אויף דעם זאגט דער הייליגער באשעפער, 'ואזכור את בריתי', ברית מיינט מען דא דעם ברית פון שבת קודש (שמות ל"א ט"ז). **'ואזכור את בריתי', ס'איז דא א כח פון שבת קודש, שבת קודש האבן זיי נישט קיין כח די קליפות, ממילא קען מען זוכה זיין צו א תשובה, מ'קען זוכה זיין תשובה צו טון פארן באשעפער. מ'קען דורכברעכן די אלע קליפות פון א גאנצע וואך. שבת קודש קען מען זיך אן עצה געבן, אז א איד וויל זיין ערליך, א איד וויל טון דעם רצון הבורא, וויל מקיים זיין מצות ה' יתברך, איז די עצה שבת קודש. ס'איז 'שביקין ושביתין', זיי האבן נישט קיין כח, זיי דארפן רוען. קען מען זיך צוזאמקלויבן די כוחות, די כוחות הנפש, מ'קען זיך צוזאמקלויבן די כוחות צו מקבל זיין מהיום והלאה, זאגן "מה דהוה הוה, מכאן ואילך וויל איך שוין זיין ערליך, מכאן ואילך וויל איך שוין מקיים זיין - טון דעם רצון ה', מקיים זיין מצות ומעשים טובים"**, 'ואזכור את בריתי'.

'נח' מיינט מען שבת

דער **זוהר הקדוש** (בפרשתן ס., ובתיקוני זהר תיקון כ"א ותיקון ע')[12]

---

11 בט"ז: **בטור** (שם סי' רמ"ב) הביא **גמרא** דכל כתבי (שבת קיח:) 'כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו'. **איכא למידק, אי לא עשה תשובה, שבת מאי מהני. ואי עשה תשובה, שבת למה לי.** ונראה דמיירי שעשה תשובה, אלא דתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו כדאיתא בפרק יו"כ (יומא פו.) 'עבר על כריתות ומיתות בי"ד, תשובה תולה ומיתה ממרקת', קמ"ל כאן דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו מהני תשובה שיהא נמחל לו.

12 בזוה"ק: 'אלה תולדות נח וגו'', רבי יהודה פתח (תהילים קי"ב ה') 'טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט' ... 'טוב איש' **דא צדיק** דכתיב (ישעיהו ג' י') 'אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו'. רבי יוסי אמר **דא נח** דכתיב 'נח איש צדיק'. רבי יצחק אמר **דא שבתא דשבת** דביה פתח 'טוב', דכתיב (תהילים צ"ב ב') 'טוב להודות לה'. **רבי חייא אמר כלא חד וכלהו מלה חדא אמרו.**

ובתיקוני זוהר (תיקון כ"א, דף נד:) איתא: **נח דא שבת, דביה נייחא דירית לה צדיק**, וכו' [ועי' גם ברעיא מהימנא פר' פנחס (רנו.)].

ועוד אמרו שם (תיקון ע', דף קלח:): עשר דרין הוו מאדם ועד נח, 'ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן ויקרא את שמו נח, לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו' (בראשית ה' כ"ח), ואמאי, דבקדמיתא הוו טרחין בגלגולין, **עד דאתא נח דאיהו שבת וביה נחו כלהו**, וביה אתיישבו ואפיק לון לעלם.

זאגט, 'נח' מיינט מען שבת. ווייל 'וינח ביום השביעי' (שמות כ' י"א), אזוי שטייט אין אלע ספרים, אין **תפארת שלמה** (בפרשתן ד"ה אלה תולדות)[13] און אין **אמרי נועם** (בפרשתן אות ה')[14].

'אלה תולדות נח' מיינט מען די תולדה פון שבת קודש, אזוי טייטשט דער תפארת שלמה (שם).

נח האט אויכעט חוטא געווען נאר ער האט תשובה געטון

דער **מדרש** (תנחומא בפרשתן אות ה')[15] זאגט, נח האט אויכעט חוטא געווען, נאר נח האט תשובה געטון א שלימות'דיגע תשובה.

דער **טאטע ז"ל** (ברך משה ד"ה אלה תולדות אופן א') זאגט, די מחלוקת (הובא ברש"י, והוא במס' סנהדרין קח.) 'יש דורשין לשבח ויש דורשין לגנאי', די מחלוקת איז וואס איז מער, צי א צדיק גמור איז מער, צי א בעל תשובה איז מער[16].

יהיה איך שיהיה, נח האט אויכעט חוטא געווען, ער האט געזינדיגט, נח האט תשובה געטון. ווי אזוי האט נח זוכה געווען צוצוקומען צו א שלימות'דיגע תשובה? ס'איז דאך געווען די קליפות פון די עבירות וואס ער האט קודם געטון, דאס איז דאך בעה"ב אויף א מענטש, זיי באלעבאטעווען אויף א איד ער זאל נישט קענען זיך א ריר טון, ער זאל נישט קענען זיך פארבעסערן, נישט קענען טון דעם רצון ה'.

נח איז געווארן אן 'איש צדיק תמים' דורך קדושת שבת, און דורך די 'סעד לסומכו'

אויף דעם זאגט דער פסוק 'אלה תולדות נח', דאס איז די תולדה פון שבת קודש. 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו', אז נח האט געקענט זיין א איש צדיק תמים, דאס איז די

---

13 בתפארת שלמה: 'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים וגו'' (בראשית ו' ט'), הנראה לרמז בזה מבלי שתאריך בדקדוקים, דהנה מפרש **בזוה"ק** (דף נח:) נח נייחא לעלאין נייחא לתתאין וכו' עי"ש. ויראה שכל הפסוק הזה מרמז על יום השבת, כי כן עיקר הנייחא הוא ביום שבת. וכבר נאמר **בזוה"ק** במקום אחר (פר' אמור דף צד:) על יום השבת שהוא נייחא לעילא נייחא לתתא, וכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאי תליין (זוה"ק פר' יתרו פח:). **וכן בכאן מבואר בזוה"ק** (ס:) **כי בחינת נח הוא בחינת יום השבת עי"ש. והנה זה רמוז 'נח' כמו שנאמר** (שמות כ' י"א) **'וינח ביום השביעי', ונאמר עליו** (בראשית ה' כ"ט) **'זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו'**, כי הנחמה האמיתית היא באה ע"י המנוחה של שבת בזמן הזה, שהשבת של זמה"ז היא הכנה המביא ליום שכולו שבת. כי ע"י קדושת שבת של עתה נעשה השבת הגדול העתיד ... והנה זה שאמר הכתוב 'אלה תולדות נח נח', **דהנה מצינו באבות מלאכות של שבת תולדות רבות, על אחת כמה וכמה בהקדושה ובשמירת השבת יש תולדות לאין שיעור להאבות ותולדותיהן כיוצא בהן**, והם מביאים לידי השבת לעתיד לבוא, **וזה פירוש 'אלה תולדות נח' ר"ל של שבת, 'נח' לעתיד ליום שכולו שבת** וכו'.

14 באמרי נועם: **ידוע דנח מרמז על שבת, על דרך הכתוב** (שמות כ' י"א) **'וינח'**, וכו'.

15 במדרש תנחומא: 'עשה לך תבת עצי גפר' (בראשית ו' י"ד), אמר רב הונא בשם רבי יוסי, מאה ועשרים שנה היה מתרה הקב"ה בדור המבול, שמא יעשו תשובה. כיון שלא עשו תשובה, אמר לו, 'עשה לך תבת עצי גפר' **עמד נח ועשה תשובה**, ונטע ארזים וכו'.

16 בברך משה: 'אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו' (בראשית ו' ט'), פרש"י ז"ל 'יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום'. ובמס' סנהדרין (קח.) נקבו בשמות, רבי יוחנן אמר 'בדורותיו' ולא בדורות אחרים, וריש לקיש אמר 'בדורותיו' כל שכן בדורות אחרים. והנה רבים ראו כן תמהו להבין סברת מחלוקתם דמהיכי תיתי לדרוש לגנאי אם נוכל לדרוש לשבח ...

וי"ל על פי מה שנחלקו חז"ל במס' ברכות (לד:) **אי בעלי תשובה גדולים מצדיקים גמורים, או צדיקים גמורים גדולים יותר** ... והנה **בקדושת לוי** (פר' כי תבא ד"ה וה' האמירך היום) כתב להסביר הטעם שמעלת בעלי התשובה גדולה מצדיקים גמורים, על פי מה דאיתא במס' יומא (פו:) 'אמר ריש לקיש גדולה תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו כזכיות', ומעתה ע"י שהרשע עושה תשובה הרי ניתוספו לו זכיות הרבה, מה שאין ביכלתו של הצדיק הגמור לעשות, ולפיכך גדלה מעלת הבעל תשובה ממעלת הצדיק ע"ש בנועם אמריו. ולפי זה נמצא דגם לריש לקיש גדול מעלת הבעל תשובה יותר מצדיקים גמורים. **והנה אמרו רז"ל** (סנהדרין קח.) **שאף על נח נחתם גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה'. ובמדרש תנחומא בפרשה זו** (ס"ה) **איתא שעמד נח ועשה תשובה. הרי לן שנח היה בעל תשובה**. אבל אברהם אבינו היה צדיק מעיקרו כדאיתא במס' נדרים (לד:) 'בן שלש שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו'.

ומעתה י"ל שזהו סברת מחלוקתם, **דרבי יוחנן לשיטתיה דס"ל שגדולה מעלת הצדיק ממעלת הבעל תשובה**, ולזה אמר אילו היה בדורו של אברהם שהיה צדיק גמור לא היה נחשב, כי נח הרי היה בעל תשובה ומעלתו קטנה ממעלת הצדיק מעיקרו. **אבל ריש לקיש ס"ל שמעלת בעלי התשובה גדולה ממעלת הצדיקים ע"י תשובה מאהבה**, לכן דרש לשבח, כל שכן אילו היה בדורם של צדיקים היה צדיק יותר, כי במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים [ועי"ש מה שמבאר בזה].

תולדה פון שבת קודש[17]. דורך די קדושה פון שבת קודש, די אלע קליפות זענען נישט פארהאנען, שבת זענען זיי נישטא. ממילא האט נח זיך געקענט נעמען, געקענט מוציא זיין זיין רצון תשובה צו טון, אזוי ווי דער מדרש תנחומא (שם) זאגט, נח האט תשובה געטון. 'נח מצא חן בעיני ה'' (בראשית ו' ז'), ער האט תשובה געטון, מ'האט מקבל געווען זיין תשובה[18]. 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו', איז ער געווארן אן איש צדיק תמים.

נאך א זאך זאגט דער פסוק, 'את האלקים התהלך נח', אזוי ווי דער אור החיים הק' זאגט, 'לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך המעלך מארץ מצרים', 'הבא לטהר מסייעין אותו'.

צוויי זאכן זאגט אונז דער פסוק וואס איז מיט נח געווען, איינס איז געקומען דורך שבת קודש האט ער געקענט מנצח זיין די אלע קליפות. די צווייטע זאך איז געווען 'נח היה צריך סעד לסומכו' (רש"י ו' ט')[19] ער האט געהאט א סעד, 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו', נח איז זיך געקומען מטהר זיין, האט אים הקב"ה געהאלפן, ער האט געקענט מנצח זיין די אלע קליפות וואס איז באשאפן געווארן פון די עבירות.

ממילא, אז זיי זענען נישט געווען, איז ער מער נישט געווען [משעובד תחת הקליפות], האט געקענט זיין 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו', האט ער געקענט זיין איש צדיק תמים.

דורך שב"ק איז דער כח הקליפה נעלם געווארן

אזוי ווי דער **מדרש** (בראשית רבה ל' א') זאגט, די אלע רשעים זענען נעלם געווארן. דער כח הקליפה איז נאבד געווארן מן העולם דורך שבת קודש, מיט סיעתא דשמיא.[20]

דאס געבט אונז חיזוק תמיד בכל עת ובכל זמן

דאס געבט געוואלדיגע חיזוק פאר א איד, פאר יעדן איינציגן איד. ווייל 'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז' כ'), ממילא ווערט דאך באשאפן - פון די עבירות ווערן דאך באשאפן משחיתים. אידן ווילן זיין ערליך, אידן ווילן טון דעם רצון ה', זיי קענען זיך אבער נישט קיין עצה געבן מיטן יצר הרע, מ'קען זיך נישט קיין עצה געבן מיט די כח הקליפות וואס איז שוין באשאפן געווארן, פון די 'עבירה גוררת עבירה', ווי ספרים טייטשן.

וואס איז די עצה? די עצה, קודם שבת קודש האבן זיי נישט קיין שליטה. **שבת קודש אז מ'איז זיך מקבל צו טון דעם רצון ה', איז דאס א געוואלדיגע סייעתא דשמיא, העלפט מען צו.** צווייטנס, 'את האלקים התהלך נח', הקב"ה העלפט צו יעדן איד. **א איד וויל זיין ערליך, 'הקב"ה עוזרו'.**

דאס געבט אונז חיזוק תמיד בכל עת ובכל זמן, אז מ'זאל קענען זיך מתחזק זיין אין עבודת ה', נישט אריינפאלן אין קיין יאוש. יעדער איינציגער איד קען זיך נעמען, מתחדש זיין אורו כבראשונה, און זאגן "מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא, פון היינט מאל אן וויל איך זיין ערליך, וויל איך זיין אפגעהיטן, וויל איך שוין טון מצות, איך וויל לערנען, איך וויל דאוונענען, געבן צדקה, טון מצות".

ברכת הקודש

השי"ת זאל העלפן, מ'זאל האבן טאקע די זכיה ס'זאל זיין 'הקב"ה עוזרו', הקב"ה זאל צוהעלפן יעדן איד צו זיין ערליך, צו קענען טון מצות ומעשים טובים.

מיט דעם זכות וועלן מיר אלע זוכה זיין צו א שלימות'דיגע תשובה, בהתרוממות קרן התורה וישראל, ובהתגלות כבוד שמים עלינו, במהרה בימינו אמן.

---

17 וכבר כתב **האור החיים הק'** (בראשית ב' ג') שנח היה שובת בשבת, וז"ל: **ולך לדעת כי מיום ברא אלקים אדם, לא חסר העולם דבר המעמיד צדיק יסוד עולם שהוא שומר שבת,** כי אדם שומר שבת היה עליו השלום, ואחריו קם שת בנו כי הוא היה צדיק גמור, ואחריו כמה צדיקים, וכשזה נופל כבר בא השמש שומר שבת מתושלח וכו', **נח**, שם, אברהם וכו', ומשם לא פסקה שמירת שבת מישראל (לב אהרן בפרשתן דף נ"ד).

18 כדאיתא במס' סנהדרין (קח.): תנא דבי רבי ישמעאל, **אף על נח נחתך גזר דין, אלא שמצא חן בעיני ה'**, שנאמר (בראשית ו' ז') 'נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה''. וכן מבואר במדרש רבה (כ"ח ט'): אמר רבי אבא בר כהנא 'כי נחמתי כי עשיתם, ונח מצא חן' (בראשית ו' ז'), אתמהא. **אלא אפילו נח שנשתייר מהם לא שהיה כדאי אלא שמצא חן**.

19 ברש"י: **'את האלהים התהלך נח'**, ובאברהם הוא אומר (בראשית כ"ד מ') 'אשר התהלכתי לפניו', **נח היה צריך סעד לתמכו,** אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו [והוא עפ"י בראשית רבה ל' י'].

20 בבראשית רבה: 'אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים', הדא הוא דכתיב (משלי י' כ"ה) 'כעבור סופה ואין רשע וצדיק יסוד עולם', **'כעבור סופה ואין רשע' זה דור המבול, 'וצדיק יסוד עולם' זה נח**. 'הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמד' (משלי י"ב ז'), **'הפוך רשעים ואינם' זה דור המבול, 'ובית צדיקים יעמד' זה נח**, הדא הוא דכתיב 'אלה תולדת נח'. דבר אחר 'אלה תולדת נח', כתיב (משלי י"ד י"א) 'בית רשעים ישמד ואהל ישרים יפריח', **'בית רשעים ישמד' זה דור המבול, 'ואהל ישרים יפריח' זה נח**.

נדפס ברשות וועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א
תשו"ח לחברי מערכת 'לחזות בנועם'
שהמציאו לנו את הד"ת מסודר ומוגה באופן נעלה

ברכת הקודש

מכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ע"י הוק-אפ לאנשי שלומינו קהל עדתינו פה בני ברק יצ"ו
ג' דחוה"מ סוכות - ליל אושפיזא דאהרן כהנא קדישא - תשפ"ז לפ"ק

א גוט יום טוב פאר אנשי שלומינו אין קרית יואל בני ברק.

מ'איז זיך צוזאם געקומען לשמוח בשמחת החג, לכבוד די אושפיזא - בייאונז איז נאך אושפיזא דמשה, בייאייך איז שוין אושפיזא דאהרן כהנא קדישא. ברוך השם, די קהילה וואקסט און שטייגט און עס בליהט.

כ'וועל זאגן קודם א דבר תורה 'ולכל היד החזקה וכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל'. שטייט אין תפארת שלמה אין די תורות פון שבועות, משה רבינו האט געזאגט 'וקדשתם היום ומחר', זאגט דער תפארת שלמה א געוואלדיגע מוראדיגע בחינה, אז משה רבינו האט מוסיף געווען יום אחד מדעתו, ער האט געוואלט ווייזן די כח פון צדיקים. די כח פון צדיקים איז זייער גרויס, אז זיי קענען אפשטופן אפילו א טאג פון מתן תורה.

כ'האב אינזין געהאט אזוי, לויט דעם תפארת שלמה 'ולכל היד החזקה', אז משה רבינו האט געקענט מדחה זיין מתן תורה. נאר כ'האב געקלערט אביסל אנדערש. 'ולכל היד החזקה' עס שטייט אין די ספרים הקדושים, די מעלה פון ענוה. 'מאד מאד הוי שפל רוח', א מענטש דארף זיך פירן מיט ענוה. אבער א מענטש דארף זיך פילן מיט גאות אויך. וויל טאמער איז דא ענוה פסולה, אזוי ווי דער רבי ר' זושא טייטש 'כהלל רשע על תאות נפשו' - א רשע וועט ען ענוי אזוי ווי הלל, צוליב תאוות נפשו, ער זאל זיך קענען נאכגעבן די תאוות. וועגן דעם דארף מען האבן גאות דקדושה. דער נועם מגדים זאגט 'זמרו לה' כי גאות עשה. מ'דארף לויבן דעם באשעפער אז ס'איז דא גאות.

עס שטייט אבער אין ייטב לב פרשת נח, אז צו דעם זיך צו קענען משתמש זיין מיט בידע בחינות. מ'זאל וויסן וועז צו האבן ענוה און וועז צו האבן מדת הגאות, דארף מען האבן חכמה. אזוי ווי ס'שטייט אין קדושת לוי 'יתרון החכם מן הכסיל כיתרון האור מן החושך'. זאגט דער קדושת לוי, די גמרא זאגט, אז 'אור'. אור לארבעה עשר, 'אור' איז תרתי משמע, אור איז טייטש סיי בייטאג, און אור קען טייטש זיין ביי די נאכט. חושך איז נאר פינסטער. א חכם קען זיך מאכן ווי א חכם וועז ס'פעלט זיך אויס, און וועז ס'פעלט זיך אויס קען ער זיך מאכן וויא נאר, אזוי ווי דוד המלך דאט געטון פאר אבימלך. 'יתרון החכם מן הכסיל כיתרון האור מן החושך', א חכם איז זיך משתמש מיט ביידע, אזוי ווי 'אור' איז תרתי משמע.

עס שטייט אין זרע קודש פון הייליגן ראפשיצער רב ז"ל, סוכה איז משפיע דעת 'למען ידעו דורותיכם' דעת אין עבודת ה', סוכה איז משפיע דעת אין עבודת ה'. וויל באמת סוכות שטייט 'בסוכות תשבו שבעת ימים', שטייט סוכת חסר. 'בסוכת תשבו' שטייט חסר. וואס הייסט חסר? א מענטש דארף צו וויסן אז ער איז ביי זיך גארנישט, ער איז חסר. עס ס'פעלט אים השלמה, דאס איז א רמז אויף ענוה. 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות', דארט שטייט שוין 'סוכות' מלא, 'למען ידעו' מ'זאל האבן דעת. 'כי בסוכות' מלא, מ'דארף האבן ביידע בחינות. ס'דארף זיין 'סוכת' חסר, און 'סוכות' מלא, ביידע בחינות.

'ולכל היד החזקה' משה רבינו האט געוויזן א יד החזקה, ער האט געקענט אפשטופן מתן תורה. דאס וויזט אויף מידת גאות, מיט מידת ענוה קען מען דאס נישט באווייזן. 'ולכל היד החזקה', ולכל המורא הגדול אשר עשה משה - 'המורא הגדול' מיינט פון מידת ענוה, וויל עקב ענוה יראת ה'. 'ולכל היד החזקה' דאס וויזט אויף מידת הגאות, 'ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל'.

בראשית ברא אלקים, שטייט אין אגרא דכלה 'בראשית' איז די ראשי תיבות ר'צה א'לקים ב'סוכות ת'שבו ש'בעת י'מים. סוכה איז משפיע דעת אז ס'זאל קענען זיין 'ולכל היד החזקה' און ס'זאל קענען זיין 'ולכל המורא הגדול', ס'זאל זיין ביידע בחינות. די סוכה איז משפיע ביידע זאכן.

כ'האב אזוי אינזין געהאט נאך א בחינה. כ'האב געהערט אמאל א וואורט - א ווערטל - פונעם ליסקער רב ז"ל, דער אך פרי תבואה. האט ער געזאגט, א מתנגד קען נישט אפלערנען גוט א תוספות. האט מען אים געפרעגט פארוואס קען ער נישט אפלערנען גוט א תוספות? זאגט ער, וויל צו לערנען א תוספות גוט, דארף מען האבן א שכל הישר. און א מתנגד האט נישט קיין שכל הישר. פון וואנעט וויים איך? וויל וועז ער וואלט געהאט א שכל הישר וואלט ער דאך געווארן א חסיד. איז א סימן אז ער

האט נישט קיין שכל הישר, קען ער נישט אפלערנען קיין תוספות.

׳למען ידעו׳, די סוכה איז משפיע דעת אז מ׳זאל זיין א חסיד. א חסיד מיינט מען נישט אן אויסערליכע חסיד, א חסיד מיינט א חסיד בפנימיות. מ׳זאל זיין א חסידישער איד, דאס איז א געוואלדיגע זאך. און דער אייבערשטער זאל העלפן, דער יו״ט סוכות זאל משפיע זיין פאר׳ן גאנצן ציבור דעת, מ׳זאל וויסן וויאזוי זיך אויפצופירן, א געהויבענע פירעכטן, מ׳טאר נישט זיין קיין בעל גאה. מ׳דארף האבן מידת ענוה, אדער מ׳דארף אבער אויך האבן האבן מידת הגאות, מ׳זאל זאגן איך בין א חסידישער איד, און איך פאדער פון מיר איך זאל האבן א געהויבענע הנהגה. און דאס איז וואס די הייליגע מצוה פון סוכה איז משפיע.

זאל דער אויבערשטער העלפן, ס׳זאל טאקע משפיע זיין דעת דקדושה, ווי אזוי צו דינען דעם הייליגן באשעפער בחכמה ובדעת, מיט נחת און מיט שמחה. דער אייבערשטער זאל העלפן אז מ׳זאל קענען וועיטער גיין א בחינה פון מוסיף והולך.

עס קומט צו מיר ברוך ה׳ זייער גוטע שמועות טובות, זייער גוטע שמועות, פון די קהלה קדושה אין בני ברק. עס פארן אידן און קומען, עס איז דא שיירות מצויות, אידן ברענגען זייער גוטע גריסן פון די אידן דארט, מ׳זיצט און מ׳לערנט, מ׳דאוונט, און מ׳דינט דעם באשעפער. דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען וועיטער ממשיך זיין אזוי.

בפרט האב איך געהערט אז ס׳איז געווען פארשידענע אסיפות אין די קהילה, און פארשידענע תיקונים וואס מ׳האט איינגעפירט, סיי וואס איז נוגע לענין צניעות, ׳כה תאמר לבית יעקב׳ אלו הנשים, בפרט וואס איז נוגע די לאנגע שייטלען, און ס׳איז דא זייער אסאך וואס מ׳האט געמאכט גדרים וסייגים אין דעם, און אנדערע ענינים וואס דארפן האבן חיזוק אין ענני צניעות, הן פאר די נשים הנשואות, און הן פאר די תלמידות אין בית חינוך לבנות. אשריכם וואס מ׳טוט אין דעם, ווי מער וואס מען פארשטערקערט דער כח פון צניעות, וועט פארשטערקערט און פארגרעסערט די ברכה וואס קומט אריין אין א אידישע שטוב. ס׳איז א יסוד גדול פאר קדושת עם ישראל.

ס׳איז מחייב אלע תושבי קרית יואל בני ברק זיך צו פירן אין דעם וועג וואס דער מייסד השיכון, דער פעטער ז״ל וואס על שמו הקדוש איז עס נקרא, און ס׳איז מחייב יעדן איינעם זיך צו פירן אזוי ווי ער האט געפאדערט אין אלע ענינים.

כ׳ווייל נאך מוסיף זיין די שמועות טובות וואס מ׳הערט, אז ס׳איז דא א הצלחה אין די ישיבה, סיי ביי די יונגערע בחורים און סיי ביי די עלטערע בחורים, לשם ולתפארת, יראי ה׳ הקטנים עם הגדולים. דער אויבערשטער זאל העלפן, מ׳זאל קענען ממשיך זיין וועיטער אזוי ביתר שאת בסיעתא דשמיא.

און יעצט איז א זמן זיך מחזק צו זיין אין לימוד התורה בקביעות, אויפצופאדערן אלע חברי בני הקהלה צו קומען לערנען און דאוונען אין היכל בית המדרש אין די קהלה הקדושה. ס׳איז ברוך ה׳ דא א בית המדרש נאה ומפואר, א בית גדול שמגדלין בו תורה ותפילה פאר אנשי שלומינו.

מ׳האט געהערט א שמועה טובה, דארף מען מאכן א ברכה הטוב והמטיב. ס׳איז דא געסט אין ארץ ישראל יעצט פון דאהי, חשוב׳ע בעלי בתים, זיי האבן זיך אונטער געזומען צו פארשאפן סכומים גדולים וחשובים לרומם די כבוד פון בית המדרש, פון די תלמוד תורה, פון די מקוה. און אלע צרכי הקהילה וואס עס פעלט זיך אויס, ס׳זאל זיין לשם לתפארת ולתהלה, ישלם ה׳ פעלים, דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן האבן גרויס הצלחה.

מ׳גרייט זיך צו געהויבענע טעג, הושענא רבה, שמיני עצרת, שמחת תורה, זייער הויכע און זייער הייליגע זמנים. דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען אויסנוצן די צייט אויף התעלות, אויף קבלות טובות אויף א גאנץ יאר, מ׳זאל קענען זיך משמח זיין בשמחת התורה אזוי ווי ס׳פאסט פאר חסידים ואנשי מעשה, אז מ׳זאל וויסן כי הם חיינו ואורך ימינו.

ס׳איז אויסגעקומען פריער צו רעדן דא. ׳וכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל - בראשית׳, בשביל התורה שנקרא ראשית. משה רבינו האט געוויזן פאר גאנץ כלל ישראל, ׳לעיני כל ישראל׳, אז בשביל התורה שנקרא ׳ראשית׳, אז דאס איז ראשית, דאס איז די ערשטע זאך, דאס איז די גאנצע לעבן, און דאס דארף זיין וואס מ׳איז זיך מקבל שמחת תורה, וועט מ׳הייבט אן צו לערנען און ליינען די תורה נאכאמאל פון בראשית. מ׳זאל מען וויסן בשביל התורה שנקרא ראשית. די וועלט איז באשאפן געווארן נאר אויף לימוד התורה און אויף קיום המצוות. אלע אנדערע זאכן זענען הבל וריק, כי הכל הבל. דער אויבערשטער זאל העלפן, מ׳זאל קענען טאקע עוסק זיין בתורה.

דער אויבערשטער זאל העלפן פאר׳ן גאנצן ציבור דארט. לאמיר וואונטשן מריחוק מקום וקירוב הלב פאר אנשי שלומינו אין בני ברק, אנשי שלומינו בכלליות, און פאר יעדן איינעם בפרטיות, א שמחת יום טוב, מיט א שמחת תמיד. דער אויבערשטער זאל העלפן, הרחבת הדעת, נחת דקדושה, השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, מ׳זאל זוכה זיין צו א גוט געבענטשט יאר, א גוט קוויטל, און א גמר חתימה טובה. ביז מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

וועד קרן הבנין
דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר
בעיה"ק ירושלים תובב"א
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ברכת ה' מציון
מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הנדוש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.
הרבני הנגיד המפואר
מוה"ר
יואל עפשטיין
הי"ו
חבר הנהלת קהלתינו הק' בקרית יואל יצ"ו
מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו
לרגל שמחת נישואי בתו בשעטומ"צ
בסימן טוב ובמזל טוב
עב"ג החתן שמחה סג"ל קליין ני"ו
בן ידידינו החשוב והנעלה כש"ת
הרה"ח ר' צבי אלימלך סג"ל קליין הי"ו
תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.
המברכים בחוקרה והערכה
וועד קרן הבנין
פעיה"ק ירושלים תובב"א
ברך משה
ד'סאטמאר

בסייעתא דשמיא

שמחת החתונה

נישואי נכד
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
החתן מרדכי יואל דרעזנסקא שליט"א
בן הרה"ג רב ביהמ"ד אוהל פנא שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סדר החתונה

בבית המדרש הגדול

וויליאמסבורג יצ"ו

יום ב' לך לך

אור ליום ט' חשון הבעל"ט

תפלת מנחה ביום החופה

בשעה 4:45

בהיכל מאיר זעליג חדר ג-ד

ואח"כ יעמדו לערך ולהתערך מכ"ק מרן רבינו טליט"א

קבלת פנים

בשעה 5:30

בהיכל ביהמ"ד הגדול

מעמד החופה

בשעה 6:30

ברחוב שלפני ביהמ"ד הגדול

סעודת החתונה

לכל הקהל הקודש

תיקף אחר החופה

הופעת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

תיקף אחר החופה

ברכת המזון

בשעה 11:00

ואח"כ המצוה טאנץ של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ויה"ר שהשמחה זו ישפע שפע רב לנו ולכל ישראל, חכות אבוה"ק
זי"ע יגן בעדינו לאמטויי לנא מטוב נהורא לטב ולחיין ולשלם.

שישו ושמחו
בשמחת רבינו!

